

MATYU

Jisas Kraiss lo peri heneruwe Matyu leseye ape

Matyu Peri Tutawe

One towe eite meni ta lai, iyape Matyu, peri eite leseye. Meni ape iyape tere'e Livai, Jisas lo meni disaipel henerai. Le takis ma'aru lu taune werese ma'e aniteye. Poweiye mi ta se Jisas meni ape, wesi oso a'i sahe onuteye ape, siyeye. Sosu le Livai le ma'e umasiyei ne ei aniyeye. Matyu, Juda lo lu tewi, iyape Livai, ma'e fai. Sosu le one towe eite leseye su, le Juda lo lu tewi werese ma'e au leseye. Juda lo lu tewi werese, lowe meni owane ta lowe ne au feraferiyei ne ninaweteye. Serai Matyu Juda lo lu taune werese ma'e apou te'eye, "Meni ape Jisas, le meni Kraiss tene. Le meni ape ne nomo ninaweteye. Owane Sitewi lai Jisas hi awei ma'e eimawe arosaiyei ne ariariyeeye."

Jisas lo ya'ariyei lo lu tewi werese.

(Luk 3:23-38)

1 ¹ Ane, iyape ano Matyu, peri ape ne Jisas lo ya'ariyei lo lu tewi werese au lesesiya. Jisas Kraiss lo ya'ariyei sitewi aiwawe a'i Devit. Devit lo ya'ariyei sitewi aiwawe a'i Abraham.^a

² Abraham lo meni eime Aisak.

Aisak lo meni eime Jekop.

Jekop lo meni eime Juda. Jekop eimane tomu ne'ese iroteye.

³ Juda lo tani, iyape Tamar, eimane hesi auteiye. Lowesi iyape Peres, sosu Sera.

Peres lo meni eime Hesron.

Hesron lo meni eime Ram.

Stt 38:29-30; Rut 4:18-22

⁴ Ram lo meni eime Aminadap.

^a **1:1** 1 Sto 17:11; Stt 22:18

Aminadap lo meni eime Nason.

Nason lo meni eime Salmon.

⁵ Salmon lo meni eime Boas.

Boas lo mai Rahap. Boas menitani Rut naituwe. Sosu Rut meni eime
Obet auteiye.

Obet lo meni eime Jesi.

Rut 4:13-17

⁶ Jesi lo meni eime Devit.

Devit pani Israel lo meni owane tutawe henerai. Menitani ape meni eime
Solomon auteiye. Menitani ape ne tu meni Uria lai naituwe. *2 Sml 12:24*

⁷ Sosu Solomon lo meni eime Rehoboam.

Sosu Rehoboam lo meni eime Abiya.

Sosu Abiya lo meni eime Asa.

1 Sto 3:10-16

⁸ Sosu Asa lo meni eime Jehosafat.

Jehosafat lo meni eime Johoram.

Sosu Johoram lo meni eime Usia.

⁹ Usia lo meni eime Jotam.

Sosu Jotam lo meni eime Ahas.

Sosu Ahas lo meni eime Hesekia.

¹⁰ Sosu Hesekia lo meni eime Manase.

Sosu Manase lo meni eime Emon.

Sosu Emon lo meni eime Josaia.

¹¹ Sosu Josaia lai Jekonia, sosu nairipi werese lo aite. Nowe ape se ai
lu tamo lai lowe Juda lo lu tewi werese omo pani Babilon ma'e

wiyawi yahowa'i ta'aneyei ne heneti. *2 Kin 24:14-15; 2 Sto 36:10*

¹² Sosu lowe omo Babilon ma'e heneti.

Jekonia lo Tani meni eime Sealtiel auteiye.

Sosu Sealtiel lo meni eime Serubabel.

Esr 3:2

¹³ Sosu Serubabel lo meni eime Abiut.

Sosu Abiut lo meni eime Eliakim.

Sosu Eliakim lo meni eime Asor.

¹⁴ Sosu Asor lo meni eime Sadok.

Sosu Sadok lo meni eime Akim.

Sosu Akim lo meni eime Eliut.

¹⁵ Sosu Eliut lo meni eime Eleasar.

Sosu Eleasar lo meni eime Matan.

Sosu Matan lo meni eime Jekop.

¹⁶ Sosu Jekop lo meni eime Josep. Sosu Josep lai menitani ta iyape
Maria naituwe. Maria meni eime Jisas auteiye. Owane Sitewi lai tu naifa
weriyei weriyei meni eime Jisas lu taune werese ne si tame ete hene
aniyei ne ariariyeiye. Serai meni ape Krai henerai.

¹⁷ Sosu a'i pe Abraham lo lu tewi werese i tepa'asiye su, meni owane
tutawe Devit henerai. Lu tewi werese ereti feni hesi, lowe hesiyo hesiyo

(14) iroteye. Sosu aiwawe a'i Devit lo lu tewi ereti werese i tepa'asiye su, omo pani Babilon ma'e wiyawi yahowa'i a'i henetiyei ape, henerai. Lu tewi ereti feni hesi, lowe hesiyo hesiyo (14) iroteye. Sosu lu tewi kalabus sahe iroteye ape, lu tewi werese i tepa'asiye su, Kraiss ma'e henerai. Lu tewi werese ereti feni hesi, lowe hesiyo hesiyo (14) iroteye.^b

Menitani, Maria, Jisas Kraiss auteiye.

¹⁸Nowe ape se Maria meni eime Jisas auteiye. Peri ape apou te'eteye. Meni ape Josep lai menitani Maria naituwei ne ariariyeye. Maria meni Josep ma'e fai ta'ama. Menitani wati'are ape farere a'i iroteye. Ahowa, lowesu wesi tere'e tere'e sahe howeiteye. Nowe ape se Owane Sitewi lo Hepene Wara'i a'i lai menitani Maria ma'e eine tahe se au irowe. Serene Maria tahe se henerai.^c ¹⁹Sosu Josep Maria eine tahe se wanuwe su, le marepi erasi a'i toteye. Le lu taune werese lo nihe se menitani lo eine tahe se ne au te'e areiyerowata. Le meni aseyaro a'i ne. Le tani lo au neritaseye wou ta'ame. Serene le menitani lo tai mai ma'e eresene a'i se si tame eimawesawiyei ne toteye. ²⁰Le marepi ape toteye su, Owane Sitewi lai ipari wisere a'i lo Josep ma'e eimawe arosai. Sosu Josep nihe howeiteye su, Owane Sitewi lo ipari wisere a'i (ensel) lai Josep ma'e suwou se au te'eye. Le Josep ma'e apou te'eye, "Josep Devit lo lu tewi, Wanure! Ne menitani wati'are, Maria, naituwei ne owe ape atoweyere. Owane Sitewi lo Hepene Wara'i a'i lai Maria eine tahe se au irowe. ²¹Nowe me'iyeye su, le meni eime auteiyei. Ne iyape lo Jisas au paporowa. Owane Sitewi lai meni eime ape lu taune werese lo yo seni luwaru a'i au sasariyei ne ariariyeye. Serai le lu taune werese si tame ete hene anirowa."^d

²²Owane Sitewi lo ipari wisere a'i (ensel) Josep ma'e suwou se henerai su, Owane Sitewi lai peri ta lo au te'e siye meni lo ahi leseye ape, wiyeme a'i henerai. Tu naifa Owane Sitewi lo peri au te'e siye meni apou leseye.

²³"Wanure! Menitani wati'are ta, meni ta se howei ta'ame ape, eime tahe se henerairowa. Le me'iyeye su meni eime ta auteirowa. Lowe iyape paporowa, 'Emanuel.'

Iyape ape lo sitewi apou a'i 'Owane Sitewi nomo mase ironamirowa.' "

Ais 7:14

²⁴Sosu Josep Owane Sitewi lo ipari wisere a'i (ensel) lo peri wanuwe su, le nihe howei sineyewe, Owane Sitewi lo peri werese umasiteye. Le menitani Maria naituwe. ²⁵Sosu Josep lai menitani Maria wesi lo henetaiyewe, lowesu ironamiteye. Le tani lo mase howeiye ta'ama. Ahowa, Maria meni eime auteiye su, le tani lo mase howeinamiteye. Serai Josep meni eime ape au papowe, Jisas.^e

^b 1:17 Lu 2:17 ^c 1:18 Lu 1:27,35 ^d 1:21 Lu 1:31; 2:21 ^e 1:25 Lu 2:21

Awei lo lu tamo meni eime Jisas siyenari.

2 ¹⁻²Nowe ape se awei meni owane erasi a'i iyape Herot, pani tewi Judia au noweinoweiteye. Sosu Maria lai Owane Sitewi lo meni eime omo Betlehem sahe auteiye. Meni eime auteiye su, eiwariyemi erasi yaru poweiye itori siye ma'e teiteye. Sosu awei lo marepi so'oruwe wisere a'i siye lu tamo, omo pani poweiye wirai ape, ma'e fai. Lowe eiwariyemi erasi ape siyeye. Lowe apou a'i toteye. "Meni Owane erasi a'i henerai tepa'asiye." Serai lowe pani tewi lowe lo arunatiyewe, eiwariyemi erasi ape siye umasiti. Sosu omo Jerusalem ma'e henerai. Omo Jerusalem ma'e henerai su, lowe apou te'e toweriye, "Meni eime ape ate Juda lo meni owane tutawe ne, eiwerou ma'e irosiya awere? Nomo eiwariyemi lo ape poweiye yaru itori siye ma'e siyeyewe, serene nomo meni eime ne au te'e wisereyeyei ne fai."^f ³Meni owane Herot peri ape wanuwe su, marepi lo erasi a'i auseriyeye. Sosu lu taune werese, omo Jerusalem sahe iroteye ape, aiwawe a'i meni eime ma'e marepi luwaru erasi a'i totenamiteye. ⁴Sosu a'i pe awei meni owane tutawe Herot lai Owane Sitewi lo wesi lu owane, Owane Sitewi lo peri so'oruwe siye lu tamo ei ta'uwe aniye. Lowe ta'uwerai su, le lowe ma'e ei toweriye, "Meni ape Krai piye omo ma'e henerairowa awere?" ⁵Sosu lowe le ma'e itiya'u eiye, "Krais nomo lo omo Betlehem pani tewi Judia sahe henerairowa. Owane Sitewi lo peri au te'e siye meni apou leseye,

⁶ 'Fene lu taune werese omo Betlehem pani tewi Judia sahe irosiya. Omo Betlehem fene iyape erasi irosiya.

Fene omo tomu ne'ese fene ma'e hi ani ararowe. Wanure! Meni ta, meni owane tutawe fene ma'e aiyerowa ape, henerairowa su, le Israel lo lu taune werese au noweinoweirowa.' " *Mai 5:2*

⁷Sosu meni owane lai awei lo marepi wisere a'i siye lu ma'e eiwariyemi mo'o fai ape, eresene a'i ei ta'uwe aniye. Sosu le lowe ma'e ei toweriye, "Eiwerou su eiwariyemi erasi a'i siyeye awere?" Lowe itiya'u eiye, "Tu naifa nomo eiwariyemi erasi a'i ape siyeye." ⁸Sosu le lowe omo Betlehem ma'e eimawesawi. Sosu le lowe ma'e eiye, "Fene meni eime ape nehi etire. Fene meni eime ape siyeyei su, peri heneruwe ape ane ma'e au te'esaire. Serai ane aiwawe a'i meni eime ape au te'e wisereyeyei.

⁹⁻¹⁰Sosu lowe meni owane lo peri wanuwe su, lowe omo Jerusalem arunatiyewe fi. Lowe fi su, eiwariyemi erasi a'i lowe tu siyeteye ape, tame siyeye. Lowe siyeye su, lowe marepi wisere a'i teriteye. Eiwariyemi ape meni eime yaru hire ma'e teiteye."

¹¹Sosu lowe wesi papu wiye su, lowe meni eime oso, mai lo, Maria, mase iroteye ape siyeye. Sosu lowe ape'i onuwe su, lowe meni eime ma'e etiri

^f 2:1-2 Nam 24:17

tamo neri a'i auwe. Etiri neriya'i a'i ape apou a'i ne, ma'aru gol tamo, sa'i heneri wisere a'i tamo, sosu tuwai wisere a'i tamo le ma'e auwe.⁸ ¹²Sosu Owane Sitewi lai lowe ma'e suwou se au te'eye. Apou au te'eye, "Fene pani tewi fene lo ma'e yo tere'e se si tame ire. Meni owane ape awera'iyenati!" Sosu lowe omo Betlehem arunatiyewe, yo tere'e se si tame fi.

¹³Sosu a'i pe meni owane Herot lai meni eime oso a'i ape aine tera'eyei ne tot-eye. Serene Owane Sitewi lai ipari wisere a'i (ensel) lo ta meni Josep ma'e eimawe arosai. Le Josep ma'e suwou se apou au te'eye, "Josep, Ne sinere! Tani no, meni eime oso a'i aiwawe a'i pani tewi Isip ma'e hene iterotire. Fene pani tewi ape saro ahe irote. Nowe me'iy-e su, etiri fara'u a'i heneraiyei su, ane si tame itoraiyei fene ma'e au te'esairowa. Sosu fene pani tewi Judia ma'e fara'u si tame aiyerowa."

¹⁴Sosu nowe pasi a'i se le meni eime mai lo aiwawe a'i pani tewi Isip ma'e hene iteroti. ¹⁵Tu naifa weriyei Owane Sitewi lo peri au te'e areiyei siye meni apou leseye,

"Ane meni eime ano pani tewi Isip ma'e si ei aniyei." *Hos 11:1*

Sosu Josep, Maria, meni eime oso lowesi lo, lowe pani tewi Isip sahe iroteye. Nowe me'iy-e su meni Owane Herot temeniyeye su, lowe pani tewi Judia si tame fai. Sosu lowe pani tewi Isip arunatiyewe, pani tewi Judia ma'e si tame fi su, Owane Sitewi lo peri ape, Owane Sitewi lo peri au te'e siye meni au te'eye ape, wiye me a'i henerai.

Herot mitaru eimane oso omo Betlehem sahe aine tera'eteye.

¹⁶Sosu a'i pe awei lo marepi wisere a'i siye lu ape, Jisas ma'e au te'e wisereyeye ape, lowe meni owane Herot awera'iyenati. Sosu Herot lu ape le ne areareye ape, wanuwe su, le ai marepi erasi a'i tot-eye. Le apou tot-eye, "Marepi wisere a'i siye lu, lowe eiwariyemi erasi tu iyu menei hesi a'i siyeteye. Serai mitaru eimane oso a'i ape mo iyu menei hesi a'i irosiya." Le ai atu siye lu tamo omo Betlehem ma'e lu wenei eimane oso werese aine tera'eyei ne eimawesawi. Le lowe ma'e eiye, "Fene omo Betlehem, omo tere'e tere'e atahe a'i sahe lu wenei mitaru eimane oso iyu menei hesi a'i irosiya ape, sosu mitaru eimane he'i a'i auteiye ape mo, aiwawe a'i aine tera'ere."

¹⁷Tu naifa weriyei Owane Sitewi lo au te'e siye meni tere'e iyape Jeremaia apou leseye,

¹⁸"Peri ahi ta omo Rama sahe wanuwe. Mai tomu ne'ese luwei erasi irowei. Resel lo lu tewi eimane lo ne urunoruwei erasi iroteye. Lu taune tamo le ne marepi fetane a'i au irowei ne tot-eyei su, ahowa. Le urunoruwei erasi a'i ironamiteyei. Piyene aware? Eimane werese lowe lo temeniyeye." *Jer 31:15*

⁸ 2:11 Sng 72:10-15; Ais 60:6

¹⁹Nowe me'iyeye su, meni owane Herot temeniyeye. Sosu Owane Sitewi lo ipari wisere a'i Josep ma'e suwou se au te'eye. Le apou te'eye, ²⁰“Josep, ne sinere! Meni eime no tani no aiwawe a'i omo pani tewi Israel ma'e si tame hetetire. Meni owane Herot meni eime ape aine tera'eyei ne totete ape, temeniyeye tepa'asiye.” ²¹Sosu Josep, meni eime lo, mai mase omo pani Israel ma'e si tame heteti.

²²Herot temeniyeye su, meni eime lo iyape Arkelaus, Herot lo yaru aniyewe, awei meni owane tutawe henerai. Le meni luwaru a'i ne. Sosu Josep peri heneruwe ape wanuwe su, le atoweyeye marepi tote henerai. Serai Owane Sitewi Josep ma'e suwou se apou au te'eye. Fene pani tewi Judia awera'iyenatire. Pani tewi Galili ma'e hetetire. ²³Lowe pani tewi Galili ma'e henerai su, lowe omo Nasaret sahe iroteye. Tu naifa weriyeye Owane Sitewi lo au te'e siye meni ta apou leseye, “Lowe le ne apou te'eyei, ‘Le omo Nasaret lo meni pefine a'i ne’.” Serai Owane Sitewi lo peri ape pefine wiyeme a'i henerai.^h

Jon sa'i au hu siye meni, Owane Sitewi lo peri au te'e fiyariteye.

(Mak 1:2-8; Luk 3:1-18; Jon 1:19-28)

3 ¹Sosu a'i pe meni ta iyape Jon sa'i au hu siye meni Juda lo pani tewi ariye a'i sahe Owane Sitewi lo peri au te'e fiyarirai. Le apou au te'eye. ²“Fene werese yo seni luwaru a'i me'iyeni ma'e atati arunatite! Wanure! Nowe ape Owane Sitewi lu taune werese au noweinoweinamirowa ape ataheyewa.”ⁱ ³Owane Sitewi lo peri au te'e siye meni iyape, Aisaia, meni ape ne, apou leseye,

“Meni ta pani tewi ariye a'i sahe peri erasi a'i uterowa, fene Meni Owane Pefine a'i lo yo wisere a'i au ta'anere. Yo lo ape au ta'ane fareraiyere.”

Ais 40:3

⁴Meni ape Jon, le ipari tahe fe kamel lo towe se ani asi ti tawesiyeye. Le fe kamel lo tahe lire ponei sahe ti tawesiyeye. Le ya'e luwaru werese, watetaiye lo mo'u fi ateye.^j ⁵Jon pani tewi ariye a'i sahe Owane Sitewi lo peri au te'eteye su, lu taune tomu ne'ese le ma'e Owane Sitewi lo peri wanuwe ne ta'uwerai. Lu taune omo Jerusalem ma'e omo omo pani tewi Judia sahe, sosu omo omo pani tewi Sa'i Mai Jordan feni eire ma'e Jon ma'e ta'uwerai. ⁶Lowe Jon lo peri wanuwe su, lowe yo seni luwaru ta'i ta'i a'i towafi lowe lo Owane Sitewi ma'e au te'e areiyeye. Sosu Jon Sa'i Jordan sahe lowe sa'i au huteye.

⁷Sosu lu Farisi tamo, lu tewi tere'e tamo iyape Sadyusi, lowe aiwawe Jon ma'e sa'i ani huwei ne ta'uwerai. Jon lowe siye aniyeye su, le lowe ma'e au te'eye, “Tahe fene lo aseyaro pamowe irosiya. Ahowa, marepi fene lo yo seni luwaru a'i papu ironamisiya. Fene haru aimesi aiwawe a'i ne.

^h 2:23 Lu 2:39; Ais 11:1; 53:2; Jo 1:45 ⁱ 3:2 Mt 4:17; 1:15 ^j 3:4 2 Kin 1:8

Eiwera! fene ma'e apou te'eye awere? 'Weiyai! Owane Sitewi lo ai marepi fene ma'e henerairowa.' Serene fene ane ma'e iterotai.^k ⁸Fene marepi luwaru werese a'i arunatite. Sosu marepi wisere a'i lu taune ma'e au te'le atuatumite. ⁹Fene marepi apou owe ape totere, 'Ya'ariyei nomo lo meni owane Abraham. Serai Owane Sitewi lai nomo ma'e fofowei luwaru a'i itiya'u au irorowata.' Ei! Meni owane Abraham ya'ariyei fene lo tene! Ahowa, marepi fene lo Abraham lo marepi wou ta'ama. Fene werese Owane Sitewi lo lu tewi ta'ama. Ahowa, Owane Sitewi lai lu tewi he'i a'i topo lo, lu taune yahowa'i apou au iro heneraiyei. Serai fene marepi ape owe ape totete, 'Owane Sitewi lai nomo ma'e fofowei luwaru a'i itiya'u au irorowata.'^l ¹⁰Owane Sitewi lo ai marepi ipari howe wou a'i me si sahe ironamisiya. Serai me ta lo'u wisere a'i ta'eye ta'ame su, le me ape orowawe, yehe ma'e fu arosawiyei. Aiwawe lu taune yo seni luwaru a'i irowei su, le lowe ma'e eimawe arosairowa.^m

¹¹Wanure! Lu taune tamo yo seni luwaru a'i me'iyeni ma'e atati aruwei su, ane a'i lai sa'i se lowe ma'e au huwei. Ahowa, meni ta ane mo'o aiyerowa. Le meni owane pefine a'i. Le ane ne ani fu aronamisiya. Ane meni yahowa'i ne. Ane meni ape lo lowe tahe ani tahe furowata. Le aiyeyei su, le lu taune ma'e Owane Sitewi lo Hepene Wara'i a'i se au huwei. Owane Sitewi lai yo seni werese lowe lo aseyaro au iro heneraiyei. Apou ape aiwawe a'i le yo seni luwaru a'i yehe ma'e ani fu arosawiyei. Serai marepi hepene lowe lo wara'i a'i heneraiyei.ⁿ ¹²Kewi so aseyaro a'i anireme. Le kewi oro'oru werese ani fusawirowawe, kewi so wisere a'i ani ta'uwe asiyei. Le kewi so wisere a'i wesi lo ma'e ani fuwei. Kewi oro'oru werese ape mo yehe ma'e ani fu arowei. Yehe ape weriyei weriyei tiseronamitorowa."

Jon lai Jisas sa'i au huwe.

(Mak 1:9-11; Luk 3:21-22)

¹³Sosu a'i pe Jisas pani tewi Galili arunatiyewe, Sa'i Mai Jordan ma'e henerai. Le Jon ma'e sa'i ani huwei ne fai. ¹⁴Ahowa, Jon peri ape lo wanuwe su, le Jisas ma'e eiye, "Ahowa! Ane ne sa'i au hurowata. Ne lai ereti no se ane sa'i au hure. Ne ane ma'e sa'i ani huwei ne fai awere? Ahowa!" ¹⁵Sosu Jisas itiya'u eiye, "Ei! Ane ereti no se sa'i ani huwei ne fai. Ne marepi ano fa umasire. Serai ne ane sa'i au hure. Ne ane sa'i au huwei su, ne yo seni aseyaro a'i umasiyei." Sosu Jon Jisas lo peri wanuwe su, le Jisas sa'i au huwe. ¹⁶Jon Jisas sa'i au hu tepa'asiye su, Jisas pereye a'i sa'i papu si sineye. Sineye su, Jon ni'arawe hire ma'e ponei peratiye ape, siyeye. Le Owane Sitewi lo Hepene Wara'i a'i irowe sapuwe aiwawe

^k 3:7 Mt 12:34; 23:33 ^l 3:9 Jo 8:33,39; Ro 4:12 ^m 3:10 Mt 7:19; Lu 13:6-9

ⁿ 3:11 Jo 1:26-27,33; Ap 1:5

a'i Jisas ma'e itorai.^o ¹⁷Sosu peri no'u erasi uteye, “Meni ape meni eime ano ne. Ane le ne tote wawesiyesiya. Ane le ne marepi wisere a'i totenamisiya.”^p

Sepei luwaru a'i Satan Jisas areareyei ne toteye.

(Mak 1:12-13; Luk 4:1-13)

4 ¹Sosu a'i pe Jisas Sa'i Mai Jordan arunatiyewe, Owane Sitewi lo Hepene Wara'i a'i omo pani tewi ariye a'i ma'e heneti. Saro ahe sepei Satan luwaru a'i Jisas areareyei ne toteye.^q ²Omo pani tewi ariye a'i sahe, le mi pasi lu hesi lo ereti lowe werese ironamiteye. Le ayei werese a ta'ame. Serene Jisas lau erasi a'i iroteye.^r ³Sosu sepei Satan luwaru a'i Jisas ma'e henerai apou eiye, “Ne Owane Sitewi lo meni eime ta'ame. Ne Owane Sitewi lo meni eime su, ne fara'u tapiye eite ma'e au te'ere, ‘Tapiye, nau ta'ase wou henaire.’” ⁴Sosu Jisas le ma'e itiya'u eiye, “Owane Sitewi lo peri one towe sahe apou leseye,

‘Lu taune werese nau ta'ase a'i ene ateyei su, lowe marepi hepene se mi mi pasi pasi irorowata. Ahowa, lu taune hepene se mi mi pasi pasi ironamitereme su, lowe Owane Sitewi lo peri werese fa wanu umasite.’”

Lo 8:3

⁵Sosu sepei luwaru a'i Satan Jisas ma'e eiye, “Notosi omo Jerusalem ma'e wiyei.” Sosu le Jisas Owane Sitewi lo wesi me'iy'e ma'e hene teiteye. ⁶Le Jisas ma'e eiye,

“Ne Owane Sitewi lo meni eime ta'ame! Ne Owane Sitewi lo meni eime su, ne fara'u wesi me'iy'e hi awei ma'e ye'i arore. Ne hi ma'e ye'i arowei su, Owane Sitewi lo peri one towe sahe apou leseye, ‘Owane Sitewi lai le ne ipari wisere tomu ne'ese lo au noweinoweiyei ne eimawe arosaiyei. Lowe le ne ereti lowe lo se au noweinowei kairefiyeyei. Serai le tapiye sahe lowe lo ninapune winetairowata.’ Serai ne hi ma'e ye'i arore. Ne fofowei erasi teriterowata.”

Sng 91:11-12

⁷Sosu Jisas le ma'e itiya'u eiye, “Wanure! Owane Sitewi lo peri tere'e one towe sahe apou leseye,

‘Ne Owane Sitewi Meni Owane Pefine a'i ma'e owe ape arearete.’”

Lo 6:16

⁸Sosu sepei luwaru a'i Satan Jisas ma'e eiye, “Notosi omo erasi hire ma'e yaneyei.” Le Jisas ma'e eiye, “Ne omo pani werese werese siyere! Omo pani werese ape mo ano ne. ⁹Ne ane ma'e lowe uporo ape'i onurowawe, sosu ane ma'e au te'e wisereyeyei su, ane omo pani werese ano ne ma'e auwei. Omo pani werese wisere a'i ne!” ¹⁰Sosu Jisas le ma'e

^o 3:16 Jo 1:32 ^p 3:17 Sng 2:7; Ais 42:1; Mt 12:18; 17:5; Lu 9:35 ^q 4:1 Hi 2:18; 4:15

^r 4:2 Kis 34:28

itiya'u eiye, “Satan, Ne ire! Ane marepi no umasirowata. Owane Sitewi lo peri one towe sahe apou leseye,

‘Ne Owane Sitewi Meni Owane Pefine a'i no ne au te'e wisereyete.

Ne le ne a'i wiyawi au irote.’ ”

Lo 6:13

¹¹Sosu sepei luwaru a'i Satan le arunatiyewe, fi. Owane Sitewi lo ipari wisere a'i le ma'e au pati ani kairefiyeyei ne itorai.

Jisas lai wiyawi tutawe erasi a'i irowe.

(Mak 1:14-15; Luk 4:14-15)

¹²Sosu a'i pe lu tamo apou eiye, “Jon sa'i au hu siye meni, lowe le kalabus wesi ma'e heneti.” Sosu Jisas peri ape wanuwe su, le pani tewi Galili ma'e si tame fi.^s ¹³Le omo Nasaret arunatiyewe, omo Kaperneam sahe iroteye. Omo Kaperneam, pani tewi Sebulun, sosu pani tewi Naptali atahe a'i iroteye. Omo ape hare ite tewiye sahe iroteye. ¹⁴Tu naifa weriyeyi Owane Sitewi lo peri au te'e siye meni, Aisaia, peri ta leseye, Peri ape wiyeme a'i henerai tepa'asiye. Le apou eiye,

¹⁵“Lu taune pani tewi Sebulun sahe iroteye ape, lu taune pani tewi Naptali sahe iroteye ape, lu taune hare ite tewiye sahe iroteye ape, lu taune Sa'i Mai Jordan feni eire ma'e iroteye ape, lu tewi tere'e Moses lo yo peri umasi ta'ame ape, lowe omo pani tewi Galili sahe iroteye ape. *Ais 9:1-2*

¹⁶Lu taune werese ape mo yo pasi a'i wou ironamiteye. Nowe me'iyeye su, lowe mi erasi wou siyeye. Lu taune ape mo yo pasi a'i ironamiteye su, lowe hepene lowe lo temeniyeye. Lowe mi erasi siyeye su, hepene lowe lo si tame sineteye.”

¹⁷Nowe ape se Jisas lai nowe tutawe peri lo lu taune ma'e au te'e fiyari areiyeteye. Le apou au te'eteye, “Fene werese yo seni luwaru a'i me'iyeni ma'e atati arunatite. Piyene awere? Nowe ape se Owane Sitewi lai, lu taune lo yo seni werese au hese ereirowa ape, ataheye heneraiwa.”^t

Jisas lu feni pefine a'i lo ei aniye.

(Mak 1:16-20; Luk 5:1-11)

¹⁸Sosu a'i pe Jisas hare ite Galili tewiye sahe iteye su, le lu nairi hesi a'i siyeye. Lowesi lo iyape Saimon iyape tere'e, Pita, sosu pa'ise lo Andru. Lowesi hare honaiye sa'i papu fu arosawiteye. Wiyawi lowesi lo hare ani siye lu ne. ¹⁹Sosu le lowesi ma'e eiye, “Fenesi ane mo'o umasire. Serai ane fenesi lu taune Owane Sitewi ma'e hene aniyeyi lo yo atuaturowa.” ²⁰Sosu lowesi pereye a'i hare honaiye awei sahe fu arowewe, Jisas mo'o umasiti.

²¹Sosu le lu nairi hesi aiwawe iteye. Le lu nairi tere'e hesi a'i siyeye. Lowesi lo tai iyape Sebedi. Lowesi lo iyape Jems, sosu pa'ise Jon. Lowesi

^s 4:12 Mt 14:3; Mk 6:17; Lu 3:19-20 ^t 4:17 Mt 3:2; 19:27

tai mase wai erasi papu hare honaiye lo yo iwisiteye. Jisas lowesi ei aniyeye. ²²Sosu lowesi pereye a'i tai lowesi lo wai sahe arunatiyewe, Jisas mo'o umasiti.

Jisas peri lo lu taune tomu ne'ese au te'e fiyariye.

(Luk 6:17-19)

²³Sosu a'i pe Jisas omo pani tewi Galili sahe iteye. Le Owane Sitewi lo peri ta'uwe wesi sahe au te'e fiyariteye. Le Owane Sitewi lo peri heneruwe wisere a'i au te'e fiyariye. Le apou au te'eye, "Nowe ape se Owane Sitewi lu taune lo yo seni au hese ereirowa ape ataheye henerairowa." Le lu taune lo u tahe apou ape mo au ta'ane fara'uweye."²⁴Lu taune Jisas lo wiyawi siyeye su, lowe peri heneruwe lo ne omo pani tewi Siria ma'e au te'e fiyariteye. Serai lowe Jisas ma'e lu taune tomu ne'ese u tahe se henetai. Lowe lu taune u tahe apou ape se, sepei luwaru a'i se, tahe auseriyeyei se, ereti lowe haroharo a'i se, serai Jisas lowe werese au ta'ane fara'uweye."²⁵Lu taune tomu ne'ese Jisas mo'o umasiteye. Lowe omo pani tewi Galili omo pani tewi Dekapolis, omo Jerusalem, omo pani tewi Judia, sosu pani tewi feni ma'e Sa'i Mai Jordan ma'e mo'o umasiteye."^w

Jisas Owane Sitewi lo peri omo hire ma'e au te'e fiyariteye.

(Luk 6:20-23)

5 ¹Sosu a'i pe Jisas lu taune tomu ne'ese le ma'e mo'o umasiteye ape, siyeyei su, le omo hire ma'e yaneye. Sosu le omo hire sahe onuwe su, lu disaipel lo le ma'e ei ta'uwerai. ²Sosu le lowe ma'e Owane Sitewi lo peri apou au te'e atuatuteye.

³"Peri ano wanure! Fene marepi apou totesiya su, 'Ane Owane Sitewi lo nihe se meni yahowa'i a'i ne.' Owane Sitewi lai fene au noweinoweiteyei. Serene fene marepi papu tote nine'inamitorowa.

Ais 57:15

⁴Lu taune uruwei irosiya ape, Owane Sitewi lai fene marepi fetane a'i au te'eyei. Serene fene marepi papu tote nine'inamitorowa."^x

⁵Fene marepi fetane a'i lu taune ma'e au irosiya ape, Owane Sitewi lai fene ma'e etiri tomu ne'ese au noweinoweiyei ne auwei. Serene fene marepi papu tote nine'inamitorowa. *Sng 37:11*

⁶Fene yo seni aseyaro wara'i a'i iro tohoteteye ape, Owane Sitewi lai marepi hepene fene lo au kairefiyerowa. Serene fene marepi papu tote nine'inamitorowa. *Ais 55:1-2*

^u 4:23 Mt 9:35; Mk 1:39; Ap 10:38 ^v 4:24 Mk 6:55 ^w 4:25 Mk 3:7-8 ^x 5:4 Ais 61:2-3; KTH 7:17

- 7 Fene lu taune ma'e marepi au seremareyesiya ape, Owane Sitewi lai fene ma'e marepi au seremareyerowa. Serene fene marepi papu tote nine'inamitorowa.
- 8 Fene marepi aseyaro wara'i a'i totenamisiya ape, fene Owane Sitewi lo yo seni siyerowa. Serene fene marepi wisere a'i totenamitorowa.
- 9 Fene lu taune lo ai marepi einami siye lu ape, Owane Sitewi lai fene ne apou eiyei, 'Fene eimane ano ne.' Serene fene marepi papu tote nine'inamitorowa.
- 10 Fene yo seni aseyaro a'i ironamisiya ape, lu tamo lai fene au luwaruwayei. Serai Owane Sitewi fene mi mi pasi pasi au noweinowerowa. Serene fene marepi papu tote nine'inamitorowa.
- 11 Fene yo seni wara'i a'i ano umasinamisiya ape, lu tamo fene ne ai marepi totenamiyei. Sosu lowe fene au luwaruwayei. Sosu lowe peri luwaru a'i fene ma'e au te'e areareyei. Serene fene marepi papu tote nine'inamitorowa.^y 12 Lu tamo fene ma'e au luwaruwayei su, fene marepi wisere a'i fu tote nine'inamite. Piyene awere? Tu naifa weriyei lu tamo lai Owane Sitewi lo au te'e siye lu werese aiwawe a'i au luwaruweteye. Serai omo hire sahe Owane Sitewi lai fene ma'e etiri wisere a'i aurowa.^z

Jisas ipari sei ape ne au te'e atuututeye.

(Mak 9:50; Luk 14:34-35)

13 Sosu fene lu taune mase ironamisiya. Fene awei lo ipari sei wou a'i ne. Ipari sei lo fi wisere a'i ne. Ahowa, ipari sei lo fi po'uteyei su, fene eiwerou irowei awere? Fene fara'u fi lo si tame fuwei awere? Ahowa, fene ipari sei ape awei sahe ani fusawire. Sosu lu taune ipari sei ape hire sahe atorowa. Serai fene lu taune ma'e au ferafereite.

14 Fene mi erasi wou a'i ne. Fene lo mi awei pani werese tewi fiyarite. Fene wesi ta omo hire ma'e ta'aneyei su, fene wesi ape fareyarerowata. Lu taune werese wesi no ape amerame a'i siyerowa.^a 15 Lu taune tamo yehe erei taiso aniteyei su, lowe omoto unahi fu fareyarerowata. Ahowa, lowe yehe erei ape ereti se taiso anite mitaiye titorowa. Serai lu taune werese yehe erei mi fara'u siyerowa.^b 16 Fene mi erasi ape aiwawe a'i ne. Fene yo seni aseyaro a'i irowei su, lu taune yo seni fene lo siyeteyei. Sosu lowe lai tai fene lo omo hire ma'e irosiya ape, lowe iyape lo ei ani aroweyei."^c

Moses lo yo peri umasiteyei lo peri.

17 "Fene ane ne apou owe ape totere, 'Jisas lai Moses lo yo peri werese ani fu arowei.' Ahowa, ane Moses lo yo peri werese au luwaruwe

^y 5:11 1 Pi 4:14 ^z 5:12 2 Sto 36:16; Ap 7:52 ^a 5:14 Jo 8:12; 9:5 ^b 5:15 Mk 4:21; Lu 8:16; 11:33 ^c 5:16 Ef 5:8-9; 1 Pi 2:12

po'uteyei ne fai ta'ama. Aiwawe, ane Owane Sitewi lo au te'e siye lu lo peri au luwaruwe po'uteyei ne fai ta'ama. Ahowa, ane Moses lo yo peri werese umasinamiyei ne fai.^d 18 Peri ano wiyeme a'i ne. Ane fene ma'e eisiya, Wanure! Owane Sitewi lo peri werese Moses leseye ape, mi mi pasi pasi weriyei ironamitorowa. Yo peri lo tewi oso oso a'i ape po'uterowata. Yo peri lo tewi werese werese pefine henerairowa. Awei pani werese, ni'arawe etiri werese hire ma'e irosiya ape, po'uterowa. Ahowa, Owane Sitewi lo yo peri werese po'uterowata.^e 19 Meni ta Owane Sitewi lo peri, Moses leseye ape, tewi a'i ne apou toteyei su, 'Owane Sitewi lo peri tewi oso a'i ape peri yahowa'i ne. Ane fara'u peri ape arisiyei.' Sosu le lu taune ma'e peri tewi a'i ape arisiyei ne au te'e atuatuwei su, le weiyai! Owane Sitewi lai omo lo hire sahe le iyape lo hi ani ararowei. Ahowa, weiyai! Meni ta Owane Sitewi lo peri werese umasiyei su, sosu lu taune ma'e peri pefine a'i au te'e atuatuwei su, Owane Sitewi lai omo lo sahe iyape lo ei ani aroweyei.^f 20 Marepi sitewi ano apou a'i totesiya, ane fene ma'e eisiya. Lu tewi iyape Farisi, sosu Owane Sitewi lo peri ani so'oruwe siye lu, lowe ahi a'i se yo seni aseparo a'i ironamiyei. Marepi lowe lo ne, lowe Owane Sitewi lo peri arisinamisiya. Meni ta yo seni eito eite irowei su, le Owane Sitewi lo omo papu wirowata."

Meni ta aine tera'eyei lo peri.

(Luk 12:57-59)

²¹ "Peri ape ya'ariyei fene lo ma'e, te'etepe ape, wanu tepa'asiye. Lowe apou te'eye,

'Fene meni ta owe ape aine tera'ere.'

Kis 20:13; Lo 5:17

Meni ta meni tere'e aine tera'eyei su, awei lo meni owane lai meni ape etirowa. ²² Ahowa, ane fene ma'e apou au te'esiya. Lu taune ta meni tere'e ma'e ai marepi toteyei su, awei lo meni owane lai le etiyei. Aiwawe a'i meni ta meni tere'e ma'e apou eiyei su, 'Ne ipo meni luwaru poto a'i ne.' Awei lo meni owane tutawe lai le etiyei. Sosu aiwawe a'i, meni ta meni tere'e ma'e apou eiyei su, 'Ne meni meremereye a'i ne.' Meni ape weiyai! Le ma'e atahe a'i irowa.^g ²³⁻²⁴ Nowe ta se fene Owane Sitewi ma'e etiri neri a'i ta aitaiyei ne toteyei su, fene tu marepi fene lo au hese eti ereire! Fene meni tere'e ne ai marepi toteye su, fene etiri neri a'i fene lo arunatirowawe, meni ape ma'e ai marepi ape si tame au fareraiyeyei ne ire. Fene ai marepi fene lo ape au fareraiyeyei su, fene fara'u etiri neri a'i ape Owane Sitewi ma'e aure!^h ²⁵ Meni ta fene ma'e apou eiyei su, 'Ne ane ma'e au luwaruweye. Serai ne ane ma'e ma'aru tamo itiya'u fu aure.' Ne le mase yo sahe iteye su, ne yo seni luwaru a'i ape witane a'i se au fareraiyere. Ne yo seni luwaru

^d 5:17 Ro 3:31 ^e 5:18 Lu 16:17; 21:33 ^f 5:19 Je 2:10 ^g 5:22 1 Jo 3:15

^h 5:23-24 Mk 11:25

a'i ape au fareraiyeyei ta'ama su, le fene meni owane ta ma'e au hese ereiyei ne henetiyei. Le au hese erei tepa'asiyei su, le fene ai lu tamo ma'e henetirowawe, fene kalabus wesi ma'e eimawesawiyei. ²⁶Peri ano wiyeme a'i ne. Ane fene ma'e au te'e areiyesiya. Ne kalabus wesi sato mi mi weriyei ironamitorowa. Fene ma'aru werese werese si itiya'u ete fetaneyere. Fene orese a'i ape ete fetaneyeyei su, fene kalabus wesi ma'e henerairowa.”

Tafa'e yo seni luwaru a'i lo peri.

²⁷“Sosu a'i pe Owane Sitewi lo yo peri Moses leseye ape, apou te'eye, 'Fene tafa'e yo seni owe ape irote.' *Kis 20:14; Lo 5:18*
Fene peri ape mi mi weriyei wanu tepa'asiye. ²⁸Ahowa, ane fene ma'e au te'e areiyesiya. Fene menitani ta nihe se siye wisereyeyei su, serai fene menitani ape ma'e tafa'e yo sene luwaru a'i irowei ne totयेi su, fene Moses lo yo peri marepi fene lo sahe arisiye. ²⁹Aiwawe a'i fene nihe se menitani ta tafa'e yo seni luwaru a'i siye wisereyeyei su, fene nihe fene lo ani tahe ani fusawire. Fene Owane Sitewi lo omo hire ma'e wiyei su, fene nihe ta'i se a'i wirowa. Etiri ape wisere a'i ne. Nihe fene lo yo seni luwaru a'i au irowei ape, ironamiteyeyei su, fene ma'e irowa. Etiri ape luwaru a'i ne.ⁱ ³⁰Aiwawe a'i fene ereti fene lo se seni luwaru a'i irowei su, fene ereti ape aine to fusawire. Fene Owane Sitewi lo omo hire ma'e wiyei su, fene ereti ta'i se a'i wirowa. Etiri ape wisere a'i ne. Ereti fene lo yo seni luwaru au irowei ape ironamiteye su, fene yehe omo ma'e irowa. Etiri ape luwaru a'i ne.^j

Jisas lo naituwe i erauwiyei lo peri.

(Matyu 19:9; Mak 10:11-12; Luk 16:18)

³¹Tu naifa weriyei Moses apou leseye, 'Meni ta tani lo si omo lo ma'e si eimawesawiyeyei ne totयेi su, meni ape tani lo ma'e one towe ta fa aure.' *Lo 24:1-4*
One towe ape apou te'eyei, 'Ane, menitani ape lo meni, ane lai tani ano si omo lo ma'e eimawesawi.'^k ³²Ahowa, ane fene ma'e te'e areiyesiya. Meni ta tani lo yahowa'i a'i si omo lo ma'e eimawesawiyeyei su, meni ape yo seni luwaru a'i irowei. Menitani ape meni tere'e naitu ene ayei su, menitani ape tafa'e yo seni luwaru a'i irowei. Meni tere'e ta menitani ape naituwe i su, meni ape aiwawe a'i tafa'e yo seni luwaru a'i irowei. Tani fene lo lai meni tere'e tafa'e yo sene luwaru a'i irowei su, fene tani fene lo fara'u si omo lo ma'e eimawesawire.”^l

Peri te'e naneiyei ta au te'eye.

³³“Sosu a'i pe ane peri tere'e fene ma'e au te'e areiyesiya. Ya'ariyei fene lo apou au te'eye,

ⁱ 5:29 Mt 18:9; Mk 9:47 ^j 5:30 Mt 18:8; Mk 9:43 ^k 5:31 Mk 10:4 ^l 5:32 1 Ko 7:10-11

‘Fene peri yahowa’i a’i owe ape te’e nanei arearete! Fene peri wiyeme te’e naneiyei su, fene peri wiyeme a’i ape Meni Owane Pefine a’i lo nihe se fa umasire!’ *Wkp 19:12; Nam 30:2*

³⁴Ahowa, ane fene ma’e au te’e areiyesiya. Fene peri wiyeme a’i owe ape te’e naneite. Fene peri wiyeme a’i apou au te’e naneiyei su, ‘Ni’arawe hire ape peri wiyeme a’i ano ne au kairefiyeyei.’ Fene peri eito eite owe ape te’e naneite. Piyene awere? Ni’arawe hire werese ape sahe Owane Sitewi lai onunamisiya.^m ³⁵Aiwawe a’i fene peri ta owe ape te’e naneite. ‘Ane peri wiyeme a’i ta awei lo kairefi se au te’e naneisiya.’ Ahowa, fene peri apou owe ape te’e naneite. Piyene awere? Awei werese sahe Owane Sitewi Pefine a’i lai lowe lo hesi fa aro ato fetaneyenamisiya. Aiawawe a’i fene peri ta owe ape te’e naneite, ‘Ane peri wiyeme a’i ta omo Jerusalem lo kairefiyeyei se au te’e naneisiya.’ Ahowa, fene peri apou owe ape te’e naneite. Piyene awere? Omo Jerusalem sahe meni owane tutawe Owane Sitewi lai onunamisiya.ⁿ ³⁶Aiwawe a’i fene mato fene lo se peri wiyeme a’i ta owe ape te’e naneite! Piyene awere? Fene fara’u mato towe fene lo wapo a’i heneraiyei ne irowei awere? Fene mato towe wapo a’i irowei su, fene fara’u mato towe fene lo iwise a’i heneraiyei ne irowei awere? Ahowa! Fene wiyawi eito eite au irorowata. Serai fene mato fene lo se peri wiyeme a’i ta owe ape te’e naneite. ³⁷Ahowa, fene peri ta apou toteyei su, ‘Nomo wiyawi ape irowei.’ Sosu fene apou fu eire, ‘Ei! Nomo wiyawi ape au irorowa!’ Aiawawe a’i fene peri ta apou toteyei su, ‘Nomo wiyawi ape irowei ta’ama.’ Sosu fene apou fu eire, ‘Nomo wiyawi ape irorowata.’ Fene peri wiyeme a’i ta au te’e naneiyei su, sosu mo’o fene peri wiyeme a’i ape arisiyei. Yo seni fene lo sepei luwaru a’i Satan lo marepi ma’e fai.”

Meni ta nihe no aine taheyei su, ne nihe lo itiya’u anine tahere.

(Luk 6:29-30)

³⁸“Tu naifa weriyei Moses peri ta apou leseye,

‘Fene meni ta lo nihe ani tahe aniyei su, meni tere’e ta nihe fene lo pei ani tahe aniyei! Aiawawe a’i fene meni ta lo pi aine towesiyei su, meni owane lai pi fene lo fa aine towesiyei.’ *Kis 21:24; Wkp 24:20*

Fene peri ape mi mi weriyei wanunamiteye. ³⁹Ahowa, ane fene ma’e peri he’i a’i au te’e areiyesiya. Meni ta ahi si ma’e ereti se aineyei su, fene le itiya’u owe ape ainere. Ahowa, meni ta ahi si fene lo aineyei su, fene nihari feni fene lo atati tei awetore! Serai le fara’u ahi si feni ma’e ereti se aineyei. ⁴⁰Sosu meni ta fene etiyei su, sosu peri etiyei siye meni owane fene ma’e apou eiyei, ‘Ne meni ape ma’e ipari tahe fene lo itiya’u fa aure. Ei fene ipari tahe siot itiya’u fu aure. Aiawawe a’i fene ipari tahe trauses le

^m 5:34 Ais 66:1; Je 5:12; Mt 23:22 ⁿ 5:35 Sng 48:2; Ais 66:1

ma'e aure.' ⁴¹Sosu meni owane ta fene ma'e peri kairefi a'i apou eiyei su, 'Ne etiri ano yo mai tewi oso eyeri ma'e sutaitetire.' Ei, fene pani eyeri tewi oso etiri lo fa sutaitetire. Ahowa, fene pani eyeri tewi erasi fara'u sutaitetire. ⁴²Sosu meni ta fene ma'e etiri ta ne ei toweriyei su, fene etiri ape le ma'e fu aure! Meni ta fene ma'e etiri neri a'i fa au ne ei toweriyei su, fene le ma'e etiri neri a'i fa aure!"

Marepi tote wawesiyenamite.

(Luk 6:27-28; 6:32-36)

⁴³"Tu naifa weriyei Owane Sitewi lo one towe sahe apou leseye, 'Fene kaiyemo fene lo ne marepi erasi a'i tote wawesiyenamite. Sosu aiwawe a'i lu tamo fene ma'e au luwaruweyi ape, fene ai marepi erasi a'i lowe ne totenamite.' *Wkp 19:18*

⁴⁴Ahowa, ane peri he'i a'i fene ma'e au te'e areiyesiya. Fene airame fene lo marepi erasi a'i tote wawesiyenamisiya. Aiwawe lu tamo fene ma'e au luwaruweyi su, fene lowe ne Owane Sitewi ma'e au te'e towerite.^o

⁴⁵Piyene awere? Fene lowe ne Owane Sitewi ma'e au te'e toweriyei su, lowe fene ne apou toteyei, 'Lu ape mo lowe Owane Sitewi ma'e fai.' Owane Sitewi ape lai hire ma'e ironamisiya ape, le poweiye ne, sa'i ne apou te'esiya awere? 'Ane lu taune aseyaro a'i ma'e poweiye, sa'i au ei ito arosairowa.' Ahowa, Owane Sitewi lai poweiye sa'i lu taune werese werese a'i ma'e au ei ito arosairowa. Serai fene Owane Sitewi lo marepi aiwawe a'i fu totete. ⁴⁶Lu taune fene ne marepi erasi a'i tote wawesiyenamisiya ape, fene marepi lowe ne erasi a'i itiya'u tote wawesiyenamiyei su, yo seni eito eite fene irowei ape, fene ne eiwerou irowei awere? Takis ma'aru ani siye lu, lowe lu tewi towafi lowe lo, lowe ne aiwawe a'i marepi erasi a'i tote wawesiyenamisiya. Lowe takis ma'aru fene lo yahowa'i ta'arei aniteye. Lowe lu luwaru a'i tene! Serai fene yo seni eito eite irowei su, Owane Sitewi fene ma'e etiri wisere a'i aurowa awere? Ahowa. ⁴⁷Sosu fene lu tewi fene lo a'i ma'e none isafiyeyei su, fene wiyawi erasi a'i iro ta'ame. Ahowa, lu taune werese Owane Sitewi lo peri umasi ta'ame ape, yo seni eito eite aiwawe a'i lu tewi lowe lo ma'e none isafiyenamisiya. ⁴⁸Serai fene marepi eito eite owe ape totete! Ahowa, tai fene lo hire ma'e ironamisiya ape, marepi lo aseyaro a'i totenamisiya. Serai fene marepi wara'i lo fu umasinamite."^p

Lu taune etiri ma'aru ariye a'i ne, fene etiri ma'aru fene lo au nonete.

6 ¹Fene weiyai! Ane fene ma'e au te'e areiyesiya. Fene lu taune tamo, ma'e au ferafereyiyei su, fene marepi apou owe ape totete, 'Ane lu tamo au ferafereyiyei su, lu taune tere'e werese ane ma'e au te'e

^o 5:44 Kis 23:4-5; Lu 23:34; Ap 7:60; Ro 12:14,20 ^p 5:48 Wkp 19:2; Lo 18:13

wisereyeyei.' Fene apou totयेyi su, Tai fene lo ni'arawe hire ma'e irosiya ape, le fene ma'e etiri wisere a'i ta aurowata.⁹

²Fene lu taune tamo etiri ma'aru ariye a'i ape ma'e etiri ma'aru auwei ne totयेyi su, fene meni ta tu wau aineyeyi ne owe ape eimawesawire. Ahowa, lu taune tomu ne'ese yo seni apou ape tote umasinamisiya. Lowe Owane Sitewi lo wesi sahe yo seni apou ape umasisiya. Aiwawe a'i lowe yo mai sahe peri ne'ese au te'e utesiya. 'Fene ane siyere! Ane etiri ma'aru tomu ne'ese lu ma'aru ariye a'i ape ma'e aunamisiya.' Lowe lu taune werese lowe ne au siye wisereyere. Wiyeme a'i! Ane peri pefine a'i fene ma'e au te'e areiyesiya. Wanure! Lu taune ape yo seni apou ape tote umasisiya ape, lowe lu taune werese ma'e areareyeyi ne totesiya. Lu taune lowe ma'e au te'e wisereyeye. Ahowa, Owane Sitewi lai lowe au te'e wisereyerowata. ³⁻⁴Fene etiri ma'aru fene lo lu taune ma'aru ariye a'i ape ma'e auwei ne totयेyi su, fene lowe ma'e etiri ma'aru eresene a'i aure. Lu taune tere'e fene owe ape siyere. Ahowa, fene etiri ma'aru fene lo eresene a'i aunamite. Serai Owane Sitewi lai fene siye tepa'asiye. Sosu le lu taune werese ma'e fene ne au te'e wisereyeyei. Le a'i lai fene ma'e etiri wisere a'i itiya'u aurowa."

Owane Sitewi ma'e au te'e tiyatiyeyi ne.

(Luk 11:2-4)

⁵"Aiwawe a'i fene Owane Sitewi ma'e au te'eyeyi ne totयेyi su, fene lu marepi hesi a'i totesiya ape, yo seni owe ape umasite. Lowe Owane Sitewi lo wesi ponei sahe teinamisiya. Lowe peri erasi a'i Owane Sitewi ma'e au te'esiya. Lowe Owane Sitewi ma'e au te'eyeyi su, lu taune werese peri lowe lo wanuwei. Lowe nowe amerame sahe teisiya. Peri erasi se Owane Sitewi ma'e au te'eyeyi. Lu taune werese peri lowe lo wanuwei su, lu tewi ape apou totयेyi, 'Ane Owane Sitewi ma'e au te'eyeyi su, lu taune werese ane ne au te'e wisereyeyei.' Wiyeme a'i ane peri pefine fene ma'e au te'e areiyesiya. Wanure! Lu tewi ape lowe Owane Sitewi lo etiri neri a'i aniwowata. Owane Sitewi lai peri lowe lo wanuwowata.' ⁶Ahowa, fene Owane Sitewi ma'e, tai fene lo, au te'eyeyi ne totयेyi su, fene tewi wesi papu wire. Yo anitiyeyi su, fene Owane Sitewi, Tai fene lo, ma'e lu le ne siye ta'ame ape, au te'ete. Serai Owane Sitewi lai fene eresene a'i tewi wesi papu siyeyei. Fene peri au te'eyeyi su, Owane Sitewi lai Tai fene lo etiri ta fene ma'e aurowa.

⁷Sosu fene Owane Sitewi ma'e au te'eyeyi su, fene peri yahowa'i owe ape au te'e te'enamite. Lu taune, Moses lo yo peri umasi ta'ame ape, yo seni ape umasinamisiya. Lowe apou totesiya, 'Nomo Owane Sitewi ma'e peri tomu ne'ese au te'e te'eyeyi su, Owane Sitewi lai peri nomo lo ape

⁹ 6:1 Mt 23:5 ^r 6:5 Mt 23:5; Lu 18:10-14

wanuwei.' Ahowa, Owane Sitewi lai peri lowe lo wanurowata.^s ⁸Serai fene yo seni lowe lo owe ape umasire. Tai fene lo le marepi fene lo siye so'oruwe tepa'asiye. Tu fene marepi fene lo Owane Sitewi ma'e au te'le ta'ame su, Owane Sitewi lai etiri fene lo po'utesiya ape, siye so'oruwe tepa'asiye.^t

⁹Serai fene Owane Sitewi ma'e au te'eyei su, fene apou eire,
 'Tai nomo lo, ne hire ma'e onunamisiya. Nomo ne ma'e au te'esiya,
 Iyape no mi mi weriyei wara'i a'i fa ironamite.'

¹⁰Nowe ye'ewi su, ne lu taune werese au noweinoweirowa ape, nowe ape se witane a'i fa henera. Marepi werese no hi awei sato fa henera. Aiwawe a'i omo hire ma'e marepi werese no wou umasi tepa'asiye.^u

¹¹Ne pereye nowe eite se nomo ma'e ayei etiri nomo lo fa aute.

¹²Lu taune tere'e nomo ma'e yo seni luwaru a'i irowei su, nomo yo seni luwaru a'i lowe lo i'ane tepa'asiye. Serai Nomo yo seni luwaru a'i irowei su, ne yo seni luwaru a'i nomo lo ani pamowete.^v

¹³Ne nomo yo seni luwaru a'i owe ape henetire. Nomo yo seni luwaru a'i umasiyei ne totयेi su, ne fara'u nomo ma'e yo seni wara'i a'i au atuature. Sosu ne nomo yo seni luwaru a'i hene aro anire. {Ne lu taune werese au noweinoweirowa su, ne lai mi mi pasi pasi fa ironamite. Kairefi no weriyei weriyei fa ironamite. Sosu nomo iyape no mi mi pasi pasi se te'e ani arowete. Peri wiyeme a'i ne.}^{w x}

¹⁴Wanure! Lu taune yo seni luwaru a'i fene ma'e au irowei su, fene yo seni luwaru a'i lowe lo fa i'anete. Fene yo seni luwaru a'i lowe lo i'aneyei su, Tai fene lo, omo hire ma'e ironamisiya ape, aiwawe a'i yo seni luwaru a'i fene lo i'anerowa.^y ¹⁵Aiwawe a'i fene yo seni luwaru a'i lowe lo i'ane ta'ame su, Tai fene lo yo seni luwaru a'i fene lo ani pamowerowata."

Jisas ayei siyenamiyei ape ne au te'e areiyesiya.

¹⁶"Sosu a'i pe fene, Owane Sitewi ma'e te'le towerirowawe, sosu ayei ta fene lo siyenamiyei su, fene ereme se owe ape irote. Ahowa, lu tamo, marepi hesi a'i totesiya ape, lowe yo seni ape umasisiya. Lowe nihari lowe lo ereme se au atuatuwei su, lowe apou totesiya. 'Lu taune yo seni wisere a'i ano siyeyei. Serai lowe ane ne siye te'le wisereyeyei.' Ahowa, Owane Sitewi lai lowe yo seni lowe lo siye wisereyerowata. Owane

^s 6:7 1 Kin 18:26-29 ^t 6:8 Mt 6:32 ^u 6:10 Lu 22:42 ^v 6:12 Mt 6:14-15; 18:21-35

^w 6:13 Peri eite yaru "{", sosu "}" ponei sahe irosiya ape, peri eite piye meni lai leseye aware? Lu so'oru se tamo lowe so'oru ta'ama. Ya'ariyei one towe tomu tamo sahe peri eite iro te ta'ame. One towe tere'e tamo sahe peri eite iroteye. ^x 6:13 Lu 22:40; Jo 17:15

^y 6:14 Mk 11:25-26

Sitewi lai etiri ta lowe ma'e neri a'i aurowata.^z ¹⁷Ahowa, fene ayei ta siyenamiyei su, fene mato towe fene lo asi noweinoweire. Nihari fene lo sa'i se au hure. Serene lu taune werese ereme se fene lo siyerowata. ¹⁸Fene mato towe fene lo asi noweinoweiyei su, lu taune werese fene ayei siyenamiyei ape siyerowata. Ahowa, Tai fene lo lai lu le ne siye ta'ame ape, marepi fene lo eresene a'i siye tepa'asiye. Owane Sitewi lai marepi wisere a'i fene lo siyeyei su, le etiri ta fene ma'e neri a'i itiya'u aurowa.”

Etiri tomu ne'ese ta'uwe ani fuwei lo peri.

(Luk 12:33-34)

¹⁹“Fene awei lo etiri ne marepi erasi a'i totenamiyei su, fene awei lo marepi tote umasinamiyei. Aiwawe a'i fene etiri werese, Owane Sitewi ma'e fai ape, marepi erasi a'i totenamirowa su, fene Owane Sitewi lo marepi tote umasinamirowa.” ²⁰Ahowa, fene etiri aseparo wisere a'i Owane Sitewi lo omo hire yaro ta'uwe ani fure. Fene Owane Sitewi lo omo hire yaro etiri werese fene lo ta'uwe ani fuwei su, ya'e werese a po'uterowata. Aiwawe a'i etiri werese uwaserowata. Sosu ta'arei lu werese aine apeti wirowata. Etiri werese ta'arei anirowata.^b ²¹Fene awei sahe etiri tomu ne'ese ta'uwe ani fuwei su, marepi fene lo aiwawe a'i awei lo etiri ape a'i toteyei. Fene etiri fene lo Owane Sitewi lo omo hire ma'e ta'uwe ani fuwei su, marepi fene lo Owane Sitewi ne totenamirowa.”

Nihe fene lo yehe erei wou a'i lo peri.

(Luk 11:34-36)

²²“Nihe fene lo yehe erei wou a'i ne. Nihe fene lo amerame a'i siyeyei su, tahe pa'are werese fene lo mitaiyeyei a'i ironamirowa. ²³Ahowa, nihe fene lo pokoweyei su, tahe pa'are werese fene lo pasi a'i irorowa. Tahe pa'are fene lo pasi a'i iroteyei su, pasi ape pefine a'i tene. Fene etiri werese siyerowata.”

Fene wiyawi lu owane hesi lo wiyawi owe ape ta'anerowata.

(Luk 16:13)

²⁴“Meni ta wiyawi lu owane hesi lo wiyawi anirowata. Meni ape meni owane ta'i a'i ne marepi erasi a'i tote wawesiyenamirowa. Sosu meni owane tere'e ne ai marepi erasi a'i totenamirowa. Le meni owane ta'i lo marepi werese wanu umasirowa. Sosu meni owane tere'e, le peri werese lo wanu arisirowa. Fene werese etiri totenamirowa su, fene Owane Sitewi ne marepi erasi a'i toterowata. Serai fene awei lo ma'aru ne erasi a'i toteyei su, fene Owane Sitewi ne toterowata.

^z 6:16 Ais 58:5-9 ^a 6:19 Je 5:1-3 ^b 6:20 Mt 19:21; Lu 18:22

Fene etiri ayei werese marepio erasi a'i owe ape totete.
(Luk 12:22-31)

²⁵ Serene ane marepi sitewi fene ma'e au te'e areiyesiya. Fene etiri werese fene lo marepi erasi owe ape totatote ewitete. Fene ayei fene lo, sa'i ayei fene lo, ipari tahe fene lo ape ne owe ape totenamite. Ayei tamo, sa'i ayei tamo, ipari tahe werese tamo, etiri ape mo lowe witane a'i uwaserowa. Marepi hepene fene lo mi mi pasi pasi ironamitorowa. Serai fene marepi erasi a'i marepi hepene fene lo ne fa totenamite.^c

²⁶ Fene irowe werese ne totere. Lowe werese sahe me so ta'aneyei awei yehe same ta'ame. Lowe me so tamo ani tou anirowawe, wesi ta sahe ani ta'uwe furowata. Ahowa, Owane Sitewi Tai fene lo hire ma'e irosiya ape, le irowe werese mi mi werese au ene anamisiya. Owane Sitewi lai lowe werese au noweinoweinamisiya su, le lu feni lo aiwawe a'i au noweinoweinamisiya. Owane Sitewi lo nihe se fene werese irowe werese hi ani ararosiya.^d ²⁷ Fene marepi tote ewiteyei su, fene fara'u nowe mi tere'e ta tei irorowa awere? Ahowa, fene marepi orese a'i owe ape totere. ²⁸ Fene piyene marepi orese a'i ipari tahe ne tote ewitesiya awere? Fene mesu ape siyere. Lowe wafei irirowata. Lowe wiyawi ta ta'anerowata. Sосу siyere! Owane Sitewi lai mesu werese au lese tepa'asiye.

²⁹ Peri ape wiyeme a'i ne. Wanure! Meni ta, iyape Solomon le ipari tahe wisere a'i ani asiteye. Ahowa, mesu werese Owane Sitewi lai lowe au lese tepa'asiye. Mesu lo leseyei lu lo leseyei ape wou ta'ama. Mesu lo leseyei tutawe a'i ne.^e ³⁰ Sосу Owane Sitewi lai senarepe su ma'e au leseye su, fene apou owe ape totere. 'Le ane ipari tahe au ani asirowata.' Ahowa, Owane Sitewi lai fene werese marepi erasi a'i tote wawesiyenamisiya. Le lai fene ma'e ipari tahe wisere a'i au ani asinamirowa. Mesu werese, senarepe su werese pereye nowe eite se lowe norohu a'i irosiya. Nowe me'iyе su, nomo lowe yehe ma'e ani fu arosawiyei. Fene werese Owane Sitewi ne tote tawesiyei fene lo oso a'i ne. ³¹ Serai fene marepi orese a'i owe ape totete, 'Nomo ayei eiwerou ma'e anyei awere? Nomo piye sa'i ayei awere? Nomo piye ipari tahe ani asiyei awere?' ³² Etiri werese ape mo lu taune Owane Sitewi lo peri umasi ta'ame ape, lowe etiri ape mo siyeyei ne nehi tohotesiya. Tai fene lo hire ma'e irosiya ape, etiri ape mo fene po'utesiya ape, le so'oruwe a'i ne. Fene etiri ape anirowa. Serai fene marepi orese a'i owe ape totete.^f ³³ Ahowa, fene tu Owane Sitewi lo marepi tote umasinamite. Sосу Owane Sitewi lo yo seni wara'i a'i fu umasinamite. Sосу fene etiri ape mo umasinamirowa su, le a'i lai etiri werese ape mo fene ma'e aurowa.^g ³⁴ Serai fene nowe me'iyе su marepi

^c 6:25 Fl 4:6; 1 Ti 6:6-8; 1 Pi 5:7 ^d 6:26 Mt 10:29-31; Lu 12:6-7 ^e 6:29 1 Kin 10:4-7; 2 Sto 9:3-6 ^f 6:32 Mt 6:8 ^g 6:33 1 Kin 3:13-14; Sng 37:4,25; Ro 14:17

orese a'i owe ape totete. Ahowa, nowe me'iyeye ape, fa henera. Etiri orese tamo nowe pereye a'i heneraiyei ape, etiri orese ape lai nowe pereye a'i lo ne."

Lu tere'e werese lo yo seni owe ape hese siye eti ereire.

(Luk 6:37-38; 6:41-42)

7 ¹"Fene lu tere'e lo yo seni owe ape hese ereite. Serai Owane Sitewi lai yo seni fene lo hese ereirowata.^h ²Aiwawe a'i fene lu tere'e lo yo seni marepi luwaru a'i se au hese siye eti ereiye su, Owane Sitewi lai yo seni luwaru a'i fene lo ape marepi luwaru a'i aiwawe a'i se itiya'u hese siye eti ereirowa. Fene lu tere'e lo yo seni luwaru a'i nawiteyei su, Owane Sitewi aiwawe a'i yo seni fene lo itiya'u nawiterowa.ⁱ ³Fene me meni erasi ta nihe fene lo sahe irosiya ape, piyene fene meni tere'e ta oro'oru tewi oso a'i nihe lo sahe irosiya ape, ani tahe fusawiyeyi ne totesiya aware? ⁴Ahowa, fene me meni erasi nihe fene lo sahe irosiya ape, fene meni tere'e ma'e apou owe ape eire. 'Kaiyemo, ane fara'u oro'oru tewi oso a'i, nihe no sahe irosiya ape, ani tahe fusawiyeyi.' Fene me meni erasi nihe fene lo sahe irosiya ape, fene oro'oru tewi a'i meni tere'e lo nihe sahe siyerowata. ⁵Fene marepi hesi a'i siye lu. Fene me meni erasi nihe fene lo sahe irosiya ape, tu ani tahe fusawire. Sosu fene me meni erasi, nihe fene lo sahe irosiya ape, ani tahe fusawi tepa'asiyeyi su, fene fara'u kaiyemo lo oro'oru tewi oso a'i nihe sahe irosiya ape, siye ani tahe fusawiruwawe, siye etirowa.

⁶Fene Owane Sitewi lo yo seni wara'i a'i werese lu taune luwaru a'i ma'e owe ape au te'ere. Lowe you erawe wou a'i ne. Lowe Owane Sitewi lo yo seni wara'i a'i wanuweyi su, lowe fene ma'e atati teirowawe, sosu fene ma'e au luwaruwerowa. Aiwawe a'i fene nokoro wisere a'i lu taune luwaru a'i tamo awei sahe owe ape ani fu arore. Lowe fe erawe wou a'i ne. Nokoro fene lo awei sahe wiyeineyeyi su, lowe hire ato tawesitiyeyi. Sosu lowe fene ma'e atati teirowawe, fene ma'e itiya'u au luwaruweyeyi."

Fene Owane Sitewi ma'e etiri ta te'e toweriyeyi su, le fene ma'e aurowa.

(Luk 11:9-13)

⁷"Fene etiri ta aniyeyi ne toteyeyi su, fene Owane Sitewi ma'e te'e towerirowawe, le fene ma'e etiri ape aurowa. Fene Owane Sitewi lo marepi siye so'oruweyeyi ne toteyeyi su, le a'i lai fene ma'e marepi lo ne au atuatu areiyerowa. Fene yo sahe ereti se aine ta'aruweyi su, yo ape fene ma'e au tosorowa.^j ⁸Lu taune werese etiri ta Owane Sitewi ma'e te'e toweriyeyi su, Owane Sitewi lai lowe ma'e etiri ape aurowa. Lu

^h 7:1 Ro 2:1; 1 Ko 4:5; Je 4:11-12 ⁱ 7:2 Mk 4:24 ^j 7:7 Mk 11:24; Jo 14:13; 15:7; Jo 16:23-24

taune werese etiri ta ani nehitiyei su, Owane Sitewi lai lowe ma'e au atuaturowa. Lu taune werese yo sahe ereti se aine ta'aruwei su, Owane Sitewi lai lowe ma'e yo ape au tosorowa.^k ⁹Meni eime ta tai lo ma'e nau ta'ase ne ei toweriyei su, le meni eime lo ma'e tapiye auwei awere? Ahowa! ¹⁰Sosu le tai lo hare ta ei toweriyei su, tai lo le ma'e haru aimesi ta auwei awere? Ahowa. ¹¹Serai fene yo seni luwaru a'i ironamisiya ape, fene werese etiri wisere a'i eimane fene lo ma'e auwei. Owane Sitewi, Tai fene lo hire ma'e irosiya ape, fene le ma'e te'e toweriyei su, le etiri wisere a'i fene ma'e aurowa awere? Ei, wiyeme a'i. Le etiri wisere a'i fene ma'e aurowa.^l ¹²Serai fene apou totesiya su, 'Lu taune tere'e tamo lowe nomo ma'e yo seni wisere a'i au ironamite.' Sosu fene lowe ma'e yo seni apou ape aiwawe a'i au ironamite. Peri eite lo sitewi Moses leseye. Sosu Owane Sitewi lo peri au te'e se lu lai leseye."^m

Fene Owane Sitewi lo yo oso a'i fu umasite.

(Luk 13:24)

¹³Sosu Jisas apou a'i te'ete'e, "Yo hesi irosiya. Fene yo oso a'i papu wire. Fene yo erasi a'i papu wiyei su, fene yo luwaru a'i umasiyei. Lu taune tomu ne'ese yo erasi ape umasinamisiya. Sosu lowe ma'e irowa. ¹⁴Fene yo oso a'i papu wiyei su, fene marepi hepene he'i a'i anirowa. Yo ape oso a'i ne. Lu taune ta'i ta'i a'i lai yo oso ape umasirowa."

Fene lu areareyei a'i ape mo ne, weiyai!

(Luk 6:43-44; 13:25-27)

¹⁵Sosu Jisas apou eiye, "Weiyai! Lu taune tomu ne'ese fene ma'e peri areareyei ne aiyerowa. Lowe apou te'esiya, 'Nomo fene ma'e peri wisere a'i au te'eyei ne aiyerowa.' Ahowa, peri werese lowe lo wawero a'i ne. Fene peri wawero lowe lo owe ape wanu umasite."ⁿ ¹⁶Fene lu taune lo yo seni ape siyeyei su, fene yo seni lowe lo siye so'oruwerowa. Lowe yo seni luwaru a'i ironamirowa. Lu taune werese Owane Sitewi lo wiyawi anisiya ape, lowe yo seni asevaro a'i ironamisiya. Fene iyu sepau lo lo'u fiyarowe sahe anirowata. Aiwawe a'i, fene unere lo lo'u wafei tohu sahe anirowata.^o ¹⁷Peri ape wiyeme a'i ne. Wanure! Me wisere a'i ta so wisere a'i ta'esiya. Aiwawe a'i me luwaru a'i ta so luwaru a'i ta'esiya. ¹⁸Me wisere a'i ta so luwaru a'i ta'erowata. Aiwawe a'i me luwaru a'i ta so wisere a'i ta'erowata. ¹⁹Me ta so luwaru a'i ta'eyei su, meni ta me ape aine ou ani ererowa. Sosu yehe ma'e ani fu arosawirowa.^p ²⁰Serai lu taune tamo yo seni luwaru

^k 7:8 1 Jo 3:22; 5:14-15 ^l 7:11 Je 1:17 ^m 7:12 Mt 22:39-40; Lu 6:31; Ro 13:8-10

ⁿ 7:15 Mt 24:24; Ap 20:29; 2 Pi 2:1 ^o 7:16 Ga 5:19-22; Je 3:12 ^p 7:19 Mt 3:10; Lu 3:9; Jo 15:6

a'i irowei su, fene lowe ne siye so'oruwe tepa'asiyei. Lowe yo peri ano umasi se ta'ama.^q

²¹Fene apou owe ape totete, 'Lu taune werese iyape ano ei ani arowesiya ape, lowe Tai ano lo omo hire ma'e wirowa.' Ahowa, lu taune tamo Tai ano lo marepi tote umasinamiyei su, lowe a'i lai Owane Sitewi lo omo hire ma'e wirowa.^r ²²Nowe ye'ewi su, lu taune tomu ne'ese ane ma'e apou te'erowa, 'Owane, Owane! Nomo peri no lu taune werese ma'e au te'e fiyariteye. Sosu nomo iyape no se sepei luwaru a'i tomu ne'ese pefine au ta'ane sasari arosawiteye. Sosu nomo iyape no se wiyawi erasi a'i iroteye.'²³ Ane peri lowe lo wanurowa su, ane lowe ma'e apou eirowa. 'Ane fene werese so'oru ta'ama. Fene ane arunatire. Fene yo seni luwaru a'i ironamiteye.'^s

Meni ta marepi wisere a'i wesi ta ta'aneye.

(Luk 6:47-49)

²⁴"Sosu a'i pe lu taune werese peri ano wanu tote umasinamisiya ape, lowe meni ta marepi wisere a'i wou a'i ne. Meni ta marepi wisere a'i totesiya ape, le wesi lo tapiye hire ma'e ta'anesiya. ²⁵Sosu me'iyeye su sa'i erasi itorairowa. Fiyaru erasi wesi ape aine narowa. Sa'i ei ape wesi lo ma'e aine towesiyei ne totesiya. Ahowa, sa'i ei wesi ape tewi apetirowata. Wesi ape tapiye erasi sahe kairefi se teinamiteye."

Meni tere'e ta marepi meremereye a'i wesi ta ta'aneye.

²⁶"Sosu aiwawe a'i lu taune tere'e tamo peri ano wanu arisiya ape lowe meni marepi meremereye a'i wou a'i ne. Meni ta marepi meremereye a'i totesiya ape, le wesi lo yo'u eneri sahe ta'aneye. ²⁷Sosu me'iyeye su sa'i erasi itorairowa. Fiyaru erasi wesi ape aine towesi apetirowa. Sa'i ei ape wesi lo ma'e aine towesiyei ne totesiya. Sa'i ei ape eneri werese wesi unahi iroteye ape, tewi koruwe aiti. Sa'i ei ape wesi lo tewi towesi aniri."

²⁸Sosu a'i pe Jisas peri werese au te'e fiyari tepa'asiye su, lu taune werese peri werese lo ne hepene se su'ariye. ²⁹Piyene awere? Jisas peri lo au te'e areiyeye su, le meni iyape erasi se wou a'i ne. Yo peri te'e siye lu lowe peri au te'eye su, lowe marepi luwaru a'i se au te'eteye. Jisas lu ape mo wou ta'ama.^t

Jisas meni ta enite kairefi a'i au ta'ane niyemaiyei.

(Mak 1:40-44; Luk 5:12-14)

8 ¹Sosu a'i pe Jisas peri au te'e tepa'asiye su, le omo hire ma'e itorai. Lu taune tomu ne'ese le mo'o itorai. ²Omo hire ma'e itorai su, Jisas

^q 7:20 Mt 12:33 ^r 7:21 Lu 6:46; Je 1:25 ^s 7:23 Sng 6:8; 2 Ti 2:19 ^t 7:29 Mk 1:22; Lu 4:32

meni ta enite kairefi a'i se siyeye. Meni ape Jisas ma'e faiyewe, lowe uporo hi ape'i onurai. Le Jisas ma'e eiye, "Meni Owane, Ne ane ne marepi erasi a'i ferafereiyei su, ne enite werese ano au ani ta'ane niyemaiyere." ³Sosu Jisas ereti lo tesisawiyewe, meni ape isawe aniteye. Sosu le meni ape ma'e apou eiye, "Ane apou totesiya, Ei! Ane fara'u enite werese no au ta'ane niyemaiyeyei." Sosu Jisas peri te'eye su, pereye a'i meni ape lo enite werese foro'owe tepa'asiye. ⁴Sosu Jisas le ma'e eiye. "Ne lu taune werese ma'e owe ape te'e fiyarite. Ahowa, ne au heseyei meni owane ma'e ire. Ne witane a'i au heseyei meni owane ape ma'e tahe no au atuature. Sosu mo'o ne Owane Sitewi ma'e ayei ta au hesere. Ne Moses lo yo peri umasire. Tu naifa weryei Moses apou leseye, 'Enite kairefi no au niyemaiyeyei su, ne au heseyei meni owane ma'e enite werese au atuatuwei ne ire. Sosu mo'o ne ayei ta Owane Sitewi ma'e au hesere. Au heseyei meni owane ape tahe no siyeye su, le apou eiyei, ane ne ma'e eisiya, tahe werese no aseyarowe tepa'asiye.' "^u

Jisas lai meni owane lo wiyawi meni au ta'ane fara'uweye.

(Luk 7:1-10)

⁵Sosu a'i pe Jisas omo Kaperneam ma'e fi. Sosu ai atu siye meni owane ta le ma'e ei toweriyei ne fai. ⁶Le apou ei toweriye, "Meni Owane, Wiyawi yahowa'i meni ano wesi ano howeisiya. Ereti lowe werese lo luwaru afofo a'i ne. Le fofowei erasi a'i teritenamisiya." ⁷Sosu Jisas itiya'u eiye, "Ei, ane wesi no ma'e wiyawi yahowa'i meni no au ani ta'ane fara'uweyeyei ne aiyerowa." ⁸Ahowa, ai atu siye meni owane le ma'e itiya'u apou eiye, "Ahowa, ne meni erasi a'i ne. Ane meni yahowa'i. Ne wesi ano papu wirairowata. Wesi ano luwaru a'i ne. Ahowa, ne peri ta apou eire. Sosu wiyawi yahowa'i meni ano wisere a'i henerairowa. ⁹Wanure. Ane meni owane unahi irosiya. Sosu ai atu siye lu tomu ne'ese ane unahi irosiya. Ane ai atu siye meni ta apou eiyei su, 'Ne fu ire!' Meni ape peri ano wanu umasiyewe, serai le iyei. Sosu ane meni tere'e ma'e apou eiyei su, 'Ne aiya!' Meni ape peri ano wanu umasiyewe, serai le aiyeyei. Sosu ane wiyawi meni yahowa'i ano ma'e apou eiyei su, 'Ne wiyawi ape ta'anere!' Sosu wiyawi meni yahowa'i ano peri ano wanuwe. Serai le wiyawi ano ta'ane tepa'asirowa." ¹⁰Sosu Jisas peri lo ape wanuwe su, le marepi erasi a'i toteye. Sosu le lu taune werese, umasiteye ape, ma'e apou eiye, "Peri wiyeme ano wanure. Israel lo omo pani werese sahe meni ape lo tote tawesiyei lo erasi a'i ne. Tote tawesiyei lo lu taune tere'e ani ararowe.

¹¹Sosu ane fene ma'e eisiya. Lu taune tomu ne'ese omo pani poweiye itoriyei ape, sosu omo pani poweiye wirairowa ape, lowe omo hire ma'e

^u 8:4 Wkp 14:1-32; Mt 9:30; Lu 17:14

lu Abraham, Aisak, Jekop mase ene ayei ne ta'uwerowa.^v ¹²Juda lo lu taune feni tewi Owane Sitewi tu naifa ariariyeye ape, lowe Owane Sitewi lai ani fusawirowa. Le lowe yehe omo pasi a'i ma'e eimawesawirowa. Lowe omo pasi a'i ape ma'e irowa su, lowe luwei erasi irotorowa. Mato pi lowe lo ta'ani tawesirowa.”^w

¹³Sosu Jisas ai atu siye meni owane ma'e eiye, “Wesi no ire! Tote tawesiyei no kairefi a'i ne. Ane marepi no tote umasiyei. Wiyawi meni yahowa'i no wisere a'i heneraiyei.” Sosu a'i pe nowe ape se, wiyawi meni yahowa'i lo ape kairefi a'i henerai.

Jisas Pita lo mai pape au ta'ane fara'uweye.

(Mak 1:29-31; Luk 4:38-39)

¹⁴Sosu a'i pe Jisas Pita lo wesi papu wiye. Le Pita lo mai pape u tahe se wari sahe howeiteye ape, siyeye. Tahe werese lo umeri a'i ne. Serai le wari sahe howeiteye. ¹⁵Le menitani ape lo ereti sahe isawe aniteye. U tahe lo arunati tepa'asiye. Serai le sineyewe, Jisas lo ayei ta ta'uwe naneiyewe, lowe ma'e au ene aye.

Jisas sepei luwaru a'i au ta'ane sasarisawi.

(Mak 1:32-34; Luk 4:40-41)

¹⁶Nowe neriwei henerai su, lowe lu taune tomu ne'ese sepei luwaru a'i iroteye ape, Jisas ma'e fa au ta'ane sasariyei ne henetai. Sosu Jisas peri ta au te'eyewe, sepei luwaru a'i werese lowe lo au ta'ane sasariteye. Le lu taune tomu ne'ese, u tahe iroteye ape, au ta'ane fara'uweteye. ¹⁷Jisas wiyawi ape iroteye su, le Owane Sitewi lo peri au te'e siye meni Aisaia lo peri umasiteye. Tu naifa weryei, meni ape Aisaia Jisas ne apou leseye,

“Le enite werese nomo lo au ta'ane sasarisawi. Le u tahe werese nomo lo au ta'ane fara'uweteye.”

Ais 53:4

Jisas lo yo seni umasiyei lo peri.

(Luk 9:57-60)

¹⁸Sosu a'i pe lu taune tomu ne'ese Jisas ma'e ta'uwerai. Jisas lu taune werese siyeye su, le lu disaipel lo ma'e apou eiye, “Nomo sa'i feni eire ma'e pei tonere.” ¹⁹Sosu yo peri so'oruwe siye meni ta Jisas ma'e eiyei ne fai. “Atuatu siye meni, ane lai ne eiwerou ma'e iyei ape, mi mi werese ane ne mase umasinamirowa.” ²⁰Sosu Jisas le ma'e itiya'u apou eiye, “You erawe awei yo papu howeisiya. Irowe werese uri towafi lowe lo papu howeisiya. Ahowa, ane, meni omo hire ma'e itorai ape, ane yaru howeyei se ta'ama.”^x ²¹Sosu meni tere'e le aiwawe umasiyei ne toteye. Le Jisas ma'e apou eiye, “Owane tai ano temeniyeyei su, ane le fisiye yo

^v 8:11 Lu 13:29 ^w 8:12 Mt 22:13; 25:30; Lu 13:28 ^x 8:20 2 Ko 8:9

papu furowa. Sosu mo'lo ane ne me'iyé umasirowa.”^y ²²Ahowa, Jisas le ma'e itiya'u eiye, “Pereye a'i ne ane umasitaire. Lu ape mo Owane Sitewi ne tote tawesi ta'ame ape, lowe fara'u lu taune, temeniyeye ape, fisiye yo sahe fuwei.”

Jisas lai fiyaru erasi einamiye.

(Mak 4:36-41; Luk 8:22-25)

²³Sosu a'i pe Jisas hare ite ma'e itori. Le wai erasi papu wi atowe. Lu disaipel lo ape mase wai papu aiwawe wi atowe. ²⁴Sosu lowe wai hare ite ponei sahe iyatu heneri. Hare ite ponei sahe heneri su, fiyaru, sa'i ei erasi henerai. Sa'i ei erasi lai wai si lowe lo ani awetu awetowe. Lu feni werese lo atoweiyé erasi irowe. Ahowa, Jisas wai papu nihe howeiteye.^z ²⁵Lu disaipel lo le ma'e faiyewe, eisowerai. Lowe peri erasi te'eye, “Meni Owane, ne nomo ne ferafereire. Nomo werese temeniyeyei ne ataheyewa.” ²⁶Sosu Jisas lowe ma'e itiya'u eiye, “Fene piyene atoweiyesiya aware? Tote tawesiyei fene lo oso a'i ne.” Sosu le sineyewe, fiyaru, sa'i ei ma'e peri erasi se einamiye. Serai fiyaru, sa'i ei ape titaneye.^a ²⁷Lu disaipel lo le ne hepene se su'ariye. Meni ape piye meni aware? Fiyaru, sa'i ei peri lo wanuwe su, sosu sa'i ei erasi ape titaneye.

Jisas sepei luwaru a'i tomu ne'ese au sasarisawi.

(Mak 5:1-17; Luk 8:26-37)

²⁸Sosu a'i pe lowe hare ite Galili sa'i feni ma'e iyatu toneri. Wai eneri sahe furi. Lowe omo pani tewi iyape Gadara heneri. Sosu lowe wai seni tewi arunati su, lowe lu hesi sepei luwaru a'i papu iroteye ape, fisiye yo tomo papu henerai ape, siyeye. Lu erawe hesi ape lowesi yo mai tei tawesiteye. Serai lu taune werese ape yo mai ape se eiwerou irowata. ²⁹Lowesi Jisas siyeye su, lowesi le ma'e apou hare uteye, “Owane Sitewi lo meni eime, ne notosi ma'e eiwerou irowei ne totesiya aware? Ne notosi ma'e au luwaruweyeyi ne fai aware? Nowe notosi lo henerai se ta'ame ne.”^b ³⁰Omo to'u feni ma'e, fe tomu ne'ese awei peperu ene ateye. ³¹Sosu sepei luwaru a'i ape lowesi Jisas ma'e peri kairefi a'i uteye. “Ne notosi au eimawesawiyeyi su, ne fara'u fe ape mo papu, omo to'u feni ma'e irosiya ape, papu wiyeyi ne eimawesawire.” ³²Sosu Jisas lowesi ma'e itiya'u eiye, “Ei, fe ape mo papu wiyeyi ne ire.” Sepei luwaru a'i ape mo lowe lu hesi arunatiyewe, fe werese papu wiye. Pereye a'i fe werese omo to'u iterotiyewe, hare ite ma'e atenise itowe.

³³Fe werese sa'i papu atenise itowe su, lu werese fe ape noweinoweiteye ape, lowe omo towafi lowe lo ma'e itape iteroti. Lowe lu taune werese ma'e etiri werese ape ne au te'le fiyariteye. Lowe sepei luwaru a'i ne aiwawe au

^y 8:21 1 Kin 19:20 ^z 8:24 Sng 4:8 ^a 8:26 Mt 14:31; Sng 89:9 ^b 8:29 Mk 1:24; Lu 4:41

te'e fiyariteye. ³⁴Lu taune werese peri lowe lo wanuwe su, lowe werese Jisas ma'e siyeyei ne fai. Lowe le siyeye su, lowe le ma'e ai marepi toteye. Serene lowe le ma'e apou te'eye, “Ne omo pani nomo lo arunatire.”

Jisas meni lowe nono'oweyei a'i ape au ta'ane fareraiyeye.

(Mak 2:1-12; Luk 5:17-26)

9 ¹Sosu a'i pe Jisas lu disaipel lo mase wai papu wi atowe. Lowe hare ite sa'i feni ma'e iyatu toneri. Le omo sitewi lo ma'e heneri. ^c ²Lowe omo ape henerai su, lu tamo meni ta lowe nono'oweyei a'i Jisas ma'e me wari se sutaitetai. Jisas tote tawesiyei lowe lo siyeye su, le meni lowe nono'oweye ape ma'e apou eiye, “Meni eime, marepi no fetane wisere a'i irote. Yo seni luwaru a'i no ane lai au sasarisawi pamowe tepa'asiye.”

³Sosu Owane Sitewi lo yo peri ani so'oruwe siye lu tamo Jisas lo peri wanuwe su, lowe a'i lai te'e tiyatiteye. “Sawi amou! Meni ape Owane Sitewi ma'e te'e naruwe. Owane Sitewi ta'i a'i yo seni luwaru a'i au ta'ane sasarisawirowa.”

⁴Sosu Jisas marepi lowe lo siye so'oruwe tepa'asiye. Le lowe ma'e apou eiye, “Fene piyene marepi luwaru a'i totesiya awere?^d ⁵Fene ane ma'e au te'ere, ane meni ape ma'e au te'eyei su, ‘Yo seni luwaru werese a'i no ane lai au sasarisawirowa.’ Peri eite wiyawi erasi awere? Ahowa, peri ape etiri yahowa'i ne. Sosu ane meni ape au te'eyei su, ‘Meni, Ne sinere! Wesi no ma'e ire.’ Peri eite wiyawi erasi awere? Ahowa, peri ape etiri yahowa'i ne. ⁶Ane fene ma'e etiri ta au atuaturowa. Ane, meni hire ma'e itorai ape, ane kairefi erasi a'i ne. Ane fara'u yo seni luwaru a'i au sasarirowa. Serai ane fene ma'e kairefi ano au atuaturowa. Ane meni ape ma'e ereti lowe nono'oweye a'i ape eirowa. ‘Meni, ne sine teire! Wari no ape anirawawe, wesi no sutetire.’”^e ⁷Sosu pereye a'i meni ape sine teiyewe, wari lo ape aniyewe, wesi lo ma'e suteti. ⁸Lu taune werese iroteye ape, lowe marepi hepene se su'ariye. Lowe Owane Sitewi ma'e au te'e wisereyeye. Lowe apou toteye, “Owane Sitewi lai kairefiyeyei erasi ape meni ape ma'e au tepa'asiye.”

Jisas meni Matyu ei aniye.

(Mak 2:13-17; Luk 5:27-32)

⁹Sosu a'i pe Jisas omo ape arunatiyewe, yo mai sahe iteye. Le meni ta siyeye, iyape Matyu. Le wesi oso a'i sahe takis ma'aru aniteye ape, papu onuteye. Sosu Jisas le ma'e eiye, “Meni! Ne ane mo'o umasita.” Serai meni ape Jisas lo peri wanuwe su, le, le mo'o umasiti.

¹⁰Sosu Jisas lu disaipel lo aiwawe, lowe Matyu lo wesi ma'e fi. Lowe metei sahe onuri. Lu tomu ne'ese takis ma'aru aniteye ape, lu tere'e Juda

^c 9:1 Mt 4:13 ^d 9:4 Mt 12:25; Lu 9:47; Jo 2:25 ^e 9:6 Jo 17:2

lo yo peri arisiteye ape lowe, metei sahe Jisas mase ene ayei ne onuwe. ¹¹Lu Farisi tamo lowe siyeye su, lowe Jisas lo lu disaipel ma'e apou te'e toweriye, "Piyene meni owane fene lo ape lu luwaru a'i ape ponei onu ene asiya awere? Lu ape mo ma'aru tomu ne'ese nomo lo ta'arei aniteye ne. Lowe yo peri nomo lo arisiteye."^f ¹²Ahowa, Jisas peri lowe lo wanuwe su, le apou te'eye, "Meni ta u tahe ta'ame su, le dokta ei anirowata. Ahowa, meni ta u tahe se, le dokta fara'u ei anirowa. ¹³Ane fene ma'e eisiya, Owane Sitewi lo peri sitewi wanu so'oruwerire!

Ane ayei ta fene lo au heseye ape, ani wou ta'ama. Ahowa, fene lu taune ma'e au atuatu seremareyete. Ane yo seni apou ape siyereme. Ane lu taune yo seni aseyaro a'i irosiya ape, ei aniyei ne fai ta'ama. Ahowa, ane lu taune werese yo seni luwaru a'i irosiya ape mase, hene ta'uwe aniyei ne fai." *Hos 6:6*

Jisas ayei siyenamiyei lo peri au te'eye.

(Mak 2:18-22; Luk 5:33-39)

¹⁴Sosu a'i pe Jon sa'i au hu siye meni, le lu feni lo Jisas ma'e peri ta ei toweriyei ne eimawesai. Lowe apou te'e toweriye, "Piyene lu disaipel no ayei werese siyenami ta'ame awere? Nomo ayei werese siyenamiteye. Etiri wisere a'i tene! Sosu lu Farisi ayei werese siyenamiteye. Etiri wisere a'i tene! Serai lu disaipel no siyenami ta'ame. Piyene awere?"^g

¹⁵Sosu Jisas peri anowe ta lowe ma'e itiya'u eiye, "Meni ta menitani naituwei ne toteyei su, le lu tewi lo ei ta'uwe anirowa. Lowe mase saro aiwawe ta'uwerowa su, nowe ape se lowe werese nine'inamirowa. Meni ape iroteyei su, lu feni werese lo lu ewiterowata. Ahowa, lu tamo meni ape kalabus wesi ma'e henetiyei su, lu taune werese meni ape ne, lu ewite irorowa. Nowe me'iyeye su, lowe meni ape henetirowa. Nowe ape henerairowa su, lu feni ano lowe ayei amouweyei ne ewiterowa.

¹⁶Meni ta ipari tahe papa'u a'i irosiya su, meni ape ipari tahe he'i a'i yo ape se iwisirowata. Le ipari tahe he'i a'i ipari tahe papa'u a'i sahe iwisirowa su, ipari tahe he'i a'i lai ipari tahe papa'u a'i ma'e au luwaruwerowa. ¹⁷Aiwawe a'i meni ta wain sa'i he'i a'i kaukau seni papa'u a'i papu ani terosorowata. Ahowa, le wain sa'i he'i a'i kaukau seni papa'u a'i papu ani terosowe su, wain sa'i he'i a'i meiwawawe, kaukau seni papa'u a'i peratiyei. Sosu wain sa'i werese awe sahe winetai terosorowa. Sosu wain sa'i, kaukau seni aiwawe a'i, lowesi luwaruwe po'uterowa. Ahowa, lu werese wain sa'i he'i a'i kaukau seni he'i a'i se ani terosorowa. Wain sa'i he'i a'i kaukau seni he'i a'i papu ani terosorowa su, wain sa'i kaukau seni aiwawe lowesi weriyei irorowa."

^f 9:11 Lu 15:2 ^g 9:14 Lu 18:12

Jisas menitani ta temeniyeye ape, au ta'ane sineye.

(Mak 5:22-43; Luk 8:41-56)

¹⁸Jisas peri ape te'eye su, Owane Sitewi lo wesi meni owane ta Jisas ma'e ei toweriyei ne fai. Le apou eiye, “Eime taune ano he'i temeniyeye. Ne fara'u ereti no tahe lo ma'e isawe hetesiyere. Serai le si tame norohuwe sineyei.” ¹⁹Jisas peri ape wanuwe su, le sineyewe, meni owane ape mase aiwawe fi. Lu feni lo aiwawe a'i fi.

²⁰Lowe meni ape lo yo ape iteye su, menitani ta u fisa'i nowe weriyei iroteye. Iyu menei ereti feni hesi lowe hesi a'i (12) fisa'i heneraiteye. Menitani ape Jisas me'iyeni ma'e faiyewe, ipari tahe lo weniwe isawe hetesiyeye. ²¹Menitani ape apou toteye, “Ane ipari tahe lo isawe hetesiyeyei su, u fisa'i ano tepa'asirowa.”^h ²²Serai menitani ape Jisas lo ipari tahe lo weniwe isawe hetesiyeye su, Jisas atati teiyewe, menitani ape siye etiye. Le menitani ape ma'e apou eiye, “Menitani, marepi hepene no fetane wisere a'i irote. Tote tawesiyei no ape lai u fisa'i no po'uteye.” Jisas peri tepa'asiye su, menitani lo u fisa'i po'uteye.

²³Sosu Jisas lu feni lo mase meni owane lo wesi ma'e henerai. Le lu tomu ne'ese mene'e faseteye ape siyeye. Lu taune tomu ne'ese lu ewiteteye ape siyeye. No'u erasi a'i ape wanuteye. ²⁴Sosu Jisas lowe werese ma'e eiye, “Fene werese sato arunatire. Meni owane lo eime taune ape temeniyeye ta'ame. Le nihe howeisiya.” Lowe werese peri lo wanuwe su, lowe le ne niyeyei erasi iroteye. ²⁵Jisas lowe werese wesi nowe ma'e eimawe fiyarisawi su, le wesi ape tewi wesi papu eime tani howeiteye ape ma'e wiye. Le eime taune lo ereti aniteyewe, meni owane ape lo eime taune ape au ani sine onuwe. ²⁶Menitani ape sine teiye su, peri ape ne omo omo werese te'e fiyarisawi.

Jisas lu hesi nihe pokowe tawesiyeye ape, au ta'ane ani peteneye.

²⁷Sosu a'i pe Jisas lu feni aiwawe a'i wesi ape arunatiyewe, fi. Yo mai sahe itiye su, lu hesi, nihe pokowe iroteye ape, Jisas mo'o umasiti. Lowesi apou hare uteye, “Ya'ariyeyi owane Devit lo meni eime, ne notosi au ferafereire.”ⁱ ²⁸Sosu Jisas wesi papu wiye su, lu hesi ape nihe pokowe iroteye ape, lowesi Jisas ma'e tame te'e toweriyei ne fai. Jisas lowesi ma'e itiya'u ei toweriye, “Fenesi piye totesiya awere? Ane fara'u nihe fenese lo au ani peteneyei awere? Piye tote tawesisiya awere?” Lowesi le ma'e itiya'u eiye, “Ei, ne fara'u nihe notosi lo au ani iro peteneyei.” ²⁹Jisas tote tawesiyei lowesi lo siyeye su, le nihe lowesi lo ereti se isawe hetesiyeyewe, lowesi ma'e eiye, “Ane tote tawesiyei fenese lo umasiyeyei. Ane nihe fenese lo au ani peteneyei.” ³⁰Pereye a'i nihe lowesi lo peteneye.

^h 9:21 Mt 14:36 ⁱ 9:27 Mt 20:29-34

Serai lowesi etiri werese amerame a'i siyeye. Sosu Jisas lowesi ma'e peri kairefi a'i se eiye, "Fenesi lu taune werese wiyawi erasi pefine a'i ape ne owe ape te'ete."^j ³¹Ahowa, lowesi wesi ape arunati su, lowesi omo omo werese sahe lu taune werese ma'e au te'e fiyariteye.

³²Sosu a'i pe Jisas lu feni ma'e eiye, "Nomo wesi ape arunatiyei." Lowe wesi ape arunati su, lu taune tamo meni ta ahi tomo'ute tawesiye ape Jisas ma'e henetai. Sepei luwaru a'i lai meni ape lo ahi einamiteye. ³³Sosu Jisas sepei luwaru a'i ape eimawesawi. Sepei luwaru a'i ape meni ape arunati su, meni ape fara'u te'e areiyeteye. Lu taune werese wiyawi ape siyeye su, lowe hepene se su'ariye, apou te'e tiyatiteye, "Siyere! Tu omo omo werese sahe nomo wiyawi eito eite siye ta'ame."^k ³⁴Ahowa, lu Farisi tamo apou eiye, "Fene werese Jisas lo peri owe ape wanu tote umasite. Le sepei luwaru a'i lo owane lo kairefiyeyei se sepei luwaru a'i au ta'ane eimawesawi."^l

Jisas lu taune werese ne ewiteteye.

³⁵Serai Jisas lu disaipel lo mase omo omo werese sahe Owane Sitewi lo marepi lo peri heneruwe wisere a'i au te'e fiyariteye. Le ta'uweyei wesi sahe au te'eteye. Lu taune werese u tahe se ape, le u tahe lowe lo au ta'ane fara'uweye. Lu taune enite se iroteye ape, le enite werese au ta'ane niyemaiyeye.^m ³⁶Le lu taune tomu ne'ese siyeye. Serai le lowe ne ewiteyei erasi iroteye. Piyene awere? Lowe marepi orese a'i iroteye. Lowe fe sipsip meni owane ta se ta'ama ape wou a'i ne.ⁿ ³⁷Sosu le lu disaipel lo ma'e apou eiye. "Lu taune werese siyere! Lu taune tomu ne'ese Owane Sitewi ma'e aiyei ne ta'uwesiya. Ahowa, lu ta'i ta'i a'i lai lowe ma'e Owane Sitewi ne au atuatusiya."^o ³⁸Serai fene Owane Sitewi ma'e wiyawi siye lu taune tomu ne'ese eimawesaiyei ne te'e towerire. Piyene awere? Lowe lu taune tomu ne'ese Owane Sitewi ma'e henetirowa."

Jisas lo lu disaipel lo iyape ei aniyे.

(Mak 3:13-19; Luk 6:12-16)

10 ¹Sosu a'i pe Jisas lu disaipel werese lo ei aniyे. Jisas lo lu disaipel ereti feni hesi lowe hesi a'i (12) Jisas ma'e ta'uwerai. Le lowe ma'e kairefi erasi a'i auwe. Lowe kairefi ape se sepei luwaru a'i au ta'ane sasari eimawesawiyei. U tahe werese lowe lai fara'u au ta'ane fara'uweyei. Sosu lowe u werese a'i fara'u au ta'ane fareraiyeyei.^p

²Lu feni ereti feni hesi lowe hesi a'i (12) aposel) lo iyape apou te'eye. Tutawe Saimon, iyape tere'e Pita. Pita lo pa'ise Andru. Jems, Sebedi lo

^j 9:30 Mt 8:4 ^k 9:33 Mk 2:12 ^l 9:34 Mt 12:24; Mk 3:22; Lu 11:15 ^m 9:35 Mt 4:23; Mk 1:39 ⁿ 9:36 Mt 14:14; Nam 27:17; 1 Kin 22:17; Sek 10:2; Mk 6:34 ^o 9:37 Lu 10:2
^p 10:1 Mk 6:7; Lu 9:1

meni eime. Sosu Jems lo pa'ise iyape Jon. ³Filip, meni tere'e Bartolomyu, sosu Tomas, sosu Matyu, meni ape takis ma'aru ani se meni. Meni tere'e iyape Jems, Alfius lo meni eime, sosu meni tere'e Tadius. ⁴Meni tere'e Saimon Selot. Sosu meni ye'ewi Judas Iskariot. Meni ape nowe me'iyeye su, le ai atu siye lu Jisas ma'e henetirowa.

Jisas lu disaipel lo Owane Sitewi lo peri au te'eyei ne eimawesawi.

(Mak 6:7-13; Luk 9:1-5)

⁵Sosu a'i pe Jisas lu disaipel lo (12) le ma'e aiyeyei ne ei aniye. Le lowe ma'e eyeye, "Ane fene omo omo ma'e eimawesawiyei. Fene lu tewi tere'e ma'e owe ape ire. Ahowa, aiwawe a'i fene Samaria lo pani tewi ma'e owe ape ire. ⁶Ahowa, fene Israel lo lu taune ma'e Owane Sitewi lo peri au te'eyei ne ire. Lowe fe sipsip owane se ta'ama wou a'i ne. Lowe Owane Sitewi lo yo peri werese i'aneye. Serai fene lowe Owane Sitewi ma'e si tame henetaire."^q ⁷Fene iyeye su, fene lu taune werese ma'e peri apou au te'e fiyarire. Nowe ape se Owane Sitewi lai lu taune werese ma'e au noweinoweirowa ape ataheyewa.^r

⁸Fene lu taune tamo u tahe se siyeyei su, fene fara'u u tahe lowe lo au ta'ane fara'uwere. Lu taune tamo, temeniyeye ape, fene fara'u lowe si tame hene ani sinere. Lu taune tamo enite kairefi a'i se, fene fara'u enite werese lowe lo au ta'ane niyemaiyere. Lu taune tamo sepei luwaru a'i iroteye ape, fene sepei luwaru a'i ape au eimawesawire. Ane fene ma'e kairefiyeyei ape neri a'i auwei. Serai fene wiyawi ano ape irowei su, fene ma'aru ta owe ape anire. ⁹Fene iyeye su, fene ma'aru niye fene lo papu owe ape ani asitire.^s ¹⁰Fene Owane Sitewi lo peri au te'eyei su, lu taune tamo fene ma'e etiri ayei ta aurowa. Serai fene niye ta owe ape aiti. Fene apou owe ape totere, "Ane lowe tahe hesi a'i fara'u aitiyei. Ane ipari tahe hesi a'i aiwawe a'i aitirowa." Ahowa, fene iyeye su, ipari tahe ta'i ani asire. Sosu ire! Fene me epi owe ape aiti. Wiyawi meni ta wiyawi aniyei su, lu tamo etiri lo le ma'e fa aure.^t

¹¹Fene omo ta heneriyeyei su, fene apou te'e toweriyeyei, "Eiwerai nomo au isafiyerowa aware?" Meni ta fene au isafiyeyei su, fene meni ape lo wesi sahe irowei. Fene wesi tere'e tere'e sahe owe ape irote. Fene omo ape arunatiyei ne toterowa su, fene wesi ape aiwawe arunatirowa. ¹²Fene wesi ape papu wiyeyei su, fene lu taune wesi sahe irowei ape, eriteyei.^u ¹³Lu ape mo fene ma'e isafiyeyei su, fene lowe ma'e marepi fetane a'i au te'ere. Ahowa, lu ape mo fene ma'e isafiye ta'ame su, fene marepi fetane a'i owe ape te'ere. ¹⁴Lu tamo fene ma'e isafiye ta'ame su, sosu peri fene lo wanu arisiyei su, fene wesi ape, omo ape arunatire. Fene wesi omo ape

^q 10:6 Jer 50:6 ^r 10:7 Mt 3:2; 4:17; Lu 10:9,11 ^s 10:9 Lu 10:4 ^t 10:10 Lu 10:7; 1 Ko 9:14

^u 10:12 Lu 10:5-6

arunatiyei su, fene awei peperu lowe tahe irosiya ape, ato periperenatiye.^y
¹⁵Ane peri wiyeme a'i fene ma'e au te'esiya. Wanure! Omo ta ape fene ma'e au luwaruweyei su, nowe ye'ewi su, lu taune omo ape sahe iroteye ape, Owane Sitewi lai lowe ma'e fofowei erasi luwaru a'i aurowa. Lu taune, omo Sodom, omo Gomora sahe iroteye ape, nowe ye'ewi su, lowe fofowei oso a'i teritetorowa.”^w

Jisas apou te'eye, “Orese erasi a'i nowe mo'o henerairowa.”
(Mak 13:9-13; Luk 21:12-17)

¹⁶Sosu a'i pe Jisas lu disaipel lo ma'e apou au te'eye, “Fene weiyai! Ane fene lu taune ma'e ai marepi Owane Sitewi se totesiya ape, au te' fiyariyei ne eimawesawiyeyi. Fene fe sipsip wou a'i ne. Fene tahe pere'e a'i ne. Fene marepi wisere a'i totere. Marepi fene lo fetane a'i totesiya. Lu taune ape mo, lowe you erawe wou a'i ne. Lowe fene ma'e atati teirowawe, ai erasi aturowa. Serai fene lowe ma'e au te'eyeyi ne iyei su, fene marepi fetane a'i lowe ma'e totere. Aiwawe a'i fene marepi wisere a'i totere. Fene lowe ma'e iyei su, fene marepi momotei a'i totere. Fene yo seni luwaru a'i lowe ma'e owe ape irote.^x ¹⁷Fene weiyai! Lu tamo peri fene lo wanuweyi su, lowe fene etiyeyi ne henetirowa. Lowe fene ta'uweyeyi wesi ma'e henetirowawe, me'iyeni fene lo sahe wafei se ainerowa. ¹⁸Lowe fene lu owane tamo ma'e etiyeyi ne henetirowa. Lowe fene meni owane tutawe ma'e henetirowawe, fene ne apou au fu te'erowa, ‘Lu tewi ape, lowe Jisas lo peri au te'e fiyari areiyesiya.’ Fene lowe ma'e henerairowa su, fene peri ano lowe ma'e au te'ere. Fene peri ano lu tewi tere'e ma'e aiwawe aurowawe, au te'ere. ¹⁹Ahowa, lowe fene etiyeyi ne henetirowa su, fene marepi fene lo auseriyeyeyi sawa. Fene peri te'eyeyi su, atoweyi sawa. Nowe ape se, Owane Sitewi lai fene ma'e peri wiyeme a'i lo au te'erowa. Serai fene lowe ma'e Owane Sitewi lo peri wiyeme a'i au te'e areiyerowa. ²⁰Lowe fene etirowa su, fene lai peri fene lo ape au te'eyeyi ta'ama. Ahowa, Owane Sitewi Tai fene lo, lo Hepene Wara'i a'i ape lai peri wiyeme a'i lo ape au te'erowa.”^y

²¹Nowe me'iyeyi su, meni ta lai pa'ise meni lo etiyeyi ne henetirowa. Le lu owane ma'e apou au te'erowa, ‘Fene pa'ise ano eite fu aine tera'ere.’ Aiwawe aite ta lai meni eime lo etiyeyi ne henetirowa. Sosu eimane tamo lai tai mai lowe lo etiyeyi ne henetirowa. Lowe tai mai lowe lo ape aine tera'eyeyi ne toterowa.^z ²²Fene peri ano au te'e fiyarirowa su, lu taune werese fene ne ai marepi totenamirowa. Ahowa, lu taune tamo kairefi a'i teinamirowa su, Owane Sitewi lai lowe mo mi mi pasi pasi au ferafereirowa. ²³Sosu lu tamo

^y 10:14 Lu 10:10-12; Ap 13:51 ^w 10:15 Mt 11:24; Ju 7 ^x 10:16 Lu 10:3; Ro 16:19

^y 10:20 Mk 13:9-11; Lu 12:11-12; 21:12-15; Jo 14:26 ^z 10:21 Mai 7:6; Mt 10:35; Mk 13:12; Lu 21:16

omo ape sahe fene ma'e au luwaruweyei su, fene omo tere'e ma'e atoweiyete iteroti. Peri pefine a'i ano wanure. Fene Israel lo omo pani werese ma'e au te'eyei ne iyeyi su, fene wiyawi ape tepa'asiye ta'ama. Serai fene wiyawi ape ironamitorowa. Sosu ane, meni hire ma'e itorai ape, si tame itorairowa su, sosu fene wiyawi ape iro tepa'asirowa.

²⁴Eimane ta lai atuatu siye meni lo ani fu ararorowata. Aiwawe a'i wiyawi yahowa'i siye meni lai meni owane lo ani fu ararowata.^a ²⁵Eimane ape lai atuatu siye meni lo wou henerairowa. Sosu wiyawi yahowa'i siye meni lai meni owane lo aiwawe a'i henerairowa. Etiri ape mo wisere a'i ne. Ne apou eisiya su, 'Ne lai sepei luwaru a'i tutawe, Belsebul.^{b c}

Fene lu tamo ne owe ape atoweiyete.

(Luk 12:2-7)

²⁶Serai ane fene ma'e peri pefine a'i ape au te'esiya, fene lowe ne owe ape atoweiyete. Lowe fene ma'e etiri ta au luwaruweyei su, etiri ape amerame a'i henerairowa. Etiri werese lowe fareyareye iroteyei ape, Owane Sitewi lai etiri ape mo lu taune ma'e au te'e atuatu areiye fiyarirowa.^d ²⁷Ane fene ma'e eresene a'i peri ta au te'erowa su, fene lu taune werese ma'e i au te'e areiyere. Sosu ane peri eresene a'i fene ma'e au te'erowa su, fene peri ahi erasi a'i se lu taune werese ma'e au te'e ute areiye fiyarire. ²⁸Lu tamo fene aine tera'eyei ne toterowa su, fene lowe ne owe ape atoweiyete. Lowe hepene fene lo ape mase aine tera'erowata. Ahowa, meni ape tahe pa'are, hepene mase aine tera'erowa ape, sosu yehe omo ma'e fu arosawirowa ape, fene meni ape fu atoweiyete. Meni ape Owane Sitewi pefine a'i tene.^e

²⁹Meni ta irowe mawe hesi a'i ma'aru tau ta'i a'i eterowa. Sosu irowe mawe ta'i awei sahe wiyeinerowa su, tai fene lo, hire ma'e irosiya ape, le marepi erasi a'i irowe mawe ne totenamirowa. ³⁰Aiwawe a'i Owane Sitewi tai fene lo le lai mato towe fene lo ape werese werese nawite tepa'asiye. Serai le fene marepi erasi a'i tote wawesiyenamisiya. ³¹Serai fene owe ape atoweiyete! Owane Sitewi lo nihe se fene iyape erasi se ironamisiya. Fene irowe mawe tomu ne'ese ani fu ararowe."^f

Fene Jisas ne au te'eyei su, fene le ne owe ape neritaseyete.

(Luk 12:8-9)

³²"Fene iyape ane ne lu taune werese ma'e au te'e fiyariyei su, ane lai fene ne tai ano ma'e omo hire ma'e ironamisiya ape, au te'e areiyerowa.

^a 10:24 Lu 6:40; Jo 13:16; 15:20 ^b 10:25 Belsebul lo iyape tere'e, apou a'i Satan.

Lowe piye lu tewi lo ne te'esiya aware? Lowe fene ne peri te'e luwaruwe naruruwa.

^c 10:25 Mt 9:34; 12:24; Mk 3:22; Lu 11:15 ^d 10:26 Mk 4:22; Lu 8:17 ^e 10:28 Je 4:12

^f 10:31 Mt 6:26

³³Meni ta ane ne amerame a'i sahe apou te'erowa su, 'Ane Jisas so'oru ta'ama.' Ane le ne aiwawe a'i tai ano ma'e omo hire ma'e ironamisiya ape, apou te'erowa, 'Ane meni ape so'oru ta'ama.' ”^g

Lu taune werese Jisas ne marepi erasi a'i fa tote wawesiyete.

(Luk 12:51-53; 14:26-27)

³⁴Sosu a'i pe Jisas lu disaipel lo ma'e apou eiye, “Fene apou owe ape totere, ‘Jisas lu taune werese ma'e marepi fetane a'i auwei ne fai.’ Ahowa, ane marepi fetane a'i auwei ne fai ta'ama. Ane lu taune ma'e ai atuwei erasi au irowei ne fai. Ane lu taune lo ai marepi au ani atuwei ne fai. Ane hi awei ma'e itorai su, peri wiyeme a'i ano lai lu taune ai atu tiyati au irorowa. ³⁵Ane ai marepi au ani atuwei ne fai.

‘Meni ta lai eimane lo mase ai atu tiyatirowa. Eime taune ta lai mai lo mase ai atu tiyatirowa. Ewite ta lai mai pape mase ai atu tiyatirowa.

³⁶ Lu airame lowe lo ne, lowe lu tewi topo lo ne.’ *Mai 7:6*

³⁷Meni ta aite mai lo ne marepi erasi tote wawesiyeyei su, sosu ane ne marepi oso a'i tote wawesiyeyei su, ane le ne marepi erasi a'i tote wawesiyerowata. Aiwawe a'i meni ta eimane lo ne marepi erasi a'i tote wawesiyenamiyei su, sosu le ane ne marepi oso a'i tote wawesiyeyei su, ane lai meni ape marepi erasi a'i tote wawesiyerowata.

³⁸Meni ta me tape'i sahe temeniyeyei ne tote ta'ame su, sosu ane mo'o umasi ta'ame su, le lu feni ano ta'ama. ³⁹Meni ta apou a'i toteyei su, ‘Ane marepi hepene wisere a'i ironamisiya.’ Meni ape marepi hepene topo lo po'uterowa. Sosu meni ta iyape ano se wiyawi ano anitiyei ape, le temeniyeyei su, le marepi hepene he'i a'i mi mi pasi pasi ironamitorowa.”^h

Fene lu feni ano au ferafereiyei su, Owane Sitewi fene au ferafereirowa.

(Mak 9:41)

⁴⁰“Lu taune tamo lai fene ma'e au sewiye isafiyerowa su, lowe lai ane ma'e aiwawe a'i au sewiye isafiyerowa. Sosu lu taune tamo ane ma'e au sewiye isafiyenarairowa su, lowe tai ano, ane hi awei sato eimawe arosai ape, lowe le ma'e au sewiye isafiyerowa.ⁱ ⁴¹Meni ta apou toteyei su, ‘Meni ape Owane Sitewi lo peri au te'e siye meni pefine a'i ne.’ Serai ane meni ape wesi ano papu hene wirowawe, le ma'e au isafiye arowa. Fene apou wou a'i toteyei su, fene etiri wisere a'i Owane Sitewi lai au te'e siye lu ma'e arowa ape, fene etiri apou ape wou anirowa. Meni ta apou toteyei su, ‘Meni ape yo seni aseparo a'i ironamisiya. Ane meni ape wesi ano

^g 10:33 Mk 8:38; Lu 9:26; 2 Ti 2:12 ^h 10:39 Mt 16:24-25; Mk 8:34-35; Lu 9:23-24; 17:33; Jo 12:25 ⁱ 10:40 Mk 9:37; Lu 10:16; Jo 13:20

hene wirowawe, le ma'e au isafiye arowa. Fene apou toteyei su, Owane Sitewi lai etiri wisere a'i fene ma'e aurowa. Etiri ape mo Owane Sitewi lai lu taune ma'e, yo seni aseyaro iroteye ape, aurowa. ⁴²Peri ano wiyeme a'i ne, wanure! Meni ta sa'i wara'i a'i eimane ta peri ano umasiteye ape, ma'e au arowa su, Owane Sitewi lai meni ape ma'e etiri wisere a'i aurowa. Etiri wisere a'i le aurowa ape, etiri wisere a'i po'uterowata.' ”

Jon sa'i au hu siye meni lu tamo Jisas ma'e eimawesawi.

(Luk 7:18-35)

11 ¹Sosu a'i pe Jisas lu disaipel lo (12) ma'e au te'e atuatu tepa'asiye su, le omo ape arunatiyewe, omo tere'e tere'e Galili sahe Owane Sitewi lo peri au te'e fiyariteye.

²Jon sa'i au hu siye meni kalabus wesi iroteye ape, le Krais lo wiyawi ne wanuwe su, le lu disaipel lo tamo le ma'e ei toweriyei ne eimawesawi. ³Lowe le ma'e apou te'e toweriye, “Tu naifa weriyei Owane Sitewi lai peri ta lu tewi Israel ma'e au te'e naniye. Le apou eiye, ‘Nowe me'iye su, ane meni eime ano fene ma'e au pati aniyei ne eimawe arosairowa. Ne meni ape Owane Sitewi lai, hi awei sato eimawe arosairowa ape, ne meni ape awere? Nomo meni tere'e ninawe teirowa awere?’ ”

⁴Sosu Jisas lowe ma'e itiya'u eiye, “Fene Jon ma'e si tame ire! Fene etiri werese ape mo, fene siyeteye ape, fene wanuteye ape, le ma'e au te'e areiyere. ⁵Ane lu taune nihe pokowe tawesiye ape, nihe lowe lo au petaneye. Ane lu taune tamo lowe luwaruweye ape, ane lowe lowe lo au ani ta'ane fareraiyeye. Lu taune tamo enite kairefi a'i iroteye ape mo, ane enite werese au ta'ane niyemaiyeteye. Lu taune tamo apaniye te'eniye tawesiye ape, ane apaniye lowe lo ani tosowe. Lu taune tamo temeniyeape ape, ane lowe hene ani sineye. Sosu ane Owane Sitewi lo peri lu taune ma'aru ariye a'i ape, au te'e fiyariteye.^j ⁶Meni ta ane ne marepi hesi se tote ta'ame su, marepi lo wisereye nine'inamisiya.”

⁷Sosu a'i pe Jon lo lu feni Jisas arunati su, Jisas lu taune werese ma'e Jon ne au te'e areiyeteye. Le lowe ma'e au ei toweriye, “Fene pani ariye a'i ma'e piye siyeyei ne fi awere? Fene menei towe wou a'i au nareyeyei siyeyei ne fi awere? Ahowa, fene meni ta marepi ta'i a'i totesiya ape, siyeyei ne fi. ⁸Fene pani ariye a'i ma'e piye siyeyei ne fi awere? Meni ta ipari tahe wisere a'i ani asiteye ape, awere? Wanure! Lu werese ipari tahe wisere a'i ani asisiya ape, lowe lu owane tutawe lo wesi sato howeisiya. ⁹Sosu ane fene ma'e tame ei towerisiya, fene piyene pani ariye a'i ma'e fi awere? Fene Owane Sitewi lo peri au te'e siye meni ta siyeyei ne fi awere? Ei, pefine! Ane fene ma'e au te'esiya, meni ape Owane Sitewi lo peri au te'e siye lu werese ani ararowe. ¹⁰Tu naifa weriyei meni ta Owane Sitewi lo one towe sahe apou leseye,

^j 11:5 Ais 35:5-6; 61:1

‘Wanure! Ane peri au te'e siye meni ano nihari no ma'e eimawesawiyei.

Meni ape aiyerowa su, le yo no au ta'uwe naneirowa.’ *Mal 3:1*

¹¹Ane peri wiyeme a'i fene ma'e au te'esiya. Lu werese awei sato irosiya ape, meni ape Jon sa'i au hu siye meni lowe werese ani ararowe. Ahowa, fene werese Owane Sitewi lo marepi ne tote tawesi umasisiya ape, fene Owane Sitewi lo omo sahe fene iyape erasi a'i irosiya. Iyape fene lo Jon lo iyape ani ararosiya. Piyene awere? Fene Owane Sitewi lo marepi siye so'oruwe tepa'asiye.

¹²Jon Owane Sitewi lo marepi lu taune ma'e au te'e fiyariyei ne fai su, lu taune Owane Sitewi lo marepi umasisiya ape, ai atu siye lu tamo lai, lowe ma'e fofowe erasi au luwaruwerowawe, apou toteteye, ‘Nomo Owane Sitewi lo au noweinoweyei unahi ironamirowata. Nowe ape henerairowa su, nomo ai atu kairefiyerowa.’ Pereye nowe eite se lowe ai atunamisiya. ¹³Owane Sitewi lo peri au te'e fiyari se lu werese sosu aiwawe a'i yo peri ape, Moses leseye ape, lowe etiri werese, me'iyi su henerairowa ape, au te'eye. Jon henerai su, lowe peri lowe lo au te'e tepa'asiye.^k ¹⁴Lowe peri ape au te'eye su, lowe meni Elaija ne toteye. Fene peri ape wanuwe su, fene meni ape ne wanu tote tawesirowa. Fene peri ape wanu ani ta'ame su, fene marepi towafi fene lo umasirowa.^l ¹⁵Lu taune werese apaniye se, fene peri ape wanute.

¹⁶Lu taune ape pereye nowe eite se irosiya ape, ane yo seni lowe lo ne au te'eyei su, ane peri anowe ta piye au te'erowa awere? Ei! Lowe eimane wou omo nepawe amerame sahe onuteye. Lowe eimane tere'e ma'e uteyei. ¹⁷Lowe apou uteyei,

‘Nomo mene'e fateye su, fene ure'i wou unei ta'ame. Nomo lu ewiteye su, fene lu ewite ta'ame.’

¹⁸Jon fai su, le ayei a ta'ame, wain sa'i a ta'ame. Sosu lu taune ape mo le ne apou au te'eye, ‘Meni ape sepei luwaru a'i papu irosiya.’ ¹⁹Wanure! Ane, meni hire ma'e itorai ape, ayei, wain sa'i arai. Sosu lowe ane ne apou te'esiya, ‘Siyere! Meni ape ayei ahi a'i meni. Aiwawe a'i le wain sa'i meremereyeyei. Le takis ma'aru ani siye lu werese mase onunamisiya. Le lu taune yo seni luwaru a'i ironamisiya ape, le lowe lo kaiyemo mo irosiya.’ Etiri werese, ane irosiya ape, etiri ape mo lai ane meni pefine a'i ne au atuatusiya.’^m

**Anelu taune marepi lowe lo aresaiye ta'ame ape mo
ne tote wirepuweyei.
(Luk 10:13-15)**

²⁰Sosu a'i pe Jisas omo tere'e tere'e sahe wiyawi erasi pefine a'i irowe ape, lu taune tomu ne'ese yo seni luwaru a'i towafi lowe lo arunati

^k 11:13 Lu 16:16 ^l 11:14 Mal 4:5; Mt 17:10-13; Mk 9:11-13 ^m 11:19 Mt 9:14

ta'ame. Serai Jisas lowe werese ne ai marepi tote te'eye. ²¹Le lu taune ma'e ai marepi lo apou au te'e areiyeye, "Lu taune omo Korasin sahe irosiya ape, Weiyai! Lu taune omo Betsaida sahe irosiya ape, Weiyai! Wiyawi erasi pefine a'i ane omo fene lo sahe irowe ape, ane omo Tair, omo Saidon sahe aiwawe irorowa su, lowe witane se a'i yo seni luwaru a'i towafi lowe lo arunatirowa. Sosu lowe ipari tahe luwaru a'i ani asirowa su, lowe yesi yehe sahe onurowa. Ahowa, fene wiyawi erasi pefine a'i ano siyeye su, fene yo seni luwaru a'i fene lo me'iyeni ma'e atati arunati ta'ame. ²²Ahowa, ane fene ma'e au te'e areiyesiya. Wanure! Nowe ye'ewi se Owane Sitewi lai lu taune werese yo seni luwaru a'i lowe lo ani hese ereirowa su, le lu taune ma'e omo Saidon, omo Tair, iroteye ape, le fofowei erasi a'i au hese ereirowa. Fene yo seni luwaru a'i ironamisiya su, fene nowe ape se Owane Sitewi lai fene ma'e fofowei luwaru erasi a'i fene ma'e aurowa."ⁿ ²³Ane lu taune omo Kaperneam sahe fene ma'e au te'e areiyesiya. Fene apou totesiya, 'Nomo Owane Sitewi lo omo hire ma'e wirowa.' Ahowa, fene werese papu itorirowa. Meni ta wiyawi erasi pefine a'i, apou ape aiwawe a'i ane omo fene lo sahe irowe ape, omo Sodom sahe irowe su, omo ape weriyei ironamitorowa."^o ²⁴Ahowa, ane fene ma'e au te'e areiyesiya. Wanure! Nowe ye'ewi se Owane Sitewi lai yo seni luwaru a'i au hese ereirowa su, lu taune omo Sodom iroteye ape, Owane Sitewi lai lowe ma'e fofowei oso a'i aurowa. Fene Owane Sitewi lai fofowei luwaru erasi a'i fene ma'e aurowa."^p

Jisas apou eiye, "Wiyawi ano fetane a'i ne."

(Luk 10:21-22)

²⁵Nowe ape se Jisas Owane Sitewi tai lo ma'e au te'e tiyatiteye. Le apou eiye, "Tai ano, ane ne ma'e au te'e wisereyesiya. Ne omo hire ma'e irosiya ape, ne meni owane tutawe ne. Ne hi awei sato meni owane tutawe ne. Ne peri no lu taune marepi wisere a'i toteye ape fareyareye a'i irowe. Ahowa, ne peri no lu taune ma'e marepi eimane oso a'i wou au atuatu areiyeteye."^q ²⁶Ei! Tai ano, ne peri no fareyareye a'i irowe su, sosu lu taune ma'e eimane lo marepi wou au te'e atuatu areiyeye su, ne marepi wisere erasi a'i totenamisiya.

²⁷Tai ano, ne etiri werese ane ma'e au tepa'asiye. Ne a'i lai meni eime no so'oruwe tepa'asiye. Lu taune werese werese lowe ane so'oru ta'ama. Aiwawe a'i lu taune werese werese lai ne, tai ano, so'oru ta'ama. Ane a'i lai ne so'oruwe tepa'asiye. Ane marepi no umasitereme. Ane lu taune ma'e tai ano ne au atuatu areiyerowa su, lowe ne siye so'oruwerowa."^r

ⁿ **11:22** Ais 23; Ese 26:1-28:26; Jol 3:4-8; Amo 1:9-10; Sek 9:2-4 ^o **11:23** Ais 14:13-15; Stt 19:24-28 ^p **11:24** Mt 10:15; Lu 10:12 ^q **11:25** 1 Ko 1:26-29 ^r **11:27** Mt 28:18; Jo 3:35; 17:2; Fl 2:9; Jo 1:18; 10:15

²⁸Fene werese ane ma'e aiyere. Fene, tahe onota'ano a'i irosiya ape, fene, marepi orese a'i totenamisiya ape, fene ane ma'e aiyeyei su, ane marepi fetane a'i au irorowa.^s ²⁹Fene wiyawi ano ta'anere. Yo seni ano siye etire. Sosu yo seni ano tote umasite. Ane marepi momotei a'i irosiya. Fene marepi ano ani tote tawesiyei su, sosu peri ano wanu tote umasiyei su, ane fene ma'e marepi fetane a'i au irorowa. ³⁰Wiyawi ape ane fene ma'e aurowa ape, wiyawi ape orese se ta'ama. Fene wiyawi ape suterowa ape, fene fetane a'i suterowa.”^t

Lu tamo nowe amou ne Jisas ne te'e toweriyei ne fai.

(*Mak 2:23-28; Luk 6:1-5*)

12 ¹Sosu a'i pe Jisas peri tepa'asiye su, le lu disaipel lo aiwawe a'i nowe amou (Sabat) se ta'aneyei awei ta sahe tei uwei a'i iroteye. Lu disaipel lo lau mase iroteye su, lowe kewi so ani to'ote aniyewe, ene ateye.^u ²Sosu lu Farisi lowe kewi so ani to'ote aniyewe, ene ateye ape, siyeye su, lowe Jisas ma'e apou eiye, “Siyere! Lu disaipel no Moses lo yo peri arisiya. Moses apou leseye, ‘Fene werese nowe amou (Sabat) se wiyawi werese owe ape ta'anere.’ ”^v ³Ahowa, Jisas lowe ma'e itiya'u eiye. “Ya'ariyei meni owane nomo lo Devit, le lu feni mase lau mase iroteye su, le piye irowe aware? Fene piye Owane Sitewi lo one towe sahe siye te'eye aware? ⁴Wanure! Le lu feni lo mase Owane Sitewi lo wesi papu wiyewe, nau ta'ase amou a'i, Owane Sitewi ma'e auwe ape, aniyewe, ene ateye. Le lu feni lo mase, lowe nau ta'ase amou ape ene ateye su, le Owane Sitewi lo yo peri arisiye. Au hesere meni owane tutawe, le a'i lai nau ta'ase amou ape anamiteye.”^w ⁵Owane Sitewi lo yo peri Moses leseye ape, fene yo peri lo sitewi wanu so'oru ta'ama. Owane Sitewi lo wesi lu owane lowe nowe amou (Sabat) arisinamiteye. Owane Sitewi lo nihe se yo seni lowe lo aseyaro a'i ne.^x ⁶Ahowa, ane fene ma'e peri wiyeme a'i au te'esiya. Owane Sitewi lo wesi lo wiyawi erasi a'i ne. Au heseyei lu owane, lowe Owane Sitewi lo wesi Owane Sitewi lo nowe amou (Sabat) se fara'u wiyawi ta'anerowa. Etiri oso a'i ne. Ane a'i lai Owane Sitewi lo wesi ape ani araronamisiya. Ane Owane Sitewi lo nihe se erasi a'i ne.^y ⁷Owane Sitewi lo peri au te'e siye meni ta apou leseye,

‘Ane, Owane Sitewi Pefine a'i fene ma'e te'esiya, ane ayei fene lo ape au hesesiya ape, ane aniyei wou ta'ama. Ahowa, fene lu taune werese ma'e au seremareyere.’ *Hos 6:6*

Fene peri lo sitewi ape wanu tote umasisiya su, fene lu feni ano ne peri te'e naruwata. Owane Sitewi lo nihe se lowe yo seni luwaru a'i irote ta'ame. ⁸Ane, meni hire ma'e itorai ape, ane nowe amou (Sabat) lo meni owane ne.”

^s 11:28 Jer 31:25 ^t 11:30 1 Jo 5:3 ^u 12:1 Lo 23:25 ^v 12:2 Kis 20:10

^w 12:4 1 Sml 21:1-6; Wkp 24:5-9 ^x 12:5 Nam 28:9-10 ^y 12:6 Mt 12:41-42

Nowe Sabat se Jisas meni ta ereti afofo a'i se au ta'ane fareraiyeye.
(Mak 3:1-6; Luk 6:6-11)

⁹Sosu a'i pe Jisas awei ape arunatiyewe, ta'uweyei wesi lowe lo papu wiye. ¹⁰Ta'uweyei wesi papu wiye su, le meni ta ereti nono'owe a'i se siyeye. Lu Farisi ape mo, lowe Jisas ma'e te'e toweriye, "Nowe amou (Sabat) se ne fara'u meni ape ereti nono'owe a'i au ta'ane fara'uweye awe're? Piyete awe're?" Lowe apou toteye. "Jisas meni ape lo ereti au ta'ane fara'uweyei su, nomo le etirowa."^z ¹¹Sosu Jisas lowe ma'e itiya'u eiye, "Ne fe sipsip ta'i ta iroteyei su, nowe amou (Sabat) se fe sipsip no awe'i fisiye yo papu itori winetaiyei su, ne nowe amou (Sabat) se fe sipsip no, awe'i fisiye yo papu itori winetaiye ape, fene aro aniyei awe're? ¹²Fene marepi erasi totere! Meni ape fe sipsip ani ararowe. Ei! Owane Sitewi lo nowe wara'i a'i se fene wiyawi wisere a'i fara'u ani irorowa."^a ¹³Sosu le meni ape ma'e apou eiye, "Meni! Ne ereti no tesi fareraiyere." Meni ape Jisas lo peri wanuwe su, le ereti lo tesi fareraiyeye. Sosu ereti lo wisere a'i ereti tere'e lo wou a'i henerai. ¹⁴Ahowa, lu Farisi etiri ape siyeye su, lowe wesi nowe ma'e fi. Lowe wesi tere'e ma'e te'e eti naneiyei ne fi. Lowe Jisas aine tera'eyei ne toteye.^b

¹⁵Jisas lu Farisi lo marepi siye so'oruwe tepa'asiye. Serai le lu disaipel lo mase ta'uwe wesi nowe ma'e arunati. Lu taune tomu ne'ese Jisas mo'lo umasiti. Le lu taune tomu ne'ese u tahe se ape au ta'ane fara'uweteye. ¹⁶Le lowe lo u tahe au ta'ane tepa'asiye su, le lowe ma'e eiye, "Fene ane ne lu taune werese ma'e owe ape au te'e fiyarire!"^c ¹⁷Tu naifa weriyei Owane Sitewi lo peri au te'e siye meni ta, iyape Aisaia, le apou leseye. Jisas peri ape au te'eye su, peri ape wiyeme a'i henerai tepa'asiye.

¹⁸"Wanure! Wiyawi meni ano, ane le ariariye tepa'asiye. Ane le ne marepi erasi a'i tote wawesiyenamisiya. Ane marepi hepene lo marepi wisere a'i totenamisiya. Ane Hepene Wara'i a'i ano le ma'e eimawe arosawi. Le lu taune Moses lo yo peri umasi ta'ame ape ma'e apou au te'e areiyerowa. 'Marepi ano wisere farere a'i ironamisiya.'

¹⁹Le peri lo au te'e fiyarirowa su, le ai marepi se au te'erowata. Le peri erasi a'i yo mai sahe lu taune, peri ta wanuwei ne ta'uwerairowa ape, le peri erasi a'i owe ape uterowata.

²⁰Lu taune tamo marepi lowe lo pere'e a'i irotorowa, menei lo lo'u pere'e aiwawe a'i. Le lowe ma'e au luwaruwerowata. Lu taune yehe mi oso wou a'i irotorowa su, le lowe lo mi ape aine noruwerowata. Meni ape aiyerowa su, le lai ferafereiyei lo lowe ma'e au atuatumamirowa. Sosu marepi wara'i a'i yo seni luwaru

^z 12:10 Lu 14:3 ^a 12:12 Lu 14:5 ^b 12:14 Jo 5:16 ^c 12:16 Mt 8:4; Mk 3:12

a'i ani fu aro po'uterowa. Serai yo seni luwaru a'i po'uterowa su, yo seni wara'i a'i ape lai weriyei weriyei ironamirowa.

²¹ Lu taune omo omo werese peri lo wanu tote tawesi umasirowa su, meni ape lai lowe ma'e marepi hepene he'i a'i au ironamitorowa.”

Ais 42:1-4

**Jisas sepei luwaru a'i, meni ta papu iroteye ape, au
ani ta'ane sasarisawi.**

(Mak 3:20-30; Luk 11:14-23; 12:10)

²² Sosu a'i pe Jisas peri tepa'asiye su, lu tamo meni ta sepei luwaru a'i papu iroteye ape, le ma'e henetai. Sepei luwaru a'i ape lai meni ape lo ahi au tomo'uteye, nihe au pokoweye. Jisas meni ape siyeye su, le ahi lo aneye, nihe lo petaneye. Serai meni ape fara'u etiri werese siye areiyeye. Sosu fara'u peri te'eteye. ²³ Lu taune werese meni ape siyeye su, lowe hepene se su'ariye. Sosu lowe apou te'eye, “Siyere! Meni ape Devit lo meni eime awere? Piyete awere?” ²⁴ Ahowa, lu Farisi tamo meni ahi, nihe luwaru a'i ape wisere a'i wanuwe su, lowe apou areare te'eye, “Meni ape, Jisas, le sepei luwaru a'i Belsebul lo kairefiyeyei se au ta'ane sasarisawi.” Belsebul sepei luwaru a'i tutawe ne, iyape tere'e Satan.^d

²⁵ Jisas lu Farisi lo marepi siye so'oruwe tepa'asiye su, le lowe ma'e eiye, “Wanure! Ai atu siye lu weneri ponei erauwirowawe, ai atu siye lu tewi a'i tewi a'i lowe ai atu tiyatiyei su, lowe kairefiyeyei teirowata. Aiwawe a'i omo nepawe tewi a'i tewi a'i ponei sahe erauwiyei su, lowe ai atu tiyatiyei su, lowe kairefiyeyei se teirowata. Lu tewi ta ponei sahe tewi a'i tewi a'i erauwirowawe, lowe ai atu tiyatiyei su, lu tewi ape kairefiyeyei se teirowata. ²⁶ Serai sepei luwaru a'i, Satan, le sepei luwaru a'i ape au ani ta'ane sasarisawirowa su, wiyawi lo ape ani sasarirowa su, wiyawi lo ape kairefiyeyei se teirowata. ²⁷ Sosu ane Belsebul lo kairefi se sepei luwaru a'i au ani ta'ane sasarisawiyei su, ane fene ma'e peri ta ei towerisiya. Eiwerou lo kairefiyeyei se, lu tewi fene lo sepei luwaru a'i au ani ta'ane sasarisawirowa awere? Lowe lai peri fene lo, areareye ape, au te'e atuatu areiyesiya. ²⁸ Ahowa, ane sepei luwaru a'i Owane Sitewi lo Hepene Wara'i a'i lo kairefiyeyei se au ani ta'ane sasarisawiyei su, fene apou siye so'oruwe tepa'asiye. nowe amou (Sabat) lu taune ma'e au noweinoweirowa ape, henerai tepa'asiye.^e

²⁹ Ta'arei irosiya meni ta meni kairefi a'i lo wesi ta ani apeti wiyei ne toteyei su, le tu wesi ape lo meni kairefi a'i ape wafei se ti tawesirowa. Meni ape wafei se ti tawesiyei su, le fara'u wesi lo ape ani apeti wirowawe, etiri werese lo ta'arei anirowa.

^d 12:24 Mt 9:34; 10:25 ^e 12:28 Ap 10:38; 1 Jo 3:8

³⁰Lu taune tamo peri ano arisiyei su, lowe ane umasiorowata. Aiwawe a'i lu taune tamo wiyawi ano ani ta'ame su, lowe lu feni ano eimawe fiyarisawirowa.^f

³¹Serai ane fene ma'e au te'esiya. Yo seni luwaru werese a'i Owane Sitewi lai fara'u ani sasarirowa. Ahowa, yo seni luwaru ta'i a'i irosiya ape, Owane Sitewi lai ani sasarirowata. Yo seni luwaru a'i ape apou a'i fene Hepene Wara'i a'i lo ma'e owe ape te'e narute ape, Owane Sitewi lai meni ape lo yo seni luwaru a'i ape ani sasarirowata.^g ³²Meni ta, menitani ta ane ma'e, meni hire ma'e itorai ape, te'e naruwei su, Owane Sitewi fara'u yo seni luwaru a'i lo ape ani sasarirowa. Ahowa, meni ta, menitani ta Owane Sitewi lo Hepene Wara'i a'i ma'e te'e naruwei su, Owane Sitewi lai yo seni luwaru a'i ape, ani sasarirowata. Ei, yo seni luwaru a'i ape mi mi pasi pasi weriyei weriyei ironamitorowa.”

Me luwaru a'i so luwaru a'i ta'eyei.

(Luk 6:43-45)

³³“Iyu ta lo'u wisere a'i ta'eyei su, meni ta apou totesiya, ‘Iyu ape wisere a'i ne.’ Ahowa, iyu ta lo'u luwaru a'i ta'eyei su, meni ape apou totesiya, ‘Iyu ape luwaru a'i ne.’ Apou wou a'i meni ta, yo seni asevaro irowei ape, fene apou totesiya, ‘Meni ape meni wisere a'i ne.’^h ³⁴Fene werese haru aimesi wou aiwawe a'i ne. Yo seni werese fene lo luwaru a'i tene. Fene piyene peri wara'i a'i au te'esiya awere? Peri werese fene lo wawero a'i tene! Fene peri ta au te'eyei su, peri ape marepi papu ma'e henerai.ⁱ ³⁵Meni wisere a'i ta marepi wisere a'i totenamirowa su, le yo seni wara'i a'i ironamirowa. Sosu aiwawe a'i meni luwaru a'i marepi luwaru a'i totenamirowa su, le yo seni luwaru a'i ironamirowa.

³⁶Ane fene ma'e au te'esiya. Lu taune tamo peri luwaru a'i au te'eteyei su, nowe Owane Sitewi yo seni werese au hese ereirowa ape, peri luwaru a'i lowe lo ape Owane Sitewi lai au hese eti ereirowa. ³⁷Peri werese, fene au te'esiya ape, Owane Sitewi lai fene ma'e au hese etirowa. Lu taune tamo Owane Sitewi lai lowe ma'e lu taune asevaro a'i au eirowa. Lu taune tere'e tamo Owane Sitewi lai lowe ma'e ani fu arorowa.”

Jisas lai Jona lo yaru ape ne au te'e atuatuwe.

(Mak 8:11-12; Luk 11:29-32)

³⁸Sosu a'i pe lu Farisi, ani so'oruwe siye lu tamo Jisas ma'e itiya'u apou eiye, “Atuatu siye meni, Ne wiyawi erasi pefine a'i nomo ma'e fa au atuature. Wiyawi erasi ne atuatuwei ape, nomo siye so'oruwerowawe, ne Owane Sitewi wiyeme a'i ma'e itorai.”^j

^f 12:30 Mk 9:40; Lu 9:50 ^g 12:31 Hi 6:4-6 ^h 12:33 Mt 7:16-20 ⁱ 12:34 Mt 3:7; 15:18; Lu 3:7; 6:45 ^j 12:38 Mt 16:1; Lu 11:16; Jo 6:30

³⁹Ahowa, Jisas lowe ma'e itiya'u eiye, “Ane fene werese ma'e wiyawi erasi pefine a'i au atuaturowata. Fene lu taune, yo seni luwaru a'i ironamisiya ape, tafa'e yo seni ironamisiya ape, fene wiyawi erasi pefine a'i siyeyei ne nehinamireme. Ei, ane etiri ta'i a'i fene ma'e au atuaturowa. Etiri ape Owane Sitewi lo peri au te'e siye meni Jona, le fene ma'e au atuatu tepa'asiye.^k ⁴⁰Meni ape Jona, le nowe mi pasi hesi heta hare erasi a'i lo lire papu iroteye. Aiwawe a'i ane, meni hire ma'e itorai ape, ane awei papu wiyeme a'i ma'e nowe mi pasi hesi heta iroteyeyi.^l ⁴¹Nowe ape se Owane Sitewi lai yo seni au hese ereirowa ape, lu taune werese omo Ninive sahe iroteye ape, lowe fene mase teirowawe, lowe aiwawe a'i yo seni luwaru a'i fene lo au hese ereirowa. Piyene awere? Meni Jona Owane Sitewi lo peri au te'e fiyariteye su, lowe yo seni luwaru werese a'i me'iyeni ma'e atati arunati. Fene werese yo seni luwaru a'i fene lo me'iyeni ma'e atati arunati ta'ame. Sosu ane, sato irosiya ape, ane meni Jona ani araro tepa'asiye.^m ⁴²Fene werese peri ape wanu tepa'asiye. Menitani owane tutawe tu naifa weriyeyi omo tere'e tere'e iyape Siba, tamo a'i noweinoweiteye ape, menitani ape Israel lo meni owane tutawe Solomon ma'e peri lo wanuwe ne fai. Nowe ape Owane Sitewi lai yo seni au hese ereirowa ape, menitani ape fene mase teirowawe. Le yo seni luwaru a'i fene lo au hese ereirowa, le fene werese yehe omo ma'e eimawe arosawirowa. Ane, sato irosiya ape, meni owane Solomon hi ani araro tepa'asiye.ⁿ

Sepei luwaru a'i ta lai meni ape papu si tame wiye.

(Luk 11:24-27)

⁴³Sosu sepei luwaru a'i meni ta nowe ma'e arunatiyeyi su, le awei pani foro'o a'i nehiyeyi ne uweitiye. Le onu fetaneyereme. Ahowa, le onu fetaneyerowata. ⁴⁴Sosu sepei luwaru a'i ape apou toteye, ‘Ane meni ano ape si tame wiye ne totesiya.’ Sosu sepei luwaru a'i ape meni ape si tame fi. Meni ape ma'e si tame wiye ne fai su, le lirewawe lo ape wisere a'i iroteye ape siyeye. Etiri tere'e tamo meni ape ma'e wi ta'ame. ⁴⁵Sosu sepei luwaru a'i ape meni ape arunatiyewe, sepei ape le pinasu lo tamo nehiyeyi ne fi. Le sepei pinasu luwaru a'i ereti feni werese feni hesi a'i meni ape papu hene wiye. Sosu meni ape lo lirewawe papu weriyeyi ironamiteye. Sepei luwaru a'i ape mo lowe lai meni ape au ani luwaruweteye. Serai meni ape yo seni luwaru werese werese a'i ironamiteye. Tu meni ape yo seni luwaru oso a'i iroteye.” Sosu aiwawe a'i lu taune pereye nowe eite se, yo seni luwaru erasi a'i marepi hepene lowe lo au luwaruwerowa.^o

^k 12:39 Mt 16:4; Mk 8:12 ^l 12:40 Jna 1:17 ^m 12:41 Jna 3:5 ⁿ 12:42 1 Kin 10:1-10
^o 12:45 2 Pi 2:20

Jisas lo mai, lu pa'ise ape mo eiwerai awere?

(Mak 3:31-35; Luk 8:19-21)

⁴⁶Jisas lu taune ma'e au te'e atuututeye su, Jisas lo mai, pa'ise lu tamo, lowe wesi nowe ma'e le se peri ta au te'eyei ne fai. ⁴⁷{Sosu meni ta Jisas ma'e apou eiye, “Wanure! Mai no pa'ise no wesi nowe sato irosiya. Peri ta ne ma'e au te'eyei ne fai.”} ⁴⁸Ahowa, Jisas meni ape ma'e itiya'u eiye, “Mai ano, pa'ise ano. Eiwerai awere?” ⁴⁹Sosu Jisas ereti lo lu feni ma'e tesi fareraiyesawi, apou eiye, “Siyere! Lu taune ape mo lowe mai ano, pa'ise ano sato irosiya. ⁵⁰Tai ano, omo hire ma'e ironamisiya ape, lu taune tamo lai tai ano lo marepi tote umasi irorowa su, lowe mai ano, einei ano, lowe pa'ise ano ne.”^q

Meni ta kewi so ani teroso fiyariteye.

(Mak 4:1-9; Luk 8:4-8)

13 ¹Nowe ape se Jisas wesi ape arunatiyewe, hare ite yo'u tewiye sahe onuteye. ²Lu taune tomu ne'ese le ma'e peri lo wanuwe ne ta'uwerai. Jisas lu taune werese siyeye su, le lu disaipel lo ape mase wai papu arowatowe. Le wai pihatu sahe onuwe. Lu taune werese hare ite yo'u tewiye sahe teiteye. ³Le lowe ma'e peri anowe tomu ne'ese au te'e atuututeye. Le lowe ma'e apou au te'eye, “Wanure! Meni ta ta'aneyei awei lo ma'e kewi so sameyei ne fi. ⁴Le kewi so ta'aneyei awei sahe sameye fiyariye su, kewi so tamo yo mai yo'u tewiye sahe wiyeineye. Irowe tamo me'iyee faiyewe, kewi so ape so aye. ⁵Kewi so tere'e tamo ta'aneyei awei tapiye a'i ape sahe wiyeineye. Ta'aneyei awei ape peperi oso a'i iroteye. Serai kewi so ape saro ahe witane a'i perati wirai. Kewi so ape napi awei papu ito ta'ame. ⁶Poweiyee wirai su, kewi so ape lo wamu, poweiyee ai lai kewi so ape lo wamu ti haroharoweye. Kewi so ape poweiyee lai ti haroharoweye su, napi lo awei papu ito ta'ame. Serai kewi so ape haroharowe foro'oweye. ⁷Kewi so tere'e tamo wafei ni'ari a'i ape sahe wiyeineye. Kewi so ape wafei ni'ari a'i ape mase perati wirai. Wafei ni'ari a'i ape lai kewi so ape ani napetu tawesiye. Serai kewi wamu ape erasiye ta'ame. ⁸Kewi so tamo awei wisere a'i sahe wiyeineye ape, lowe mo wisere a'i perati wirai. Nowe me'iyee ta se kewi ape mo so tomu ne'ese (100) ta'eye. Kewi ape tamo so erasi, (60) ta'eye. Kewi ape tamo so oso a'i, 30, ta'eye. ⁹Lu taune tamo apaniye se fene irosiya ape peri ape fu wanu etite!”

^p 12:47 Peri eite, yaru “{”, sosu “}” sahe irosiya ape, peri ape, peri eite piye meni lai leseye awere? Lu so'oru se tamo, lowe so'oru ta'ama. One towe ya'ariyei tamo sahe peri eite iro te ta'ame. One towe ya'ariyei tere'e tamo sahe peri eite iroteye. ^q 12:50 Ro 8:29

^r 13:2 Lu 5:1-3

Jisas piyene peri anowe lu taune ma'e au te'eteye awere?

(Mak 4:10-12; Luk 8:9-10)

¹⁰Sosu a'i pe Jisas lo lu disaipel le ma'e te'e toweriyei ne fai. Lowe apou te'e toweriye, "Piyene ne lu taune ma'e peri anowe ape au te'esiya awere?" ¹¹Sosu le lowe ma'e itiya'u eiye, "Owane Sitewi lai marepi werese lo peri fareyare a'i fene ma'e au atuatu areiyeyei ne totesiya. Owane Sitewi lo marepi sitewi lo ape lu taune ape ma'e au te'e areiye se ta'ame. ¹²Meni ta apou toteyi su, 'Ane Owane Sitewi lo peri wanu tote umasirowa.' Owane Sitewi lai le ma'e peri tere'e tamu au te'e areiyerowa. Meni ape lo so'oruweyeyei erasi a'i henerairowa. Ahowa, meni ta Owane Sitewi lo peri arisiyeyei su, Owane Sitewi lai meni ape lo so'oruweyeyei lo ape si ani sasarirowa.^s ¹³Serai ane peri anowe ape lowe ma'e au te'e fiyarisiya.

Ane lowe ma'e peri anowe au te'esiya su, lowe peri a'i wanusiya.

Lowe peri ape lo eti wanu so'oruwerowata. Lowe Owane Sitewi lo peri sitewi siye so'oruwerowata.

¹⁴Fene lu taune tewi a'i ne totere. Tu naifa weriyeyei Owane Sitewi lo peri au te'e siye meni, Aisaia apou leseye,

'Fene peri ape wanuwei su, ahowa, fene peri lo sitewi ani so'oru ta'ama. Fene peri anowe siyeyeyei su, ahowa, fene marepi sitewi ape tote areiyerowata.^t

¹⁵Lu taune ape lo marepi sa'i moro wou a'i iroteye. Apaniye lowe lo te'ene tawesiye. Nihe lowe lo niso'uwe tawesiye. Lowe nihe se siyeyeyei su, lowe, etiri siyeyeyei ape, so'oru ta'ama. Lowe peri ta apaniye lowe lo se wanuwei su, lowe, peri ape wanuwei ape, so'oru ta'ama. Lowe Owane Sitewi lo marepi tote umasi ta'ame su, serai yo seni luwaru a'i me'iyeni ma'e atati arunati ta'ame su, ane lowe ma'e ferafereiyeyei au irorowata.⁷ *Ais 6:9-10* Peri lo ape wiyeme a'i henerai tepa'asiye."¹⁶ Sosu Jisas lu disaipel lo ma'e tame eiye, "Ahowa, fene Owane Sitewi lo marepi siye so'oruwe tepa'asiye. Fene Owane Sitewi lo peri wanu tote umasi tepa'asiye. Serai Owane Sitewi lai fene ma'e marepi hepene wisere a'i auwe."^u ¹⁷Ane peri wiyeme a'i fene ma'e au te'esiya. Wanure! Lu tomu ne'ese, Owane Sitewi lo peri au te'e siye lu tomu ne'ese, lu yo seni aseparo a'i ironamiteye ape, lowe etiri werese ape, fene siye tepa'asiye ape, siyereme. Ahowa, lowe etiri ape siye ta'ame. Aiwawe lowe peri werese ape, fene wanu tepa'asiye ape, wanureme. Ahowa, lowe peri ape wanu ta'ame.

Kewi so lo peri anowe lo sitewi.

(Mak 4:13-20; Luk 8:11-15)

¹⁸Fene peri anowe lo sitewi eite wanure. ¹⁹Meni ta kewi so ta'aneyei awei sahe sameyeyei ne fi. Kewi so tewi a'i yo mai tewiye sahe wiyeyeyei.

^s 13:12 Mt 25:29; Mk 4:25; Lu 8:18; 19:26 ^t 13:14 Jo 12:40 ^u 13:16 Lu 10:23-24

Peri ape lo sitewi apou a'i te'esiya. Meni ta, menitani ta Owane Sitewi lo marepi lo peri wanuwe su, sosu lowe peri ape lo sitewi so'oru ta'ama su, sepei luwaru a'i tutawe lai le ma'e Owane Sitewi lo peri, marepi lowe lo sahe iroteye ape, tote aniye aiti. ²⁰Kewi so tewi a'i awei tapiye a'i ape sahe wiyeineye. Peri ape lo sitewi apou a'i te'esiya. Meni ape, Owane Sitewi lo peri wanuwe su, witane a'i le marepi wisere a'i tote nine'iye. ²¹Meni ape marepi kairefi se ta'ama. Ahowa, nowe oso a'i su, le Owane Sitewi lo peri arunatiyei. Lu tamo Owane Sitewi lo peri ani fu arowei ne toteyei su, lowe meni ape ma'e au luwaruweyei. Serai meni ape Owane Sitewi lo peri witane a'i arunatiyei. ²²Kewi so tamo wafei ni'ari se ape ponei sahe wiyeineye. Peri ape lo sitewi apou a'i te'esiya. Meni ape Owane Sitewi lo peri wanuwe su, awei lo etiri luwaru a'i werese meni ape lo marepi papu wiye. Awei lo etiri orese werese, ma'aru lo marepi, marepi arearesiya ape, papu wiyewe, Owane Sitewi lo peri ani ti terate tawesinamiteyei. Serai meni ape lo yo seni luwaru a'i henerai.' ²³Kewi so tamo awei wisere a'i sahe wiyeineye. Peri ape lo sitewi apou a'i te'esiya. Meni ape Owane Sitewi lo peri wanuwe su, le Owane Sitewi lo peri lo eti wanu so'oruwu tepa'asiye. Meni ape lo marepi kairefi a'i henerai. Serai le Owane Sitewi lo wiyawi erasi poto a'i (100) au ta'aneye. Lu tere'e tamo Owane Sitewi lo wiyawi erasi (60) au ta'aneye. Lu tere'e tamo Owane Sitewi lo wiyawi oso a'i (30) au ta'aneye."

Senarepe luwaru a'i ta'aneysi awei ape sahe napetu tawesiyeye.

²⁴Sosu a'i pe Jisas lowe ma'e peri anowe ta au te'eye, le apou te'eye, "Nowe ape se Owane Sitewi lu taune au noweinoweirowa ape apou wou aiwawe a'i te'esiya. Meni ta ta'aneysi awei ma'e kewi so wisere a'i yehe sameyei ne fi. ²⁵Pasi su lu werese, nihe teiteye ape, airame tamo ta'aneysi awei lo ma'e au luwaruweyei ne toteyewe fai. Serai lowe wafei tohu ni'ari a'i ape lo so ta'aneysi awei sahe ponei ma'e ani teroso fiyari arowe. Wafei tohu lo so ani teroso fiyarisawi su, lowe eresene a'i fi. ²⁶Nowe me'iye su, kewi so lo wamu wafei tohu lo wamu aiwawe a'i perati wirai. ²⁷Sosu wiyawi yahowa'i ani siye lu tamo lowe meni owane lowe lo ma'e eirai, 'Owane ne kewi so wisere a'i ta'aneysi awei sahe ani teroso fiyarisawi awere? Piyene wafei tohu lo wamu luwaru a'i aiwawe a'i wirai awere?'

²⁸Sosu le lowe ma'e itiya'u eiye, 'Siyere! Airame tamo wafei tohu so ta'aneysi awei ano sahe ani teroso fiyarisawi.' Wiyawi yahowa'i ani siye lu mo le ma'e apou te'e toweriye, 'Nomo fara'u wafei tohu ani tahe ani fusawiyeyi awere?' ²⁹⁻³⁰Meni owane ape lowe ma'e itiya'u eiye, 'Ahowa, lowesi aiwawe a'i fa irote. Fene wafei tohu lo wamu ani tahe anirowata.

† 13:22 Lu 12:16-21; 1 Ti 6:9-10,17

Fene wafei tohu lo wamu ape ani tahe aniyei su, fene kewi so lo wamu mase ani tahe aniyei. Nowe me'iyeye su, ane wiyawi yahowa'i ani siye lu ano ma'e apou te'eyei, fene tu wafei tohu lo lo'u ani tahe anirowawe, wafei se ti tawesirrowawe, yehe ma'e fu arore. Yehe ma'e fu arowei su, fene kewi so foro'o a'i wesi ano papu ani fu ta'uwere.' ”

Saiyoho so lo peri anowe.
(Mak 4:30-32; Luk 13:18-19)

³¹Sosu a'i pe Jisas peri anowe tere'e au te'eteye. Le apou eiye, “Nowe ape se Owane Sitewi lu taune, au noweinoweirowa ape, saiyoho so apou wou a'i ne. Meni ta saiyoho so ta'aneyei awei lo ape sahe sameyei ne fi. ³²Saiyoho so ape so oso pefine a'i ne. So tere'e tere'e erasi a'i. Saiyoho so lo wamu peratiyei su, lo'owe erasi a'i henerairowa. Me ta wou a'i ne. Saiyoho lo'owe erasi ape haiye werese ani ararowe. Saiyoho lo lo'owe erasi a'i heneraiyei su, irowe hire ma'e sinesiya ape, lai saiyoho nei sahe uri lowe lo ta'aneyei.”

Nau meiyei lo peri anowe.
(Luk 13:20-21)

³³Sosu a'i pe Jisas lowe ma'e peri anowe tere'e ta au te'eye. Le apou eiye, “Nowe ape se Owane Sitewi lu taune, au noweinoweirowa ape, apou wou a'i ne. Nau ti meiyei irowe ape, menitani ta siye fi nau papu fuwe. Me'iyeye su, siye fi, nau werese fiyariyewe. Serai nau erasi a'i ti meiyei.”

Jisas peri anowe au te'eteye.
(Mak 4:33-34)

³⁴Jisas peri anowe tamo lu taune tomu ne'ese ma'e au te'eteye. Le lowe ma'e au te'e fiyariteye su, le peri amerame a'i au te'e areiye ta'ame. Ahowa, le lowe ma'e peri anowe a'i au te'e fiyariteye. ³⁵Tu naifa weriyei Owane Sitewi lo peri au te'e siye meni ta apou leseye. Peri ape le leseye ape, wiyeme a'i henerai tepa'asiye. Le apou leseye,

“Ane lu taune ma'e au te'e fiyarirowa su, ane peri anowe a'i au te'erowa. Etiri werese tu naifa weriyei fareyareye iroteye ape, pereye ane lu taune ma'e au te'e areiyerowa.”

Sng 78:2

Jisas wafei tohu lo sitewi au te'e areiyeye.

³⁶Sosu a'i pe Jisas lu taune werese arunatiyewe, le lu disaipel lo mase wesi papu wiye. Wesi papu wiye su, lu disaipel lo le ma'e apou te'e toweriyei ne fai, “Ne wafei tohu lo peri sitewi nomo ma'e fara'u au te'e areiyere.”

³⁷Sosu Jisas lowe ma'e itiya'u eiye, “Meni ape kewi so ta'aneyei awei sahe sameyei ne fi ape, le, ane, meni hire ma'e itorai ne. ³⁸Ta'aneyei awei ape

wou a'i lu taune omo omo werese sahe irosiya. Kewi so wisere a'i ape apou wou a'i, lu taune werese Owane Sitewi lo peri wanu tote tawesi umasisiya. Wafei tohu so ape apou wou a'i ne. Lowe lu taune werese sepei luwaru pefine a'i lo peri wanu umasisiya. ³⁹Meni ape wafei tohu so ta'aneyei awei sahe pasi a'i se ani teroso fiyariye ape, le sepei luwaru a'i iyape Satan. Nowe ape se wiyawi yahowa'i ani siye lu lo'u ani une aniyei ape, nowe ape se nowe ye'ewi, wiyawi yahowa'i ani siye lu apou wou a'i, Owane Sitewi lo ipari wisere a'i (ensel) ne. ⁴⁰Serai wiyawi yahowa'i ani siye lu, lowe wafei tohu aine tou ta'uwe anirawawe, yehe ma'e ani fu arosawirowa. Apou wou a'i, nowe ye'ewi se, Owane Sitewi lo ipari wisere a'i, lowe lu taune werese sepei luwaru a'i Satan lo peri wanu umasisiya ape, lowe lu tewi ape mo ma'e eimawesawirowa.^w ⁴¹Nowe ye'ewi se ane, meni hire ma'e itorai ape, ane Owane Sitewi lo ipari wisere a'i omo omo werese ma'e lu taune werese yo seni luwaru a'i ironamiteye ape, ane lowe lu tewi ape mo ta'uweyei ne eimawesairowa. Le etiri werese lu taune yo seni luwaru a'i irowei ne ani ta'uwe sasarisawirowa.^x ⁴²Owane Sitewi lo ipari wisere a'i (ensel) lai lowe ma'e ani fu arosawirowa. Yehe omo sahe lu taune werese luwei erasi irorowa. Fofowei erasi yehe omo ma'e irorowa. Serai pi lowe lo ta'ani tawesirowa.^y ⁴³Sosu lu taune werese yo seni aseparo a'i ironamisiya ape, lowe Owane Sitewi tai lowe lo omo sahe mitaiyeyei erasi mase iro fiyarinamitorowa. Poweiye mi wou a'i tewi mitaiye fiyarinamitorowa. Lu taune werese apaniye se fene peri ape wanu tawesire.^z

Meni ta lai ma'aru pa'are awei papu nehiyewe siyeye.

⁴⁴Nowe ape se Owane Sitewi lu taune, au noweinoweirowa ape, apou wou a'i. Meni ta ta'aneyei awei sahe ma'aru pa'are nehiyewe, siyeye. Meni tere'e tu naifa weriyei ma'aru pa'are awei fisiye yo papu fu fareyareye. Sosu meni ape nehiyewe, siyeye su, marepi lo erasi nine'iye. Le wesi lo ma'e si tame fiyewe, etiri lo werese lu lai eteye. Ma'aru werese ani ta'uweye su, le awei tewi ape eteye.”

⁴⁵Sosu a'i pe Jisas peri anowe tere'e au te'eye. Le apou eiye, “Ane fene ma'e tame eisiya. Nowe ape se Owane Sitewi lu taune, au noweinoweirowa ape, apou a'i. Meni ta ni'aripe wisere erasi a'i eteyei ne toteye. Le omo omo werese sahe ni'aripe ape siye nehiteye. Nowe me'iye se le ni'aripe wisere erasi a'i siyeye. ⁴⁶Le ni'aripe erasi wisere a'i siyeye su, le etiri lo werese lu lai eteye. Ma'aru werese ani ta'uweye su, le ni'aripe ape eteye.”

Hare honaiye lo peri anowe.

⁴⁷Sosu a'i pe Jisas peri anowe tere'e apou au te'eye. Le apou eiye, “Nowe ape se Owane Sitewi lu taune, au noweinoweirowa ape, apou

^w 13:40 Jo 15:6 ^x 13:41 Mt 24:31; 25:31; Mk 13:27 ^y 13:42 Mt 8:12 ^z 13:43 Dan 12:3

a'i. Meni ta hare honaiye sa'i papu fu arowe. Le hare honaiye si tame tore ani wirai su, hare apou ape tomu ne'ese aiwawe aniye. ⁴⁸Hare honaiye teme'eriyerowa su, le sa'i tewiye ma'e tore ani wirairowa. Hare werese ape le lai ani fu ereirowa. Hare tewi wisere a'i le lowe ani fu ta'uwerowa. Hare tewi luwaru a'i werese ape, le lowe werese ipo sahe ani fu eresawirowa.” ⁴⁹Sosu le peri anowe lo sitewi au te'eye. Le apou eiye, “Nowe ye'ewi se, Owane Sitewi lo ipari wisere a'i (ensel) hi awei ma'e itorairowawe, lu taune werese werese ani ta'uwerowa. ⁵⁰Lowe lu taune werese yo seni luwaru a'i ironamisiya ape, yehe omo ma'e ani fu arorowa. Lu taune werese ape mo luwei erasi irorowa. Lowe fofowei erasi teriterowawe, sosu pi lowe lo ta'ani tawesirowa.”^a

⁵¹Sosu Jisas lu disaipel lo ma'e apou ei toweriye, “Peri werese ano fene so'oruwesiya awere?” Lowe le ma'e itiya'u eiye, “Ei, nomo peri sitewi werese so'oruwe tepa'asiye.” ⁵²Sosu le lowe ma'e eiye, “Owane Sitewi lo yo peri ani so'oruwe siye meni ta, le Owane Sitewi lo peri wanu tote tawesiyei su, le apou wou a'i ne. Meni owane ta etiri tomu ne'ese ta'uwe aniye. Le wesi lo papu wiyei su, le etiri weriyei ape aiwawe etiri he'i a'i ani aitairowa.”

Lu tamo Jisas ne ai marepi totenamiteye.

(Mak 6:1-6; Luk 4:16-30)

⁵³Sosu a'i pe Jisas peri anowe werese au te'e tepa'asiye su, le lu disaipel lo mase wesi arunatiyewe, fi. ⁵⁴Le lu disaipel lo mase omo topo lo ma'e heneri. Le ta'uweyei wesi papu wiyewe, Owane Sitewi lo peri au te'e fiyariye. Lu taune tomu ne'ese peri lo ape wanuwe su, lowe meni ape ne hepene se su'ariye. Lowe apou te'e tiyatiteye. “So'oruweyei lo ape eiwerou ma'e aniye awere? Kairefiyeyei lo ape eiwerou ma'e aniye awere? Piye kairefiyeyei se le wiyawi erasi pefine a'i eite irosiya awere?”^b ⁵⁵Meni ape wesi ta'ane siye meni lo meni eime awere? Mai ape lo iyape Maria awere? Pa'ise werese mo lo iyape Jems, Josep, Saimon, sosu Judas, wiyeme awere?”^c ⁵⁶Einei lo mo lowe nomo mase irosiya awere? Meni eiwerou ma'e kairefiyeyei lo aniye awere?” ⁵⁷Sosu lowe ai marepi le ne totenamiteye. Lowe le ne me'iyeni ma'e atati aruwe. Ahowa, Jisas lowe ma'e itiya'u eiye, “Owane Sitewi lo peri au te'e siye lu werese ape ne, lu taune werese lai lowe ma'e iyape erasi a'i ei ani arowesiya. Ahowa, lu taune omo sitewi lowe lo sahe, lowe Owane Sitewi lo peri au te'e siye lu werese iyape lowe lo ani fu ararosiya. Lu tewi lowe lo aiwawe a'i lowe Owane Sitewi lo peri au te'e siye lu lo iyape ani fu ararosiya.”^d ⁵⁸Serai Jisas omo sitewi topo lo sahe wiyawi erasi pefine a'i ta'anerowata. Piyene awere? Lowe le ne wanu tote tawesi se ta'ame.

^a 13:50 Mt 13:42; Lu 13:28 ^b 13:54 Jo 7:15 ^c 13:55 Jo 6:42 ^d 13:57 Jo 4:44

Herot lai Jon, Sa'i au hu siye meni ape, lo mato aine tou arowe.

(Mak 6:14-29; Luk 3:19-20; 9:7-9)

14 ¹Nowe ape se pani Galili pani tewi hesiyo hesiyo iroteye. Meni owane tutawe, iyape Herot, le pani tewi ta'i a'i au noweinoweiteye. Le peri heneruwe ape Jisas lo wanuwe su, ²Le wiyawi yahowa'i siye lu ma'e apou eiye, "Meni ape Jon sa'i au hu siye meni. Ane ai lu tamo Jon lo pere'i mato aine tousawiyei ne eimawesawi. Le fisiye yo sahe si tame sineye. Meni ape, temeniyeye ape, si tame sineye su, Owane Sitewi lai le ma'e kairefiiyeyei auwe. Serai le wiyawi erasi pefine a'i kairefiiyeyei se fara'u ta'anesiya."

³⁻⁴Tu naifa meni owane Herot lai ai lu tamo Jon ereti aniteyeyi ne eimawesawiyewe, ereti lowe wafei se ti tawesiyewe, kalabus wesi ma'e eimawesawi. Piyene awere? Jon le ma'e apou eiye, "Ne pa'ise no Filip lo tani Herotias naituwe. Yo seni no luwaru a'i ne." Serai Herot ai lu tamo Jon ereti aniteyeyi ne eimawesawiyewe, kalabus wesi ma'e hene ani fu arowe. ^e ⁵Jon peri ape le ma'e te'eye su, Herot ai marepi erasi le ne toteye. Le Jon aine tera'eyeyi ne toteye. Ahowa, le lu taune werese ne atoweiyeyi iroteye. Lu taune werese Jon ne apou toteye. "Jon le Owane Sitewi lo peri au te'e siye meni pefine a'i ne."^f

⁶Nowe me'iyeyi ta se Herot lu tamo ene ayei ne ei aniyeyi. Nowe ape se tu naifa Herot lo mai le auteiyeyi. Serai lowe Herot lo wesi ma'e faiyewe, nowe ape toteteyeyi. Sosu lowe meteyi sahe onuwe su, Herotias lo eime taune lowe ma'e uma'iyeyi irowe. Herot menitani ape siyeyeyi su, le marepi erasi a'i tote nine'iyeyi. ⁷Le menitani ape siyeyeyi su, Herot le ma'e peri te'e naneiteyeyi, le apou eiye, "Ne piyeyi etiri ta ne ane ma'e ei toweriyeyi su, ane ne ma'e fara'u arowa." ⁸Menitani ape mai lo ma'e ei toweriyeyi ne fi. Le apou ei toweriyeyi. "Etiri ta, ane piyeyi ei toweriyeyi awere?" Sosu mai le ma'e apou eiye, "Ne Herot ma'e ei towerire, 'Ne ane ma'e apou aure, Jon lo mato wahu papu aita. Ane etiri ape anireme.'"

⁹Sosu Herot peri ape wanuwe su, le marepi orese erasi a'i toteye. Sosu toteye, "Ane menitani ape peri te'e naneiyeyi, lu werese meteyi sahe onuteyeyi ape lowe peri te'e naneiyeyi ano wanuwe su, ane peri ano fu umasirowa. Ane nihe lowe lo se neritase a'i irorowata." Serai le ai atu siyeyi lu tamo ma'e eiye, "Fene Jon sa'i au hu siyeyi meni aine tera'erirowawe, mato lo ane ma'e wahu papu aita." ¹⁰Serai le ai atu siyeyi lu Jon sa'i au hu siyeyi meni lo pere'i aine touwei ne eimawesawi. ¹¹Lowe Jon lo pere'i aine tou tepa'asiyeyi su, lowe mato lo wahu sahe fuwewe, menitani wati'are ape ma'e auri. Sosu wati'are ape Jon lo mato mai lo ma'e auri. Serai mai lo apou eiye, "Wisere a'i tene! Ane pereyeyi etiri eite siyeyi so'oruwesiyeyi. Jon

^e 14:3-4 Wkp 18:16; 20:21; Lu 13:19-20 ^f 14:5 Mt 21:26

sa'i au hu siye meni temeniyeye.”¹² Jon lo lu feni peri ape wanuwe su, lowe Jon lo tahe pa'are fisiye yo papu fuwe. Sosu lowe Jisas ma'e peri heneruwe ape au te'eri.

Jisas lu taune tomu ne'ese (5,000) ma'e au ene ateye.

(Mak 6:31-44; Luk 9:10-17; Jon 6:1-13)

¹³Sosu a'i pe Jisas peri heneruwe ape wanuwe su, le lu taune werese arunatiyewe, wai papu arowatowe. Le lu disaipel lo mase pani lu ta'ame ape ma'e fi. Lu taune werese Jisas wai sahe siyesawi su, lowe omo towafi lowe lo arunatiyewe, yo mai me'iye atati umasiti. ¹⁴Sosu Jisas sa'i tewiye sahe wai furi su, le lu taune werese siyeye. Le lowe werese marepi au tote ewiteye. Sosu le lu taune lo u tahe werese se ape au ta'ane fara'uweye.

¹⁵Nowe neriwei su, Jisas lo lu disaipel le ma'e au te'eyei ne fai. Lowe le ma'e te'eye, “Meni Owane, pani eite ariye a'i ne. Nowe pasi ataheyewa. Ne lu taune werese omo tere'e ma'e eimawesawire! Serai lowe fara'u ayei ta omo nepawe eteyei ne iyei.” ¹⁶Ahowa, Jisas lowe ma'e itiya'u eeye, “Lowe omo lowe lo ma'e owe ape eimawe fiyarisawire. Fene ayei tamo lowe werese ma'e au isafiye nonere.” ¹⁷Sosu lowe le ma'e eeye, “Nomo nau ta'ase ereti feni werese irosiya, hare hesi a'i.” ¹⁸Sosu le lowe ma'e eeye, “Nau ta'ase werese, hare hesi ane ausa!”

¹⁹Sosu le lu taune werese ma'e eeye, “Fene senarepe sahe onure.” Le nau ta'ase ereti feni werese hare hesi ereti aniteyewe, Owane Sitewi lo omo hire ma'e nihe hire siye aroweyewe, Owane Sitewi ma'e au te'e wisereyeye. Le nau ta'ase tewi pa tewi a'i towesiye. Le lu disaipel lo ma'e auwe. Sosu eeye, “Fene lu taune werese ma'e au nonetire.” Lowe lu taune werese ma'e au nonoti, nonetai tepa'asiye.^g ²⁰Lu taune werese nau ta'ase, hare ene a tepa'asiye su, lire lowe lo teme'eriyeye. Lowe marepi wisere a'i toteye. Jisas lo lu disaipel nau ta'ase tewi a'i hare tewi a'i werese ipi sahe ani asiye. Lowe ipi ereti feni hesi werese lowe hesi a'i ipi papu ani asi teme'eriyeye. ²¹Lu tomu ne'ese (5,000) nau ta'ase ene ateye. Taune eimane tomu ne'ese aiwawe a'i ene ateye.

Jisas hare ite hire ma'e awesetaiteye.

(Mak 6:45-52; Jon 6:16-21)

²²Sosu a'i pe Jisas pereye a'i lu disaipel lo ma'e apou eeye, “Fene wai papu aratore. Hare ite feni eire ma'e tonerire. Ane lu taune werese omo towafi lowe lo ma'e eimawesawiyeyi. Sosu ane fene mo'o umasiyeyi.”

²³Le lu taune werese eimawesawi su, le woto a'i omo hire ma'e Owane Sitewi ma'e au te'e tiyatiyeyi ne yaneye. Nowe neriwei su, le woto a'i saro iroteye.^h ²⁴Lu disaipel lo hare ite wai iyatutinauwe, iyatutinauwe ponei

^g 14:19 Mt 15:35-39; Mk 8:6-10 ^h 14:23 Lu 6:12; 9:28

sahé heneri. Lowe hare ite ponei sahé heneri su, fiyaru, sa'i ei erasi a'i henerai. Sa'i ei wai lowe lo ma'e ani awetu awetowe. Fiyaru erasi wai lo pihatu aine torutorowe. ²⁵Nowe mitaiyeye su, Jisas hare ite hire awesetaiteye. Sosu le lu disaipel lo ma'e heneri. ²⁶Jisas lo lu disaipel meni ape, sa'i hire awesetaiteye ape, siyeye su, lowe atoweiyé erasi irowe apou uteye, “Sawi amou! Sepei luwaru a'i nomo ma'e fai.” ²⁷Ahowa, pereye a'i Jisas lowe ma'e apou eiye, “Atoweiyé sawa! Marepi fene lo momotei a'i irote. Ane lai ne.”

²⁸Sosu Pita le ma'e itiya'u apou eiye, “Meni Owane, ne meni ape lai su, ne ane ei anire. Serai ane sa'i hire ma'e ne ma'e awesetairowa.” ²⁹Sosu Jisas Pita ma'e eiye, “Ne aiya!” Pita peri ape wanuwe su, le wai ape arunatiyewe, sa'i hire ma'e fi, Jisas ma'e heneri. ³⁰Ahowa, Pita fiyaru erasi siyeye su, le atoweiyé erasi irowe. Le sa'i papu wiye. Sosu le Jisas ma'e apou uteye, “Meni Owane, ne ane mase pati anire.”

³¹Sosu Jisas ereti lo tesiye su, le Pita ereti lo se aniteye. Le ma'e eiye, “Tote tawesiyei no oso a'i ne. Piyene ne marepi hesi a'i totesiya awere?” ³²Lowesi wai papu arowatowe su, fiyaru werese titaneye. ³³Lu werese wai sahé iroteye ape, lowe le ma'e au nine'iteye. Sosu le ma'e eiye, “Wiyeme a'i ne Owane Sitewi lo meni eime pefine a'i tene!”

Jisas u tahe eito eite au ta'ane fara'uweye.

(Mak 6:53-56)

³⁴Sosu a'i pe lowe wai iyatutinauwe, iyatutinauwe pani Genesaret lo wai senitewi sahé furi. ³⁵Lu tamo Jisas siye so'oruweye su, lowe Jisas omo omo lowe lo fai ape ne au te'e fiyariteye. Lu taune tomu ne'ese lai lu taune u tahe se Jisas ma'e au ta'ane fara'uweyeyi ne henetai. ³⁶Lu taune werese u tahe se ape lowe le ma'e kairefiyeyei se apou te'e toweriye, “Nomo ipari tahe weniwe no fara'u isawe hetesiyeyei awere? Sosu lu taune werese ipari tahe weniwe isawe hetesiteye su, u tahe lowe lo fara'u henerai.” Lu taune ipari tahe weniwe lo isawe hetesiyeye su, u tahe lowe lo fara'u a'i henerai.^k

Owane Sitewi lo yo peri lai ya'ariyeyi lo yo peri ani ararowe.

(Mak 7:1-13)

15 ¹Sosu a'i pe lu tewi tamo iyape Farisi, sosu Moses lo yo peri so'oruwe te'e siye lu tamo, lowe Jisas ma'e te'e toweriyei ne fai. Lowe omo Jerusalem ma'e fai. ²Lowe le ma'e apou te'e toweriye, “Piyene lu disaipel no ya'ariyeyi nomo lo, lo yo peri arisisiya awere? Lowe nau ta'ase ene ateye su, lowe ereti lowe lo sa'i au hu se ta'ame.”

³Sosu Jisas lowe ma'e itiya'u eiye, “Fene lai piyene Owane Sitewi lo yo peri arisisiya awere? Fene ya'ariyeyi lo yo peri kairefiyeyei se tote

ⁱ 14:26 Lu 24:37 ^j 14:31 Mt 8:26; Mk 4:39 ^k 14:36 Mt 9:20-21

tawesisiya. Ahowa, fene Owane Sitewi lo yo peri werese arisisiya.

⁴Wanure! Tu naifa Owane Sitewi apou eiye,

‘Fene tai mai fene lo iyape ei ani arowere. Meni ta tai mai lo ma'e te'e naruwei su, lu tamo meni ape fu aine tera'ere.’

Kis 20:12; 21:17; Lo 5:16

⁵Ahowa, fene apou te'esiya, ‘Ane etiri ape ta tai mai ano ma'e auwei ne totesiya. Ahowa, ane lowesi ma'e arowata. Etiri ape ane lai Owane Sitewi ma'e etiri ape auwei ne ariariyeye. Serai ane lowesi ma'e etiri ape arowata.’ ⁶Fene ya'ariyei lo yo peri ape wanu umasiteye, fene Owane Sitewi lo yo peri wiyeme a'i ani ararowe. Ya'ariyei fene lo, lo yo peri apou eiye, ‘Fene mai tai fene lo lo iyape owe ape ei ani arowere.’ Marepi fene lo se Owane Sitewi lo peri yahowa'i henerai. ⁷Fene lu marepi hesi a'i se lu, tu naifa weriyei Owane Sitewi lo peri au te'esiye meni iyape Aisaia, le fene ne wiyeme a'i apou leseye,

⁸‘Lu taune werese, lowe ahi a'i lowe lo se iyape ano ei ani arowenamisiya. Ahowa, marepi lowe lo ane ma'e eyeri irosiya.

⁹Lowe ane ne au te'e nine'iteyei su, marepi lowe lo yahowa'i henerairowa. Peri ape lowe au te'e atuaturowa ape, lowe lu lo marepi tote umasirowa.’ ”

Ais 29:13

Etiri piye lu taune lo marepi hepene ma'e au iro unouwesiya awere?

(Mak 7:14-23)

¹⁰Sosu Jisas lai lu taune werese le ma'e ute aniye. Sosu lowe ma'e apou au eiye, “Fene peri ano wanure! Fene peri sitewi ano tote tawesire.

¹¹Etiri ape mo fene ahi papu ene ayei su, lowe marepi hepene fene lo au unouwerowata. Ahowa, peri luwaru a'i, peri wawero te'erowa ape, etiri ape mo ahi nowe ma'e fai ape, lowe lu taune lo marepi hepene au unouweyei.”^l ¹²Sosu Jisas lo lu disaipel le ma'e te'e toweriyei ne fai.

“Ne peri ape au te'eye su, ne lu Farisi lo marepi au luwaruweye. Ne so'oruwesiya awere? Lowe ne ne ai marepi totesiya.” ¹³Ahowa, Jisas lowe ma'e peri anowe ta itiya'u eiye, “Tai ano hire ma'e irosiya ape, le ta'aneyei awei irosiya. Le etiri werese, awei papu irosiya ape, le yehe sameye ta'ame su, le etiri werese ape mo ani tahe aniyewe, yehe ma'e ani fu arosawirowa. Etiri lo napi towe werese yehe ma'e ani fu arosawirowa. ¹⁴Fene lu tewi ape mo arure. Lowe lu nihe pokoweyei se wou a'i ne. Lowe meni tere'e nihe pokoweyei se yo ta atuatuwei su, lowe ninapune awei fisiye yo papu winetairowa.”^m

¹⁵Sosu Pita le ma'e itiya'u eiye, “Ne fara'u peri anowe ape sitewi nomo ma'e au te'e atuatu areiyere.” ¹⁶Sosu Jisas le ma'e eiye, “Ne peri anowe lo sitewi so'oru ta'ama awere? ¹⁷Wanure! Etiri werese ape mo,

^l 15:11 Mt 12:34 ^m 15:14 Lu 6:39; Ro 2:19

ahi papu wiyei ape, etiri werese ape mo lire papu wiyei. Me'liye su, nowe ma'e li wesi ma'e tu narirowa. ¹⁸Etiri ape mo ahi nowe ma'e heneraisiya ape, lowe marepi ma'e heneraisiya. Etiri ape mo lowe lu taune lo marepi hepene au unouwesiya. ¹⁹Etiri eito eite mo, marepi nowe ma'e heneraisiya ape, apou a'i ne. Marepi luwaru a'i, lu aine tera'eyei ne totesiya, naituwe tiyato towesi arosawiyei ne totesiya, tafa'e yo seni luwaru a'i ta'areiyei ne totesiya, peri wawero, peri te'e narusiya. ²⁰Etiri eito eite mo lu taune lo marepi hepene au unouwesiya. Ahowa, meni ta ereti lo unou a'i se ayei su, etiri ape meni ape lo marepi hepene au unouwerowata.”

Kenan lo menitani ta Jisas ne tote tawesinamiteye.

(Mak 7:24-30)

²¹Sosu Jisas lu taune werese arunatiyewe, omo pani Tair, omo Saidon ma'e fi. ²²Lowe omo pani Tair ma'e heneri su, menitani ta, omo pani Kenan ma'e fai ape, Jisas ma'e henerai. Le Moses lo yo peri umasi ta'ame. Le apou eiye, “Meni Owane, ne meni owane Devit lo meni eime pefine. Ne ane ne ewitere. Ne ane ne seremareyere. Sepei luwaru a'i lai eime taune ano papu ironamisiya. Sepei luwaru a'i lai eime taune ano au luwaruwayei ne totesiya.” ²³Ahowa, le menitani ape ma'e itiya'u peri ta ei ta'ame. Sosu Jisas lo lu disaipel le ma'e eiye, “Ne menitani ape omo topo lo ma'e eimawesawire. Le nomo ma'e peri erasi a'i utetaiteye.”

²⁴Ahowa, Jisas le ma'e eiye, “Ane Israel lo lu taune ma'e seremareyeyei ne fai. Lowe fe sipsip ipo ma'e erau aiyeye wou a'i ne. Lowe a'i ma'e, ane lai au seremareyeyei ne itorai.”ⁿ ²⁵Ahowa, menitani ape Jisas ma'e lowe uporo ape'i onurai. Sosu le ma'e erasi a'i eiye, “Meni Owane, Ne ane ne seremareyere.” ²⁶Sosu le menitani ape ma'e itiya'u eiye, “Ane eimane lo nau ta'ase anirowawe, you ma'e fu arorowata. Yo seni ape luwaru a'i ne.” ²⁷Ahowa, menitani ape le ma'e itiya'u eiye, “Ei, meni owane, ne peri wiyeme a'i te'eye. Ane you ape aiwawe a'i ne! Ahowa, meni ta nau ta'ase ayei su, nau tewi a'i tewi a'i hi ma'e winetaiyei. Serai ane fara'u nau ta'ase tewi a'i ape ene arowa.” ²⁸Sosu Jisas le ma'e itiya'u eiye, “Menitani, tote tawesiyei no wisere erasi a'i ne! Ane eime taune no au ta'ane fara'uweye.” Jisas peri ape te'eye su, sepei luwaru a'i eime taune ape arunatiyewe, sosu eime taune wisere a'i henerai.

Jisas lu taune u tahe iroteye ape, au ani ta'ane fara'uweye.

²⁹Sosu a'i pe Jisas omo Saidon, omo Tair arunatiyewe, le hare ite Galili tewiye ma'e heneri. Le lu feni aiwawe omo ta yaneye. Le saro ahe onu fetaneyeteye.

³⁰Sosu le omo ape sahe onuteye su, lu taune tomu ne'ese le ma'e ta'uwerai.

ⁿ 15:24 Mt 10:6

Lowe lu taune tomu ne'ese u tahe se ape le ma'e henetai. Lu taune tamo lowe haroharoweye ape, lowe nono'oweye ape, nihe pokoweye ape, ahi tomo'ute tawesiye ape, lu taune tere'e tere'e u se ape le ma'e henetai. ³¹Serai Jisas lowe werese au ani ta'ane fara'uweye. Lu taune ahi tomo'ute tawesiteye ape, lowe peri te'eteye. Lowe nihe pokoweye a'i ape, lowe siyeteye. Lu taune lowe haroharoweye a'i ape, lowe ye'i sine uweiteye. Lu taune werese Jisas ma'e ta'uwerai ape lowe werese siyeye su, lowe hepene se su'ariye. Sosu lowe Israel lo Owane Sitewi wiyeme a'i lo iyape ei ani aroweteye.^o

Jisas lu tomu ne'ese, 4,000 aiwawe a'i, ma'e ene ayei tamo au aye.
(Mak 8:1-10)

³²Sosu a'i pe Jisas lai lu disaipel lo ma'e ei aniyeye. Lowe ma'e apou eiye, "Ane lu taune werese marepi erasi a'i ewite totesiye. Lowe nomo mase nowe mi hesi heta iroteye. Ene ayei werese lowe lo irote ta'ame. Lowe lau mase erasi a'i iroteye. Serai ane lowe omo towafi lo ma'e eimawesawirowata. Ane lowe lau se a'i si eimawesawirowa su, lowe nihe meremeyerowawe, lowe yo sahe ninapune winetairowa."^p ³³Sosu lu disaipel lo le ma'e eiye, "Nomo eiwerou ma'e nau ta'ase tomu ne'ese aniyeye awere? Omo pani eite etiri ariye a'i ne. Lu taune werese tomu ne'ese irosiya. Nomo lowe werese ma'e au ene arowata." ³⁴Sosu Jisas lowe ma'e ei toweriye, "Nau ta'ase fene eiwerou a'i irosiya awere?" Lowe le ma'e itiya'u eiye, "Nomo nau ta'ase ereti feni werese feni hesi a'i irosiya. Hare tewi oso a'i aiwawe irosiya."

³⁵Sosu le lu taune werese ma'e eiye, "Fene werese awei peperu sahe onure." ³⁶Lu taune werese awei peperu sahe onuteye su, le nau ta'ase ereti feni werese feni hesi a'i, hare tewi oso a'i ereti se aniteyewe, le Owane Sitewi ma'e au te'e wisereyeye. Le nau ta'ase hare werese tewi pa tewi ani towesiteye. Nau ta'ase, hare werese tewi pa tewi towesiyeye su, le lu disaipel lo ma'e auwe. Sosu lu disaipel lo nau ta'ase hare werese tewi a'i lu taune ma'e au nonetiteye. ³⁷Lu taune werese nau ta'ase, hare werese ene ateye. Lire lowe lo teme'eriyeye. Marepi lowe lo wisere a'i tene! Lowe werese ene a tepa'asiye su, lu disaipel lo nau ta'ase hare tewi a'i ipi papu ta'uwe ani asiteye. Lowe nau ta'ase hare tewi a'i ipi ereti feni werese, feni hesi a'i ani asi teme'eriyeteye. ³⁸Lu werese, ene ateye ape, lowe 4,000 nawiteye. Taune eimane tomu ne'ese aiwawe ene ateye. ³⁹Sosu Jisas lu taune werese omo towafi lowe lo ma'e si eimawesawi su, le lu feni lo mase wai papu wi atowewe, hare ite Galili feni eire ma'e toneri. Lowe hare ite tewiye omo pani Magdala ma'e furi.

Lu tamo lai Jisas ma'e omo hire lo yaru ta ne te'e toweriyei ne fai.
(Mak 8:11-13; Luk 12:54-56)

16 ¹Sosu a'i pe lu Farisi tamo lu Sadyusi tamo lowe Jisas ma'e te'e toweriyei ne fai. Lowe apou te'e toweriye, "Ne wiyawi erasi

^o 15:31 Mk 7:37 ^p 15:32 Mt 14:14

pefine a'i nomo ma'e au atuature. Ne wiyawi erasi a'i aniyei su, nomo apou toteyei, 'Owane Sitewi lai ne hi awei ma'e eimawe arosai.' ” Lowe Jisas ma'e areareyei ne toteye.⁹ ²Ahowa, le lowe ma'e itiya'u eiye, “Fene apou toteye, 'Neriwei su, ni'arawe werese farufaru a'i ne. Nowe mo'o su poweiye mi wisere a'i ne.’ ³Sosu nowe esi mitaiyeye su, ni'arawe farufaru a'i, sa'i nihari erasi a'i iroteye ape, serai sa'i, fiyaru erasi a'i henerairowa. Fene ni'arawe lo yareyare so'oruwe tepa'asiye. Ahowa, ane wiyawi erasi a'i aniyei su, fene wiyawi ano lo sitewi so'oruwerowata. ⁴Fene werese yo seni luwaru a'i ironamisiya ape, fene werese naituwe tiyato towesiye ape, fene wiyawi erasi pefine a'i siye nehireme. Ane a'i lai fene ma'e wiyawi erasi pefine a'i au atuaturowata. Ane yareyare ta'i a'i fene ma'e au atuaturowa. Yareyare ape tu naifa weriyei Owane Sitewi lai Jona ma'e au atuatuwe. Nowe hesi heta Jona hare erasi lire papu iroteye. Serai yareyare ape ane fene ma'e au atuature.” Jisas peri tepa'asiye su, le lowe ma'e arunatiyewe, fi.⁷

Fene lu Farisi, lu Sadyusi lo yo seni owe ape umasite.

(Mak 8:14-21)

⁵Sosu a'i pe Jisas lo lu disaipel aiwawe a'i hare ite toneri su, lowe nau ta'ase werese i'ane arunatiyewe, aital ta'ame. ⁶Sosu Jisas lowe ma'e apou eiye, “Lu Farisi, lu Sadyusi lo fe wawe sa'i ne. Fene weiyai! Fene arute! Fene fe wawe sa'i lowe lo me'iyeni ma'e atati arure! Fe wawe sa'i lowe lo ape aiwawe wou a'i marepi luwaru a'i lowe lo ne. Marepi lowe lo fene papu wiyei su, marepi hepene werese fene lo au luwaruwerowa.”^s ⁷Lu disaipel lo peri ape wanuwe su, lowe te'e tiyatiteye, “Piye peri ape lo sitewi toteye awere? Nomo nau ta'ase i'ane arunatiyewe, aital ta'ame. Serai le peri ape nomo ne au te'eteye awere?” ⁸Ahowa, Jisas lai marepi lowe lo siye so'oruwe tepa'asiye. Serai le lowe ma'e eiye, “Fene wanure! Tote tawesiyei fene lo oso a'i tene! Fene apou toteye, 'Nomo nau ta'ase aital ta'ame.' Piyene fene apou te'e tiyatiteye awere? ⁹⁻¹⁰Ane lu (5,000) nawiteye ape, nau ta'ase ereti feni werese au ene aye su, eiwerou a'i ipi ani asi teme'eriyeye awere? Aiwawe ane lu, 4,000 nawiteye ape, nau ta'ase ereti feni werese feni hesi a'i au ene aye su, eiwerou a'i ipi ani asi teme'eriyeye awere? Fene marepi tote i'aneye awere? Fene wiyawi ape lo sitewi tote so'oru ta'ama awere?^t ¹¹Ane peri ape apou eiye su, 'Fene weiyai! Lu Farisi, lu Sadyusi lo fe wawe sa'i ape owe ape umasite.' Fene marepi lowe lo tote umasiyei su, marepi lowe lo marepi hepene fene lo au luwaruweyei. Fene peri ape lo sitewi tote so'oru ta'ama awere?” ¹²Sosu lowe peri ape wanuwe su, lowe peri ape lo sitewi siye so'oruwe tepa'asiye. Jisas peri ape apou eiye su, “Fene weiyai! Lu Farisi, lu

⁹ 16:1 Mt 12:38; Lu 11:16 ^r 16:4 Mt 12:39; Lu 11:29 ^s 16:6 Lu 12:1

^t 16:9-10 Mt 14:17-21; 15:34-38

Sadyusi lo marepi luwaru a'i owe ape umasite. Le nau ta'ase ne au te'eye ta'ama. Ahowa, le peri lo sitewi apou te'eye. 'Fene weiyai! Fene lu Farisi lo, lu Sadyusi lo marepi lowe lo owe ape wanu umasite.' ”

Pita lai Jisas ne au te'e areiyeye.

(Mak 8:27-30; Luk 9:18-21)

¹³Sosu a'i pe Jisas lu disaipel lo aiwawe omo pani ape arunatiyewe, omo pani Sisaria, Filipai ma'e heneri. Sosu le lu disaipel lo ma'e apou ei toweriye, “Lu taune werese lowe ane, meni hire ma'e itorai ape ne, eiwerai totesiya awere? Ane eiwerai awere?” ¹⁴Sosu lowe le ma'e itiya'u eiye, “Lu taune tamo ne ne apou totesiya. ‘Ne Jon sa'i au hu siye meni.’ Lu taune tamo apou totesiya, ‘Ne Owane Sitewi lo peri au te'e siye meni Elaija.’ Lu taune tere'e tamo apou totesiya, ‘Ne Owane Sitewi lo peri au te'e siye meni Jeremaia.’ Lu taune tere'e tamo apou totesiya, ‘Ne Owane Sitewi lo peri au te'e siye meni ta.’ ”^u ¹⁵Sosu le lowe ma'e ei toweriye, “Fene lai ane piye meni totesiya awere? Ane eiwerai awere?” ¹⁶Sosu Saimon Pita itiya'u apou eiye, “Ne a'i lai Kraisi tene! Ne meni ape Owane Sitewi lai hi awei ma'e eimawe arosai. Ne Owane Sitewi, Meni Owane Pefine a'i, mi mi weriyei weriyei ironamisiya ape, lo meni eime.”^v

¹⁷Sosu Jisas le ma'e itiya'u eiye, “Saimon, Jon lo meni eime, Owane Sitewi lai ne mase irosiya. Peri no ape lu lo marepi ma'e fai ta'ama. Ahowa, Tai ano, omo hire ma'e onunamisiya ape, le lai peri no ape marepi no papu au te'e atuaturuteye.”^w ¹⁸Sosu ane ne ma'e apou te'esiya. Ne a'i lai Pita. Tapiye ape sahe ane lu tewi ano au ta'anerowa. Lu tewi ano kairefi a'i teinamitorowa. Sepei Satan lu tewi ano aine tera'eyei ne totenamisiya ape, le lu tewi ano au ani ararorowata.^x ¹⁹Sosu ne Owane Sitewi lo omo lo yo au noweinoweisiya meni. Serai ne etiri werese awei sahe irosiya ape, ne apou eiyei su, etiri ape amou tene! Sosu Owane Sitewi lai peri no umasirowawe, Owane Sitewi lo omo sahe, le apou eiyei, ‘Ei, etiri ape amou tene!’ Aiwawe a'i ne apou eiyei su, ‘Etiri ape wisere a'i ne. Ne etiri ape irore!’ Sosu Owane Sitewi omo hire ma'e aiwawe a'i peri no umasirowa. Le apou eirowa, ‘Ei, etiri wisere a'i ne. Ne etiri ape irore!’ ”^y ²⁰Sosu le lu disaipel lo einamiyewe, lowe ma'e eiye, “Fene lu taune werese werese ma'e ane Kraisi ne owe ape au te'e fiyarite.”

Jisas lowe ma'e te'eye, Le temeniyewora.

(Mak 8:31–9:1; Luk 9:22-27)

²¹Sosu a'i pe nowe ape se Jisas lu disaipel lo ma'e etiri werese ne omo erasi Jerusalem sahe henerairowa ape, le lowe ma'e au atuatu areiyeteye.

^u 16:14 Mt 14:1-2; Mk 6:14-15; Lu 9:7-8 ^v 16:16 Jo 6:69 ^w 16:17 Ga 1:15-16

^x 16:18 Jo 1:42; Ef 2:20 ^y 16:19 Mt 18:18; Jo 20:23

Le omo erasi Jerusalem henerirowa su, Owane Sitewi lo wesi lu ya'ariyei tamo, au heseyei lu owane tutawe tamo, Owane Sitewi lo peri siye so'oruwe siye lu tamo, lowe le ma'e fofowei erasi a'i au irorowa. Lowe aine tera'erowa. Sosu nowe hesi heta i tepa'asirowa su, Owane Sitewi lai le si tame norohuwe hene ani sinerowa. ²²Sosu Pita peri ape wanuwe su, le Jisas ma'e hene tiyewe, le ma'e peri kairefi a'i se eiye, "Meni Owane, peri no wawero a'i ne! Etiri ape mo ne ma'e henerairowata." ²³Ahowa, Jisas Pita ma'e atati teiyewe, le ma'e eiye, "Sepei Satan, Ne me'iyeni ano ma'e ire! Ne ane yo ano einamiyei ne toteye. Ne lai lu lo marepi totesiya. Ne Owane Sitewi lo marepi tote umasi se ta'ama."

²⁴Sosu Jisas lu disaipel lo ma'e apou eiye, "Lu taune tamo ane mo'o tote umasiyei ne toteyei su, lowe marepi towafi lowe lo fu ani ararore! Lowe me tape'i towafi lowe lo fu ani sutetirowawe, ane mo'o umasite." ²⁵Lu taune tamo marepi erasi a'i se mi mi pasi pasi ironamiyei ne toteyei su, lowe witane a'i temeniyerowa. Aiwawe a'i lu taune tamo, wiyawi ano irowei ape, lu tere'e tamo lowe aine tera'eyei su, Owane Sitewi lai lowe si tame hene ani norohuwe sinerowa. ^a ²⁶Meni ta apou toteyei su, 'Ane awei lo etiri werese werese a'i ani ta'uwerowa.' Ahowa, marepi hepene lo yehe omo ma'e mi mi pasi pasi weriyei ironamitorowa. Etiri werese le ani ta'uwerowa ape, lowe le au ferafereirowa awere? Opiyai! Meni ta ape etiri tomu ne'ese ani ta'uwerowa su, le marepi hepene lo ne piye eterowa awere? Opiyai! Le marepi hepene lo si tame eterowata. ^b ²⁷Ane, meni hire ma'e itorai ape, ane tai ano lo kairefi erasi a'i se, Owane Sitewi lo ipari wisere a'i (ensel) mase itorairowa. Nowe ape se, ane lu taune werese lo yo seni au hese ereirowawe, etiri apou ape lowe ma'e itiya'u aurowa. Lu taune tamo yo peri ano umasi ta'ama ape mo, ane lowe yehe omo ma'e ani fu arosawirowa. Lu taune werese yo peri ano umasinamiteye ape, ane lowe Owane Sitewi lo omo wesi ma'e hene ani wirowa. ^c ²⁸Peri ano pefine a'i ne. Wanure! Lu tamo sato ahe teisiya ape, ane, meni hire ma'e itorai ape, tai ano lo kairefi erasi a'i mase lu taune werese au noweinoweiyei ne itorairowa su, nowe ape se lowe temeniyerowata."

Jisas omo hire ma'e yaneyewe, tahe pa'are he'i a'i henerai.

(Mak 9:2-13; Luk 9:28-36)

17 ¹Sosu a'i pe nowe ereti feni werese feni ta'i (6) i tepa'asiye su, Jisas lu disaipel lo tamo Pita, Jems, sosu Jems lo pa'ase Jon omo hire pefine a'i ma'e yaneye. Lowe a'i lai omo ape yaneye. ²Lowe saro teiteye su, Jisas lo tahe pa'are he'i a'i henerai. Nihari lo ape mitaiyeyei erasi a'i poweiyei wou a'i tewi mitaiyeyei fiyarirai. Ipari tahe lo wapo

^a 16:24 Mt 10:38; Lu 14:27 ^a 16:25 Mt 10:39; Lu 17:33; Jo 12:25 ^b 16:26 Mt 4:8-9

^c 16:27 Mt 25:31; Sng 62:12; Snd 24:12; Ro 2:6; KTH 22:12

pefine a'i henerai. Mitaiyeyei erasi wou a'i ne.^d ³Lowe saro teiteye su, lu hesi ni'arawe ma'e itoraiyewe, Jisas ma'e te'e tiyatiteye. Lowesi lo iyape Moses, sosu Elaija. ⁴Sosu Pita Jisas ma'e itiya'u eiye, "Meni Owane, nomo ne mase saro irosiya. Etiri ape wisere a'i ne. Nomo fara'u wesi ipo oso hesi heta ta'anerowa. Wesi ta'i ne fara'u onu fetaneyerowa. Ta'i a'i Moses lo, sosu ta'i a'i Elaija lo ta'aneyei. Ane marepi no umasiyei."

⁵Pita le ma'e peri ape au te'eteye su, Siyere! Ni'arawe mitaiyeyei erasi a'i se omo hire ma'e itoraiyewe, lowe werese napetu tawesiye. Sosu Wanure! Peri no'u erasi a'i ni'arawe sahe apou au te'eye, "Meni ape le meni eime ano ne. Ane le ne marepi erasi a'i tote wawesiyenamisiya. Le marepi werese ano umasinamisiya. Serai ane le ne au nine'inamisiya."^e

⁶Sosu lu disaipel lo ape peri ape wanuwe su, lowe tu ereme awei ma'e onoruwe lowe marepi lowe lo se erasi a'i atoweiyeye iroteye. ⁷Sosu Jisas lowe ma'e faiyewe, lowe ma'e ereti se isawe hetesiyeye. Sosu lowe ma'e eiye, "Fene sinere! Atoweiyeye sawa!" ⁸Lowe Jisas lo peri wanuwe su, lowe nihe lowe lo hire siya ani aroweye. Lowe Jisas ta'i a'i siyeye. Lu hesi ni'arawe ma'e itorai ape, si tame wiye. Lowesi sato ariye.

⁹Sosu a'i pe lowe omo ma'e itorai su, Jisas lu disaipel lo hesi heta ma'e peri kairefi a'i se apou eiye, "Fene lu taune werese ma'e suwou lo peri ape owe ape au te'e fiyarite. Ane temeniyerowawe, si tame sinerowa su, fene fara'u suwou lo peri ape lu taune ma'e au te'e fiyarirowa."

¹⁰Sosu lu disaipel lo ape le ma'e te'e toweriye, Owane Sitewi lo peri so'oruwe siye lu tamo, lowe apou eiye, "Meni Elaija tu pei henerairowa. Piyene lowe apou te'esiya awere?"^f

¹¹Jisas lowe ma'e itiya'u apou eiye, "Ei, peri ape pefine a'i ne. Meni Elaija tu aiyerowa. Le aiyerowa su, le etiri werese tame au ta'ane wisereyerowa. ¹²Ahowa, ane fene ma'e apou eisiya, Meni Elaija tu henerai tepa'asiye. Lu tewi ape mo lowe meni ape siye so'oru ta'ama. Le henerai su, lu tewi ape mo marepi towafi lowe lo tote umasiteyewe, sosu le ma'e au luwaruweye. Aiwawe a'i lowe ane, meni omo hire ma'e itorai ape, lowe ane aiwawe a'i au luwaruwerowa. Ane fofowei erasi a'i teriterowa."^g ¹³Sosu lu disaipel lo peri lo ape wanuwe su, lowe Jon sa'i au huwei siye meni ne au te'eteye ape, siye so'oruweye.^h

Jisas lai sepei luwaru a'i au ta'ane sasarisawi.

(Mak 9:14-29; Luk 9:37-42)

¹⁴Sosu a'i pe lowe lu taune tomu ne'ese ito heneri su, meni ta Jisas ma'e lowe uporo ape'i onuwewe, tu ereme oruruwe. Le Jisas ma'e marepi orese a'i se apou ei toweriye, ¹⁵"Meni Owane, ne ane au ferafereire. Meni eime ano

^d 17:2 2 Pi 1:16-18 ^e 17:5 Sng 2:7; Ais 42:1; Lo 18:15 ^f 17:10 Mal 4:5 ^g 17:12 Mt 11:14

^h 17:13 Lu 1:17

meremereye a'i ne. Tahe werese lo auseriyesiya. Le u erasi a'i se. Nowe tomu ne'ese se le yehe ma'e winetainamiteye. Aiwawe nowe tomu ne'ese se sa'i papu winetainamiteye. ¹⁶ Ane meni eime ano eite lu disaipel no ma'e henetayewe, lowe sepei luwaru a'i au ani eimawesawirowata.”

¹⁷ Sosu Jisas le ma'e itiya'u eiye, “Fene werese, saro ahe irosiya ape, fene tote tawesiyei fene lo po'uteye. Fene marepi towafi fene lo tote fareraiyesiya ta'ama. Ane fene mase nowe mi tomu ne'ese iroteye. Fene ane ne tote tawesi ta'ame. Ane si tame wirowa su, fene eiwerou irorowa awere? Ane fene mase nowe poweiyee eiwerou irorowa awere? Meni eime ape heneta!” ¹⁸ Lowe meni eime ape henetai su, Jisas sepei luwaru a'i ape ma'e ai peri erasi apou eiye, “Sepei luwaru a'i, ne meni eime eite papu arunatire! Ne ire!” Sepei luwaru a'i Jisas lo peri wanuwewe, le meni eime ape arunatiyewe fi. Witane a'i meni eime lo u fara'uwe tepa'asiye.

¹⁹ Sosu nowe me'iye su lu disaipel lo Jisas ma'e peri ta eresene a'i te'e toweriyei ne fai. Lowe apou ei toweriye, “Piyene nomo sepei luwaru a'i ape au ani eimawesawi awere?”ⁱ

²⁰ Sosu Jisas lowe ma'e eiye, “Tote tawesiyei fene lo oso a'i tene. Serai fene sepei luwaru a'i ape au eimawesawi ta'ama. Ane peri wiyeme a'i fene ma'e au te'esiya. Wanure! Fene tote tawesiyei oso a'i saiyoho so wou a'i irosiya su, fene omo ape ma'e apou au te'ere, ‘Omo, ne sinere! Pani tewi ma'e ire!’ Omo ape peri no wanuwewe, le sinerowawe, pani tewi ma'e onurirowa. Fene etiri werese werese fara'u ta'ane irorowa.” ²¹ {Fene sepei luwaru a'i eito eite au ani eimawesawireme su, fene Owane Sitewi ma'e au te'enamitorowa. Sosu ene ayei werese siyenairowa. Serai fene fara'u sepei luwaru a'i ape au ani sasarisawirowa.} ^{j k}

Jisas temeniyerowawe, si tame norohuwe sinerowa.

(Mak 9:30-32; Luk 9:43-45)

²² Jisas lu disaipel lo aiwawe a'i omo pani Galili sahe ta'uweri. Sosu Jisas lu feni lo ma'e eiye, “Meni ta ane, meni omo hire ma'e itorai ape, lu tamo ma'e aine tera'eye ne henetirowa.” ²³ Lu tewi ape mo ane aine tera'erowa. Ane fisiye yo papu nowe hesi heta howeirowawe, sosu nowe mi hesi heta i tepa'asirowa su, Owane Sitewi lai ane si tame hene sinerowa.” Lu feni werese lo peri ape wanuwe su, lowe marepi orese erasi a'i totenamiteye.

Jisas takis ma'aru tamo auwe.

²⁴ Sosu a'i pe Jisas lu disaipel lo aiwawe a'i omo Kaperneam ma'e heneri. Lu tamo Owane Sitewi lo wesi takis ma'aru ani siye lu peri ta Pita

ⁱ 17:19 Mt 10:1 ^j 17:21 Peri eite, yaru “{”, sosu “}” sahe irosiya ape, peri ape, peri eite piye meni lai leseye awere? Lu so'oru se tamo, lowe so'oru ta'ama. One towe ya'ariyei tamo sahe peri eite iro te ta'ame. One towe ya'ariyei tere'e tamo sahe peri eite iroteye.

^k 17:21 Mt 21:21; Mk 11:23; Lu 17:6; 1 Ko 13:2 ^l 17:22 Mt 16:21

ma'e te'e toweriyei ne fai. Lowe Pita ma'e te'e toweriye, "Atuatu siye meni fene lo, le Owane Sitewi lo wesi takis ma'aru auwe awere? Le ma'aru tau hesi a'i Owane Sitewi lo wesi ma'e fa aure!"^m 25 Sosu Pita lowe ma'e itiya'u eiye, "Ei, Atuatu siye meni nomo lo takis ma'aru aunamiteye." Me'iyeye se, Pita wesi papu wiyewe, Jisas tu le ma'e ei toweriye, "Saimon, ne piye peri totesiya awere? Awei lu owane werese lai takis ma'aru aniyei su, eiwerou ma'e lowe lai takis ma'aru aniyei awere? Eimane towafi lowe lo aniyei awere? Lu tewi tere'e se aniyei awere?" 26 Sosu Pita le ma'e itiya'u eiye, "Lowe lu tewi tere'e se takis ma'aru aniyei." Sosu Jisas le ma'e itiya'u eiye, "Ei, serai eimane lowe lo takis ma'aru werese aurowata. 27 Serai ane ne ma'e au te'esiya. Ane lu tewi ape nomo ma'e ai marepi toteyei wou ta'ama. Ne hare ite Galili ma'e ire. Ne hare sase sa'i papu fure! Hare ape tutawe sase tomuwei su, ne ahi lo ani potuwerowa. Hare ape ahi papu irosiya su, ne ma'aru tau erasi siyerowa. Ne ma'aru tau ape lu tewi ape ma'e aiti. Tewi a'i ano tewi a'i no lowe ma'e aunari."

Eiwerai iyape erasi Owane Sitewi lo omo sahe irotorowa.

(Mak 9:33-37; Luk 9:46-48)

18 ¹Sosu a'i pe nowe ape se, Jisas lo lu disaipel le ma'e peri ta te'e toweriyei ne fai. Lowe apou te'e toweriye, "Eiwerai meni tutawe iyape erasi a'i se Owane Sitewi lo omo hire sahe, irorowa awere?"ⁿ

²Sosu Jisas peri lowe lo wanuwe su, le meni eime ta ei aniyewe, le eime ape ma'e lowe ponei sahe au teiteye. ³Sosu eiye, "Peri ano pefine a'i ne. Wanure! Fene yo seni luwaru a'i atati arunatirowawe, yo seni ano umasirowa su, fene eimane lo marepi wou a'i fa henera. Fene eimane ta wou a'i heneraiyei ta'ama su, fene Owane Sitewi lo omo sahe eiwerou wirowata." ⁴Lu taune tamo marepi towafi lowe lo ani ararorowawe, eimane lo marepi wou a'i toteteyei su, lowe Owane Sitewi lo omo sahe iyape erasi tutawe irorowa.

⁵Aiwawe a'i meni ta meni eime ta ma'e au isafiye wisereyeyei su, le ane ma'e aiwawe a'i au isafiye wisereyerowa."^p

Owane Sitewi lo lu feni werese au noweinoweire.

(Mak 9:42-48; Luk 17:1-2)

⁶Sosu Weiyai! Meni ta eimane, ane ne tote tawesi umasisiya ape, le tote tawesiyei lowe lo au luwaruwerowawe, lowe yo seni luwaru a'i au irorowa su, Owane Sitewi tai ano meni ape ma'e fofowei erasi a'i aurowa. Fene tapiye erasi a'i meni ape lo pere'i sahe wafei se ti tawesirowawe, fene le sa'i papu fu arorowawe, sosu le atenisitirowa. Meni ape fofowei oso a'i teriterowa.

^m 17:24 Kis 30:13; 38:26 ⁿ 18:1 Lu 22:24 ^o 18:3 Mt 19:14; Mk 10:15; Lu 18:17

^p 18:5 Lu 10:16; Jo 13:20

⁷Lu taune omo omo werese irosiya ape, fene weiyai! Fene yo ano einamirowawe, serai lu taune tamo ano yo seni luwaru a'i irowei su, tai ano fene ma'e fofowei erasi a'i aurowa. Peri pefine a'i lu tomu ne'ese yo ano einamiyei ne toterowa. Ahowa, meni ta yo ano einamitowa su, meni ape fofowei erasi a'i ironamitorowa. ⁸Sosu fene ereti lowe tote tawesiyei fene lo yo seni luwaru a'i ma'e ni'ariyeteyei su, fene ereti lowe fene lo aine tourowawe, ani fu arosawire. Fene Owane Sitewi lo omo ma'e wirowa su, fene ereti ta'i a'i lowe ta'i a'i mase wirowa. Etiri wisere a'i ne. Sosu aiwawe ereti lowe fene lo yo seni luwaru a'i ma'e ni'ariteyeyei su, fene werese ereti hesi, lowe hesi yehe omo ma'e ironamitorowa. Yehe omo ape mi mi pasi pasi ironamitorowa. Etiri ape luwaru a'i tene!⁹ ⁹Aiwawe a'i fene nihe ta'i yo seni luwaru a'i ma'e ni'ariteyeyei su, fene nihe fene lo ani tahe fu arosawire. Fene Owane Sitewi lo omo nihe ta'i a'i se wirowa. Etiri ape wisere a'i ne. Ahowa, fene nihe hesi fene lo yo seni luwaru a'i ma'e ni'ariyeteyei su, fene yehe omo ma'e mi mi pasi pasi irotorowa. Etiri ape luwaru a'i tene!

¹⁰Serai fene eimane werese ape ai marepi owe ape totenamite. Piyene awere? Owane Sitewi lo ipari wisere a'i (ensel) lowe au noweinoweinamisiya. Fene etiri luwaru a'i lowe ma'e au luwaruwerowa su, ipari wisere a'i (ensel) lowe lo Owane Sitewi ma'e etiri ape ne au te'erirowa. Serai fene eimane ai marepi owe ape totenamite. ¹¹{Ane, meni omo hire ma'e itorai ape, lu taune yo seni luwaru a'i ironamiteye ape, si tame hene aniyei ne itorai.}^{r s}

Fe sipsip ipo ma'e erauwiye.

(Luk 15:3-7)

¹²“Fene eiwerou totesiya awere? Meni ta fe sipsip lu ereti feni tamo werese irosiya ape (100) fe sipsip ta'i a'i ipo ma'e erauwiyerowa su, meni ape fe sipsip werese omo to'u sahe arunatirowawe, fe sipsip ta'i a'i, ipo ma'e erauwiye ape, ne nehiyei ne irowa. ¹³Ane peri pefine a'i fene ma'e au te'esiya. Meni ape fe sipsip ipo sahe siyeyei su, le marepi wisere erasi a'i nine'inamirowa. Fe sipsip werese tere'e ne, le marepi wisere a'i nine'irowata. Lowe werese wisere a'i ironamirowa. Le fe sipsip werese nine'inamirowa. Ahowa, fe sipsip ape, ipo ma'e erauwiyeape, le marepi erasi pefine a'i nine'inamisiya. ¹⁴Eimane ta ma'e irowa su, Tai fene lo omo hire ma'e onunamitorowa ape, le marepi orese a'i totenamitorowa. Ei. Tai fene lo marepi apou totesiya, ‘Ane eimane werese werese mi mi pasi pasi temeniye wou ta'ama.’ ”

⁹ 18:8 Mt 5:29-30 ^r 18:11 Peri eite, yaru “{”, sosu “}” sahe irosiya ape, peri ape, peri eite piye meni lai leseye awere? Lu so'oru se tamo, lowe so'oru ta'ama. One towe ya'ariyei tamo sahe peri eite iro te ta'ame. One towe ya'ariyei tere'e tamo sahe peri eite iroteye.

^s 18:11 Hi 1:14; Lu 19:10

Meni ta yo seni luwaru a'i irowei su, fene fareraiyere.

¹⁵“Sosu a'i pe kaiyemo fene lo ta Owane Sitewi lo peri umasisiya ape, yo seni luwaru a'i fene ma'e irorowa su, fene meni ape ma'e eresene a'i ire. Fene le ma'e apou eire, ‘Ne yo seni luwaru a'i irowei ape, ne au te'e fareraiyere. no wanu umasiyei su, etiri wisere a'i tene! Serai ne kaiyemo ape Owane Sitewi ma'e si tame henetirowa.’^t ¹⁶Ahowa, kaiyemo, le peri no wanu umasi se ta'ame su, ne meni ta'i tere'e, lu hesi le ma'e aiwawe yo seni luwaru a'i lo ape au te'e areiyeyei ne ire. Owane Sitewi lo one towe sahe apou leseye,

‘Lu hesi, lu hesi heta yo seni luwaru a'i au te'e areiyerowa. Serai lu taune werese peri wiyeme a'i, henerai areiyerowa ape siye so'oruwerowa.’

Lo 19:15

¹⁷Meni ape peri fenesi lo wanu umasi se ta'ame su, fene meni ape Owane Sitewi lo lu feni werese ponei sahe au hene teire. Le lu feni werese lo peri wanu umasi se ta'ame su, fene Owane Sitewi lo wesi nowe ma'e ani eimawesawire. Serai fene werese meni ape ne apou a'i toterowa. ‘Meni ape lu tewi tere'e ne. Le takis ani siye meni wou a'i ne.’

¹⁸Ane peri pefine a'i fene ma'e te'esiya. Wanure! Fene yo ape ane fene ma'e tu au te'eye ape, umasiyei su, etiri werese awei sahe fene peri ta einamiyei ape, Owane Sitewi hire ma'e onusiya ape, aiwawe a'i peri ape einamirowa. Aiwawe a'i etiri werese awei sahe wiyeme toteyei su, Owane Sitewi omo hire sahe aiwawe a'i wiyeme toterowa.^u

¹⁹Ane fene ma'e apou tame te'esiya. Lu hesi marepi ta'i a'i se etiri ta ne toteyei su, lowesi Tai ano ma'e, omo hire ma'e ironamisiya ape, etiri ape ne te'e towerirowawe, le lai lowesi ma'e aurowa.’^v ²⁰Lu hesi, lu hesi heta iyape ano se ta'uweraiyei su, ane lowe aiwawe ponei saro irorowa.”

Yo seni luwaru a'i tote i'anerowa awere?

²¹Sosu a'i pe Pita Jisas ma'e peri ta ei toweriyei ne fai. Le apou ei toweriye, “Meni Owane, meni ta ane ma'e au luwaruwenamirowawe, sosu ane ma'e si tame apou ei towerirowa, ‘Ane ne ma'e au luwaruweye, ne fara'u yo seni luwaru a'i ano i'ane arunatirowa.’ Eiwerou a'i ane yo seni luwaru a'i ape i'ane arunatirowa awere? Ereti feni werese feni hesi a'i i'ane arunatirowa awere?”²² Sosu Jisas le ma'e itiya'u eiye, “Ahowa, fene ereti feni werese feni hesi a'i fene yo seni luwaru a'i owe ape i'ane arunatirowa. Ane ne ma'e au te'esiya. Ne yo seni luwaru a'i lo owe ape nawite. Ne yo seni luwaru a'i mi mi pasi pasi weriyei i'ane arunatinamite.”²³ Serai ane nowe ape se Owane Sitewi, lu taune au

^t 18:15 Lu 17:3; Ga 6:1 ^u 18:18 Mt 16:19; Jo 20:23 ^v 18:19 Mk 11:24; Jo 15:7

^w 18:22 Lu 17:4

noweinoweirowa ape, fene ma'e eiwerou peri anowe wou au te'esiya aware? Ane fene ma'e au te'esiya. Nowe ape se Owane Sitewi lu taune, au noweinoweirowa ape, apou wou a'i te'esiya. Awei meni owane tutawe apou toteye, 'Ane wiyawi yahowa'i siye lu werese lo etiri neri a'i au ani erese fareraiyei ne totesiya.' ²⁴Sosu awei meni owane ape wiyawi yahowa'i siye meni ta'i a'i ei aniye. Meni ape etiri neri a'i erasi iroteye, Ma'aru tau tomu ne'ese (10 milion). Meni ape lai meni owane lo ma'e si itiya'u tame aurowata. ²⁵Meni owane ape le ma'e apou eiye, 'Ne ma'aru neri a'i werese si itiya'u aure!' Meni ape ma'aru neri a'i si itiya'u aurowata. Serai meni owane apou au te'eye, 'Fene nohuweripi awaripi lowe lo etiri werese aiwawe a'i lu tere'e ma'e fa ete arosawire. Fene ma'aru werese lowe lo ane ma'e aure. Serai meni ape lo ma'aru neri a'i wiyeme au ani fara'uwerowa.' ²⁶Wiyawi yahowa'i siye meni peri lo wanuwe su, le meni owane lo ma'e tu ereme awei sahe howeiteye. Le apou eiye, 'Ahowa! Ne ane ne siye feraferaire. Ane ma'aru no neri a'i, werese a'i teyani irowe ape, si tame itiya'u aurowa.' ²⁷Sosu awei meni owane meni ape lo peri wanuwe su, le meni ape ne marepi au siye feraferaitete. Sosu le meni ape ma'e apou eiye, 'Ne ire! Ane ma'aru neri a'i werese teyani no i'ane arunatirowa. Ne ma'aru werese ane ma'e si tame itiya'u owe ape aure.'

²⁸Sosu meni ape meni owane lo wesi arunatiyewe, fi. Nowe me'iye su, meni ape wiyawi yahowa'i ani siye meni tere'e siyeri. Meni tere'e ape ma'aru neri a'i tewi oso a'i le ma'e iroteye. Ma'aru tau ereti feni hesi werese a'i le ma'e teyani a'i iroteye. Serai meni ape lai meni tere'e ape pere'i sahe anite tawesiyewe, apou eiye, 'Ne ma'aru neri a'i werese teyani ano ane ma'e si tame itiya'u aure.'

²⁹Meni tere'e ape le ma'e tu ereme awei ma'e ape'le onuwewe, sosu itiya'u apou eiye, 'Ne ane ne siye feraferaire. Ane ma'aru neri a'i werese teyani no ne ma'e si tame itiya'u aurowa.' ³⁰Ahowa, meni ape ta'oreye a'i ne. Le meni tere'e ma'e au siye feraferai ta'ame. Le meni ape kalabus wesi ma'e eimawe arosawi. Sosu le ma'e eiye, 'Ne kalabus wesi sahe ironamite. Ne ma'aru neri a'i werese teyani ano si itiya'u tame aurowa su, ne fara'u nowe ma'e si tame henera.'

³¹Sosu wiyawi yahowa'i ani siye lu tere'e lai meni ape lo yo seni luwaru a'i siyeye su, lowe marepi orese erasi a'i tote teriteteyewe, meni owane lowe lo ma'e peri heneruwe ape ne au te'e areiyeye, eine fi. ³²Sosu meni owane ape lai wiyawi yahowa'i ani siye meni lo ape ei aniyewe, le ma'e eiye, 'Ne meni luwaru poto a'i ne. Ne ane ma'e apou eiye su, ne ane ma'e feraferaire.' Ane ma'aru neri a'i werese teyani no i'ane arunati po'uteye. ³³Ane ne ma'e au feraferaiye su, serai piyene ne wiyawi kaiyemo no ape ma'e au feraferai se ta'ama. ³⁴Meni owane ape lai wiyawi yahowa'i ani siye meni lo ma'e ai marepi erasi a'i iroteye. Serai le

meni ape lu tewi kalabus wesi au noweinoweiyei ape heneti. Serai lowe meni ape ma'e fofowei erasi a'i au ironamiteye. Meni ape ma'aru werese a'i teyani meni owane lo ma'e itiya'u si tame aurowa su, serai fofowei ape po'uterowa.^x

³⁵ Aiwawe a'i fene marepi fene lo se lu taune tere'e tere'e lo yo seni luwaru a'i i'ane arunati ta'ame su, Tai ano omo hire ma'e ironamisiya ape, le fene ma'e aiwawe a'i ironamirowa.”^y

**Jisas meni ta tani lo naitu, tiyato ato towesi arosawiyei
ape, ne au te'eye.**

(Mak 10:1-12; Luk 16:18)

19 ¹ Sosu a'i pe Jisas peri anowe te'e tepa'asiye su, le lu feni aiwawe a'i lowe omo pani Galili arunatiyewe, omo pani Judia, Sa'i Jordan feni eire ma'e heneri. ² Lu taune tomu ne'ese le mo'o umasiti. Omo pani ape sahe le lu taune u se ape au ta'ane fara'uweteye.

³ Nowe ape se lu Farisi tamo le ma'e areareyei ne fai. Lowe le ma'e apou te'e toweriye, “Meni ta marepi sitewi yahowa'i se, tani lo tiyato ato towesi arosawiyei awere. Le tani lo tiyato ato towesi arosawiyei su, le yo peri ta arisiyei awere?”

⁴ Sosu Jisas lowe ma'e itiya'u eiye, “Fene Owane Sitewi lo peri one towe ape sahe leseye ape, siye te'eye awere?

‘Tu naifa weriyei Owane Sitewi lai lu taune ta'aneye su, sosu le meni ta, menitani ta ta'aneye.’ *Stt 1:27; 5:2*

⁵ Sosu le lowesi ma'e eiye,

‘Meni ta lai menitani ta naituweyei ne toteyei su, le tai mai lo arunatiyewe, tani lo mase nate tawesinamiyei. Lowesi tahe pa'are ta'i a'i henerairowa.’ *Stt 2:24*

⁶ Lowesi naituwei su, lowesi ta'i ta'i a'i irorowata. Ahowa, lowe tahe pa'are ta'i a'i henerairowa. Serai ane fene ma'e au te'esiya. Owane Sitewi lai lowesi lo naituwei ape au ti nate tawesiye. Lu taune werese werese naituwei lowesi lo ape tiyato ato towesi arosawirowata.”

⁷ Sosu lowe le ma'e itiya'u te'e toweriye, “Piyene Moses apou eiye, fene tani fene lo omo lo sitewi ma'e eimawesawiyei ne toteyei su, fene one towe ta le ma'e lese aure. One towe ape apou leseye,

‘Ane tani ano naituwe tiyato ato towesi arosawirowa. Serai ane tani ano omo lo sitewi lo ma'e si eimawesawirowa.’ ” *Lo 24:1-4*

⁸ Sosu Jisas lowe ma'e apou eiye, “Tu naifa weriyei Owane Sitewi lai lu taune ta'aneye su, le apou toteye. Meni ta naituwei su, le menitani ta'i a'i naitu ti nate tawesinamiyei. Serai le menitani ape mi mi pasi pasi weriyei ironamitorowa. Fene lu kuseriye a'i ne. Serai fene ai marepi erasi

^x 18:34 Mt 5:25-26 ^y 18:35 Mt 6:15; Mk 11:25; Ef 4:32; Kl 3:13

a'i totenamiteyei, 'Ane tani ano omo sitewi topo lo ma'e eimawesawiyeyi ne toterowa.' Fene peri ape au te'enamiteye su, Moses one towe ape ne fene ma'e lese auwe. ⁹Ane fene ma'e au te'esiya, fene tani yo seni wisere a'i ironamiteye ape naituwei tiyato ato towesi arosawiwawawe, menitani tere'e naituwei su, fene tafa'e yo seni luwaru a'i irowei.”^z

¹⁰Jisas lo lu disaipel le ma'e apou te'eye, “Nohuweripi ape yo seni eito eite ironamirowa su, Lowesi naiturowata. Lowesi yo'orei ki, wati'are ki wou a'i mi mi weriyei ironamitorowa. Etiri ape wisere a'i ne.”

¹¹Ahowa, Jisas lowe ma'e itiya'u eyeye, “Ei, peri ape kairefi a'i ne. Lu taune tamo peri ano ape tote wanu umasiwawata. Ahowa, Owane Sitewi lai lu taune tewi oso a'i ma'e kairefi a'i auwe. Serai lowe fara'u peri ano ape tote wanu umasiwawata. ¹²Peri ano wanure! Lu tere'e tamo lowe naitu ta'ame ape, irosiya. Tu naifa mai lai eimane auteiye su, le tahe tou ta'ame ape, menitani ta naitu ene arowata. Lu tere'e tamo irosiya ape, meni ta foro so lowe lo ani tou fu arosawi. Lu tere'e tamo apou a'i totesiya. Ane Owane Sitewi lo wiyawi mi mi pasi pasi ironamirowa. Serai ane menitani ta naiturowata. Sosu ane Owane Sitewi lo wiyawi pefine a'i au ta'anerowa. Fene marepi ape apou wou a'i toteteye. Serai fene fara'u yo'orei ki ironamirowa.”

Jisas eimane werese marepi erasi a'i tote wawesiyeteye.

(Mak 10:13-16; Luk 18:15-17)

¹³Sosu a'i pe lu taune tamo eimane lowe lo Jisas ma'e au te'e wisereyeyeyi ne henetai. Lowe Jisas ma'e te'eye, “Ne eimane werese nomo lo ereti no se au isawe wisereyere. Sosu lowe ne Owane Sitewi ma'e ei towerire.” Ahowa, Jisas lo lu disaipel, ai peri erasi irowe ape, lowe eimane werese einamiye. Lowe eimane werese lowe lo Jisas ma'e henetaiwawata. ¹⁴Ahowa, Jisas lowe ma'e eyeye, “Fene eimane ape mo ane ma'e owe ape einamire. Lu taune eimane eito eite wou a'i Owane Sitewi lai lowe au noweinoweinamitorowa. Serai fene lowe ane ma'e ani arosa.”^a ¹⁵Sosu Jisas ereti lo se mato lowe lo sahe isawe hetesiye tepa'asiye su, le omo ape arunatiyewe, fi.

Meni ma'aru tomu ne'ese iroteye ape Jisas ma'e ei toweriyei ne fai.

(Mak 10:17-31; Luk 18:18-30)

¹⁶Sosu a'i pe meni ta Jisas ma'e peri ta ei toweriyei ne fai. Le apou ei toweriye, “Atuatu siye meni, ane mi mi pasi pasi weriyei ironamitereme. Piye wiyawi wisere a'i ane eiwerou irowei awere? Serai ane mi mi pasi pasi ironamitorowa.”

¹⁷Sosu Jisas le ma'e itiya'u eyeye, “ ‘Ne piyene ane ma'e etiri wisere a'i ne ei towerisiya awere? Owane Sitewi ta'i a'i le wisere a'i ne. Ahowa,

^z 19:9 Mt 5:32; 1 Ko 7:10-11 ^a 19:14 Mt 18:2-3

ne marepi hepene he'i a'i anireme su, ne Moses lo yo peri werese umasinamite.' ”^b

¹⁸Meni ape Jisas ma'e itiya'u ei toweriye, “Owane Sitewi lo yo peri eiwerou ane fu umasinamirowa awere?” Sosu Jisas le ma'e itiya'u eiye, “Ne meni ta owe ape aine tera'ere. Ne naituwe i owe ape tiyato ato towesire. Ne etiri ta owe ape ta'arei anite. Ne lu taune ma'e peri owe ape arearere. ¹⁹Ne tai mai no lo iyape ei ani arowete. Peri lowes i lo ne wanu umasite. Topo ne ne wawesiyesiya ape, aiwawe a'i tiyati ma'e yo seni ape aiwawe a'i tote wawesiyenamite.’ ”

Lo 5:16-20

²⁰Sosu meni yo'orei ape le ma'e itiya'u eiye, “Etiri werese ne ane ma'e au te'eye ape, ane mi mi weriyei ironamiteye. Etiri tere'e ta ane piye iro po'uteye awere?”

²¹Jisas le ma'e eiye, “Ne yo seni asevaro pefine a'i tote iroreme su, ne etiri werese werese no lu taune yahowa'i ma'e ani none hese erei po'utesawi. Ma'aru werese no lu taune ma'aru ariye a'i ape, ani hese erei noneyei su, ne etiri wisere a'i Owane Sitewi lo omo sahe fu ta'uwerowa. Sosu ne ane mo'o umasita.” ²²Ahowa, meni yo'orei peri ape wanuwe su, le marepi orese a'i teriteyewe, fi. Piyene awere? Meni ape etiri ma'aru tomu ne'ese iroteye.

²³Sosu Jisas lu disaipel lo ma'e apou eiye, “Peri pefine a'i ane fene ma'e au te'esiya. Lu taune tamo etiri ma'aru tomu ne'ese ta'uwe ani fu iroteye ape, yo ape kairefi a'i umasiyei ne Owane Sitewi lo omo hire ma'e wirowa. ²⁴Sosu ane fene ma'e apou tame au te'esiya. Fe kamel ta ipari tahe lo ni'ari lo yo papu wirowata. Aiwawe a'i lu taune tamo ma'aru etiri tomu ne'ese ta'uwe ani fu iroteye ape, lowe Owane Sitewi lo omo hire ma'e wiyei ne po'uterowa.”

²⁵Sosu Jisas lo lu disaipel peri ape wanuwe su, lowe marepi hepene se su'ariye. Sosu le ma'e itiya'u te'e toweriye, “Sosu eiwerai Owane Sitewi lo omo hire ma'e wirowa awere?”

²⁶Sosu Jisas lu disaipel lo ma'e atati tei siye etiyewe, lowe ma'e au te'eye, “Lu taune werese wiyawi au ani irowei ne toteyei su, lowe Owane Sitewi lo omo ma'e wirowata. Ahowa, Owane Sitewi a'i lai lu taune omo lo ma'e hene wirowa. Owane Sitewi Pefine a'i lai etiri werese werese fara'u irorowa.”^c

²⁷Sosu Pita le ma'e itiya'u ei toweriye, “Siyere! Nomo etiri werese nomo lo arunatiyewe, ne ma'e mo'o umasinamiteye. Serai nomo piye etiri ta aniyei awere?”

²⁸Sosu Jisas lowe ma'e eiye, “Peri ano pefine a'i ne. Wanure! Ane fene ma'e au te'esiya. Ei, fene werese etiri werese fene lo arunatiyewe, ane

^b 19:17 Wkp 18:5 ^c 19:26 Jop 42:2

ma'e mo'o umasinamiteye. Nowe ye'ewi su, ane Tai ano lo omo hire sahe me to'u pefine a'i lo onunamirowa su, fene ereti feni hesi werese a'i lowe hesi a'i (12) me to'u sahe aiwawe a'i onurowa. Serai fene lai Israel lo niyene ereti feni hesi werese a'i lowe hesi a'i (12) yo seni lowe lo au hese ereirowa.^d ²⁹Lu taune werese wesi towafi lowe lo, neme tareripi towafi lowe lo tai mai towafi lowe lo, eimane towafi lowe lo, omo sitewi towafi lo arunatirowawe, sosu wiyawi ano au ani ironamirowa su, nowe ye'ewi su lowe etiri tomu ne'ese anirowa. Sosu Owane Sitewi lai lowe ma'e au ferafereirowawe, sosu lowe marepi hepene he'i a'i se mi mi pasi pasi weriyei ironamitorowa. ³⁰Ahowa, lu taune tomu ne'ese apou a'i toteyei su, 'Ane yaru tutawe fa henera.' Lu taune marepi apou ape totesiya ape, lowe yaru ye'ewi henerairowa. Aiwawe a'i lu taune yaru ye'ewi irorowa su, lowe yaru tutawe henerairowa."^e

Meni owane ta wiyawi ani siye lu ta'aneye awei lo ma'e eimawesawi.

20 ¹Sosu a'i pe Jisas lu disaipel lo ma'e peri anowe ta au te'eye. Le apou eiye. "Nowe ape se Owane Sitewi lu taune, au noweinoweirowa ape, apou wou a'i te'esiya. Nowe esi mitaiyeyei su, meni owane ta wiyawi ani siye lu tamo nehiyei ne fi. Lowe ta'aneyei awei ape au ta'anerowa. ²Sosu meni owane ape wiyawi ani siye lu tamo ete tepa'asiye su, le lowe ma'e eiye, 'Fene ta'aneyei awei ano wiyawi aniyei ne ire. Nowe neriwei su, fene wiyawi ani tepa'asiyei su, ane ma'aru tau tamo a'i fene ma'e aurowa.' ³Wiyawi ani siye lu ape mo ta'aneyei awei ma'e fi. Sosu nowe esi ponei (9 klok) meni owane ape omo nepawe ma'e fi. Le lu tamo yo sahe yahowa'i teiteye, siyeri. ⁴Sosu le lowe ma'e eiye, 'Fene ta'aneyei awei ano ma'e ire. Nowe neriwei su ane ma'aru tau tamo fene ma'e aurowa.' Sosu lu ape mo ta'aneyei awei lo ma'e wiyawi aniyei ne fi. ⁵Sosu poweiye ponei se, le omo nepawe ma'e si tame fi. Le lu tamo yo sahe yahowa'i teiteye, siyeri. Sosu le lowe ma'e eiye, 'Fene aiwawe a'i ta'aneyei awei ano ma'e ire! Sosu neriwei su, ane ma'aru tewi ta fene ma'e aurowa. Le nowe poweiye wati (3 klok) si tame fiyewe, lu tere'e tamo ta'aneyei awei lo ma'e eimawesawi.'

⁶Nowe ereti feni werese (5 klok) henerai su, meni owane ape omo nepawe amerame a'i ma'e fi. Le lu tamo teiteye, siyeri. Sosu le lowe ma'e ei toweriye, 'Fene piyene poweiye mi werese yahowa'i teisiya awere?' ⁷Lowe le ma'e itiya'u apou eiye, 'Owe meni ta nomo wiyawi aniyei ne ete ta'ame.' Sosu meni owane ape lowe ma'e eiye, 'Sosu fene ta'aneyei awei ano ma'e wiyawi aniyei ne ire.'

⁸Pasi a'i su, meni owane ape wiyawi meni owane lo ma'e apou eiye, 'Ne lu werese ma'e ma'aru aniyei ne ei anire. Ne lu werese nowe neriwei

^d 19:28 Mt 25:31; Lu 22:30; KTH 3:21 ^e 19:30 Mt 20:16; Lu 13:30

su awei ma'e fi ape tu ma'aru aure. Sosu mo'o lu werese tere'e ma'e aiwawe a'i aure.^f ⁹Wiyawi meni owane ape lu nowe ereti feni werese awei ma'e fi ape, ei aniye. Le lu ta'i ta'i a'i ma'aru tau hesi ta'i a'i lowe ma'e auwe. ¹⁰Sosu lu ape mo esi mitaiyeyei su, awei ma'e fi ape, lowe apou toteye, 'Lu ape ma'aru tau hesi a'i aniye su, serai nomo ma'aru tomu ne'ese anirowa. Nomo esi neriwei werese wiyawi aniteye.' Lowe ma'aru tau hesi a'i hesi a'i aniye. ¹¹Lu ape mo ma'aru tau hesi a'i aniye su, lowe meni owane ma'e ai marepi erasi a'i toteye. ¹²Lowe le ma'e ai peri erasi eiye, 'Wanure! Lu ape mo, lowe neriwei su ta'aneyei awei no ma'e wiyawi aniyei ne fi ape, lowe nowe tewi ta'i a'i wiyawi aniye. Piyene lowe ma'aru tau hesi a'i aiwawe a'i aniye awere? Nomo esi, ponei, neriwei su, poweiye umeri a'i se wiyawi erasi aniye ape nomo ma'aru tau hesi a'i aiwawe a'i aniye. Marepi no luwaru a'i tene!'

¹³Sosu meni owane ape meni ape ma'e apou itiya'u eiye, 'Ane fene ma'e etiri luwaru a'i iro ta'ame. Ahowa, ane fene esi a'i eteyei ne ei aniye su, ane fene ma'e apou eiye, fene ta'aneyei awei ano wiyawi aniyei su, ane ma'aru tau hesi a'i aurowa.' Fene peri ano wanuwe su, fene marepi wisere a'i toteye. ¹⁴Fene ma'aru fene lo aiti. Marepi ano apou a'i totesiya, 'Ane lu ye'ewi ape mo ma'e ma'aru tau hesi a'i aiwawe a'i au tepa'asiye.' ¹⁵Ane yo peri ta arisiye awere? Ape ta etiri werese ano ne. Ane fara'u marepi ano se umasisiyawe, lu ma'e au nonetiyei. Ane lu ape mo ma'e wisere a'i irowe su, fene piyene ane ne ai marepi totenamisiya awere?

¹⁶Serai ane fene ma'e tame au te'esiya. Lu taune tamo yaru tutawe irotereme su, lowe yaru ye'ewi irotorowa. Aiwawe lu taune tamo yaru ye'ewi irosiya su, lowe yaru tutawe henerairowa."^g

Jisas temeniyeyei lo peri ape ne au te'eye.

(Mak 10:32-34; Luk 18:31-33)

¹⁷Sosu a'i pe Jisas peri anowe ape te'e tepa'asiye su, le lu disaipel lo mase omo Jerusalem ma'e iyei ne toteye. Le lu disaipel lo ereti feni hesi lowe hesi a'i (12 disaipel) eresene a'i heneti. Lowe yo sahe iteye su, le lowe ma'e apou au te'eye, ¹⁸"Wanure! Nomo omo Jerusalem ma'e iyei ne. Meni ta ane, meni hire ma'e itorai ape, au heseyei lu owane tutawe tamo, Owane Sitewi lo yo peri so'oruwe siye lu tamo ma'e henetirowa. Lowe ane au hese ereirowawe, sosu lowe ane ne apou te'erowa, 'Nomo meni ape aine tera'e temeniyerowa!'^h ¹⁹Sosu mo'o su au heseyei lu owane lai lu tewi tere'e ma'e Owane Sitewi lo peri umasi ta'ama ape, lowe ma'e ane henetirowa. Lu tewi tere'e tamo lai ane se peri te'e narurowa. Lowe me'iyeni ano ma'e wafei tohu se ainerowawe, ane

^f 20:8 Wkp 19:13; Lo 24:15 ^g 20:16 Mt 19:30; Mk 10:31; Lu 13:30 ^h 20:18 Mt 16:21; 17:22-23

me tape'i sahe aine ti tawesirowa. Ane temeniyerowawe, nowe hesi heta se Owane Sitewi lai ane si au ta'ane norohuwe sinerowa.”

Jems, Jon lowesi iyape erasi ani heneraireme.

(Mak 10:35-45)

²⁰Nowe ape se Sebedi lo tani, eimane hesi lo mase Jisas ma'e peri ta ei toweriyei ne fai. Le Jisas ma'e awei sahe lowe uporo ape'i onuwewe, le ma'e peri ta ei toweriyei ne fai. ²¹Sosu Jisas le ma'e ei toweriye, “Marepi no piye peri totesiya awere?” Sosu menitani ape apou ei toweriye, “Nowe ape se, ne lu taune werese au noweinoweirowa ape, ne si tame itorairowa su, ne Owane Sitewi ma'e peri kairefi a'i se apou au te'ere. Eimane hesi ano lai, ta'i me to'u sahe eyate feni no ma'e onurowa. Sosu meni eime ano tere'e me to'u sahe ereti opi feni no ma'e onurowa.”ⁱ ²²Ahowa, Jisas lowe ma'e itiya'u apou eiye, “Fene etiri ape ne so'oru ta'ama awere? Ne fara'u siye auwe ano se sa'i asiya awere? Peri lo sitewi apou aiwawe a'i, fenesi fofowei ano teritesiya awere?” Lowe le ma'e itiya'u eiye, “Ei, nomo siye auwe no se fara'u sa'i ayei.”^j ²³Sosu Jisas lowe ma'e itiya'u eiye, “Ei pefine! Fenesi siye auwe ano se sa'i arowa. Ahowa, me tuto'u hesi a'i ereti eyate feni sahe, ereti opi feni sahe ane aurowata. Tai ano a'i lai me to'u hesi ape lu hesi onuwei ne ariariye tepa'asiye.”

²⁴Sosu lu feni tere'e ereti feni hesi peri ape wanuwe su, lowe lu nairi ma'e ai marepi erasi a'i toteteye. ²⁵Ahowa, Jisas lu feni werese lo le ma'e ei ta'uwe aniyewe, lowe ma'e apou eiye, “Fene awei lo marepi eito eite wou owe ape totere. Awei lu owane werese lowe ereti kairefi a'i se lu tere'e tamo ma'e au noweinoweisiya. Serai lowe iyape erasi a'i henerairowa. Aiwawe a'i awei lu owane tere'e, lowe lu owane ape ani fu ararorowa. Serai lowe iyape erasi pefine henerairowa.”^k ²⁶Fene awei lu owane ape wou ta'ama. Ahowa, fene iyape erasi a'i se heneraiyei ne toteyei su, fene wiyawi yahowa'i ani siye lu pefine a'i fa henerai.^l ²⁷Serai meni ta, fene saro irosiya ape, yaru tutawe heneraiyei ne toteyei su, le fene lo wiyawi yahowa'i siye lu fa henera. ²⁸Apou aiwawe a'i ane, meni hire ma'e itorai ape, ane hi awei ma'e lu taune ane ma'e wiyawi fa au ta'aneyei ne itorai ta'ama. Ane hi awei ma'e lu taune werese ne au temeniyeyei ne itorai. Ane lu taune tomu ne'ese ne au ferafereyei ne itorai. Ane temeniyerowa su, ane lu taune tomu ne'ese si tame ete hene anirowa.”^m

Jisas lu hesi feni nihe pokoweyei se ape au ta'ane peteneye.

(Mak 10:46-52; Luk 18:35-43)

²⁹Sosu a'i pe Jisas lu disaipel lo mase omo Jeriko arunatiyewe, fi. Lu taune tomu erasi le mo'o umasiye. ³⁰Siyere! Lu hesi nihe pokoweyei

ⁱ 20:21 Mt 19:28; Lu 22:30 ^j 20:22 Mt 26:39; Jo 18:11 ^k 20:25 Lu 22:25-26

^l 20:26 Mt 23:11; Mk 9:35 ^m 20:28 Lu 22:27; Fl 2:7

se ape yo mai tewiye saro onuteye. Lowesi Jisas yo sahe awera'iyenati ape ne wanuwe su, lowesi peri erasi a'i Jisas ma'e uteye, "Meni owane, Devit lo meni eime, ne notosi ma'e au ferafereire." ³¹ Lu taune werese peri lowesi lo wanuwe su, lowe lu hesi lo peri einamiyei ne toteye. Lowe lowesi ma'e eiye, "Peri sawa." Ahowa, lu hesi peri kairefi erasi a'i tame uteye, "Meni Owane Devit lo meni eime ne notosi ne au ferafereire."

³² Jisas peri lowesi lo wanuwe su, le lowesi ma'e apou ei toweriye, "Ane fenesi ma'e eiwerou irowei awere?" ³³ Lowesi le ma'e itiya'u eiye, "Meni Owane, ne nihe notosi lo au ta'ane petanere." ³⁴ Sosu Jisas peri lowesi lo wanuwe su, le marepi ewiteye erasi a'i lowesi ne toteye. Serai le ereti lo se nihe lowesi lo isawe hetesiyeye. Le nihe lowesi lo isawe hetesiyeye su, witane a'i nihe lowesi lo petaneye. Serai lowesi etiri werese amerame a'i siyete. Lowesi Jisas aiwawe a'i mo'o umasiteye.

Jisas omo Jerusalem ma'e meni owane tutawe wou papu wiri.

(Mak 11:1-11; Luk 19:28-40; Jon 12:12-19)

21 ¹ Sosu a'i pe Jisas lu disaipel lo aiwawe a'i, lowe omo Jerusalem ma'e ataheyeri. Lowe omo Betfage, Omo Oliv sahe iroteye ape heneri. Sosu lowe omo Betfage heneri su, le lu feni hesi lo ei aniye. ² Le lowesi ma'e eiye, "Fenesi omo ape feni yaro ma'e ire. Fenesi omo ape wiyei su, fenesi fe donki wesi sahe wafei se ti tawesi teiyei siyeri. Fe donki ape yene lo aiwawe a'i irosiya. Fenesi lowesi lo wafei ani eraure. Sosu fenesi lowesi ane ma'e hene aita. ³ Meni ta fenesi ma'e peri ta ei toweriyei su, 'Fenesi piyene fe donki ani erausiya awere?' Fenesi le ma'e apou itiya'u eire, 'Meni owane notosi lo lai fe donki ape fa erau aiti ne eimawesai. Fe donki eite hire sahe onutiyei ne toteye.' Serai witane a'i se meni ape fe donki hesi ape fenesi mase eimawesairowa."

⁴ Jisas peri ape au te'eye su, peri ta Owane Sitewi lo peri au te'e siye meni tu naifa weriyei leseye ape wiyeme a'i henerai. Le apou leseye,

⁵ "Fene lu taune, omo Jerusalem sahe irosiya ape, peri apou ape te'ere! Siyere. Meni owane tutawe fene lo fene ma'e aiyesiya. Le marepi fetane a'i se fe donki hire sahe onutai. Le fe donki lo yene hire sahe onutai." Sek 9:9

⁶ Sosu Jisas lo lu disaipel hesi ape lai peri lo ape wanu umasiti. ⁷ Lowesi fe donki sosu yene lo aiwawe a'i Jisas ma'e henetaiyewe, Jisas ma'e henerai su, lowesi lo ipari tahe lowesi lo fe donki lo yene lo me'iyeni hire ma'e fuwe. Sosu Jisas fe donki lo yene hire sahe onuti. ⁸ Lu taune tomu ne'ese ipari tahe lowe lo yo mai sahe fu arowewe, hesetiteye. Lu taune tere'e me nei tomu ne'ese aine touwewe, yo mai sahe fu arowewe, hesetiteye. ⁹ Lu taune tomu ne'ese omo Jerusalem ma'e tu iteye. Sosu Jisas fe donki me'iyeni hire sahe mo'o onutiteye. Lu taune tamo me'iye umasiti. Lowe werese peri kairefi erasi a'i apou uteye,

“Nomo Devit lo meni eime ne marepi au te'e wisereye nine'isiya.

Meni owane nomo lo Owane Sitewi lo iyape se fai. Fene Owane

Sitewi, owane pefine a'i iyape lo ei ani arowete!” *Sng 118:25-26*

¹⁰Sosu Jisas omo Jerusalem papu wiri su, lu taune werese omo Jerusalem iroteye ape, marepi hepene se su'ariye. Lowe apou te'e toweriye, “Meni ape eiwerai pefine a'i awere?” ¹¹Sosu lu taune werese lai lowe ma'e itiya'u uteye, “Meni ape Jisas. Le Owane Sitewi lo peri au te'e siye meni pefine a'i ne. Le omo Nasaret, pani tewi Galili irosiya ape, ma'e fai.”

Jisas lu tamo Owane Sitewi lo wesi tutawe au ani sasarisawi.

(Mak 11:15-19; Luk 19:45-48; Jon 2:13-22)

¹²Sosu a'i pe Jisas omo Jerusalem papu wiye su, le Owane Sitewi lo wesi tutawe papu wiye. Le lu tomu ne'ese Owane Sitewi lo wesi ape sahe etiri eteteye ape, le lu werese ape siyeye su, le lowe ma'e ai marepi erasi a'i toteteyewe, Owane Sitewi lo wesi tutawe nowe ma'e hene au sasarisawi.

Lu tamo ma'aru ani ereiteye ape le metei lowe lo ani apeti teroso fiyari sasariye. Lu ape mo irowe sapuwe eteteye ape, le me to'u lowe lo ani apeti teroso sasarisawi tepa'asiye. ¹³Le lowe ma'e ai marepi se apou eiye, “Tu naifa weriyei Owane Sitewi lo peri au te'e siye meni apou leseye,

‘Owane Sitewi apou eiye, wesi ape wesi pefine a'i ano ne. Wesi papu sahe fene ane ma'e peri au te'e towerinamirowa. Serai wesi ano lo iyape apou te'esiya. Owane Sitewi ma'e peri au te'e wisereye nine'isiya.’

Ais 56:7; Jer 7:11

Ahowa, fene ta'arei siye lu lo wesi papu fareyareteye ape, wou henerai.”

¹⁴Le lu werese Owane Sitewi lo wesi nowe ma'e au eimawe heneye su, lu taune tamo nihe pokoweyei se ape, le nihe lowe lo au ta'ane fara'uweye.

Lu taune tamo lowe nono'oweteye ape, le ma'e fai. Le lowe lo lowe au ta'ane kairefiyeye. ¹⁵Ahowa, Owane Sitewi lo wesi lu owane tutawe tamo, Owane Sitewi lo peri so'oruwe siye lu tamo, lowe Jisas lo wiyawi erasi pefine a'i siyeye. Lowe eimane tomu ne'ese apou wanuwe, “Devit lo meni eime, ne nomo ma'e au ferafereiyei ne fai. Nomo ne ne marepi wisere a'i totenamisiya.” Lu tewi ape mo peri lowe lo wanuwe su, lowe ai marepi erasi a'i totenamisiya. ¹⁶Lowe le ma'e te'e toweriye, “Ne peri ape eimane uteteye ape, wanusiya awere?” Sosu Jisas lowe ma'e itiya'u eiye, “Ei, fene Owane Sitewi lo peri one towe lo sahe peri ape apou siye te'eye awere? Owane Sitewi lo peri apou te'esiya,

‘Eimane oso werese a'i, eimane osu mai lo mo'u ani asiya ape, lowe ane ne au wisereyeyei ne totesiya. Serai lowe werese ane ne au te'e wisereyenameirowa.’”

Sng 8:2

¹⁷Sosu le peri ape au te'e tepa'asiye su le lowe arunatiyewe, omo Jerusalem ma'e heneye. Le omo Betani pasi ta howeiri.

Jisas me owarape ta ma'e eiye, "Me owarape ne foro'owere."

(Mak 11:12-14,20-24)

¹⁸Sosu a'i pe Jisas omo Betani sahe pasi ta howei mitaiyeyewe, sosu esi su le omo Jerusalem ma'e si tame wiri. Le lau erasi iroteye, ¹⁹Le yo mai sahe iteye su, le me owarape ta'i a'i, yo mai tewiye sahe teiteye ape, siyeye. Le me owarape ape so ani ta'eyei ne toteye su, le me owarape ma'e heneri. Me owarape henerai su, owarape so werese ariye. Towe nei a'i iroteye. Serai le me ape ma'e eiye, "Me owarape ne mi mi werese so owe ape ta'ere." Jisas peri ape te'e tepa'asiye su, witane a'i me owarape ape foro'owe po'uteye.

²⁰Sosu Jisas lo lu disaipel hepene se su'ariye. Sosu te'e toweriye, "Piyene me owarape witane a'i foro'oweye awere?"

²¹Sosu Jisas lowe ma'e itiya'u eiye, "Ane peri pefine a'i fene ma'e te'esiya. Wanure! Fene Owane Sitewi ne tote tawesisiya su, sosu marepi hesi a'i owe ape totete su, fene me owarape tere'e aiwawe a'i au ta'anerowa. Sosu aiwawe a'i fene omo ape ma'e apou te'eyei su, 'Omo, ne sinere yaru no arunatirowawe, sa'i erasi papu onurire.' Fene apou ape tote tawesiyei su, wiyawi erasi pefine a'i ape henerairowa." ²²Etiri werese, fene lai Owane Sitewi ma'e te'e toweriyei ape, Owane Sitewi lai peri no wanurowa. Fene le ne tote tawesiyei su, etiri werese fene te'e toweriyei ape, fene anurowa."^o

Eiwerai Jisas ma'e iyape kairefi a'i auwe awere?

(Mak 11:27-33; Luk 20:1-8)

²³Sosu a'i pe Jisas omo Jerusalem ma'e heneri su, Owane Sitewi lo wesi tutawe papu lu taune ma'e au atuatuwei ne wiri. Le lu taune peri lo au atuatuweye su, au heseyei lu owane tutawe tamo, awei lo lu owane tamo Jisas ma'e peri ta te'e toweriyei ne fai. Lowe le ma'e te'e toweriye, "Wiyawi erasi pefine a'i no ne, ne etiri ape mo ne iroteye ape, eiwerai ne irowei ne eimawesai awere? Eiwerai kairefi no auwe awere?"

²⁴Ahowa, Jisas lu ape mo ma'e peri ta apou eiye, "Ane peri ta fene ma'e ei towerisiya. Fene peri ano wiyeme a'i itiya'u te'eyei su, ane fara'u te'e toweriyei fene lo itiya'u te'erowa. Apou a'i eiwerai etiri ape mo irowei ne eimawesai awere?" ²⁵Jon sa'i au hu siye meni ne. Jon lu taune sa'i au huwe su, wiyawi lo ape Owane Sitewi lai ausai awere? Lu lo marepi se fai awere?" Sosu lowe peri lo ape wanuwe su, lowe te'e tiyatiteye. Lowe apou toteye, "Nomo apou eirowa su, Jon lo wiyawi Owane Sitewi lai ausai. Nomo peri ape itiya'u te'eyei su, le nomo ma'e itiya'u eirowa. 'Piyene fene peri lo wanu tote umasi ta'ama awere?' ²⁶Ahowa, nomo apou eirowa

^a 21:21 Mt 17:20; Lu 17:6; 1 Ko 13:2; Jo 14:12 ^o 21:22 Mt 7:7-11; 18:19

su, 'Jon lo wiyawi lu lo marepi ma'e fai.' Nomo peri ape le ma'e itiya'u eirowa su, lu taune werese nomo ne ai marepi erasi a'i totenamirowa. Piyene awere? Lu taune ape mo Jon ne Owane Sitewi lo peri au te'e siye meni totesiya. Nomo lowe atoweiyesiya."^p 27 Sosu lowe le ma'e itiya'u te'eye, "Jon lo wiyawi ape ne, eiwerai le ma'e au ei aniye awere? Nomo so'oru ta'ama." Sosu Jisas lowe ma'e aiwawe a'i itiya'u eiye. "Ane aiwawe a'i fene ma'e kairefi ano eiwerou ma'e fai awere? Ane fene ma'e au te'e areiyerowata."

Jisas peri anowe ta au te'eye. Eimane hesi wiyawi aniteye.

28 Sosu Jisas lowe ma'e peri ta tame ei toweriye. "Fene piye totesiya awere? Meni ta eimane hesi iroteye. Sosu le meni eime poto ma'e peri ta au te'eyei ne fai. 'Ne ta'aneye awei ma'e wiyawi ta'aneyei ne ire!' 29 Meni eime poto le ma'e itiya'u eiye, 'Ei tai, Ane awei ma'e wiyawi ta'aneyei ne irowa.' Ahowa, le ta'aneyei awei ma'e i ta'ame. 30 Sosu le meni eime Peiwe siyeri. Le apou eiye, 'Ne ta'aneyei awei ano wiyawi aniyei ne ire!' Ahowa, meni eime Peiwe aite lo ma'e itiya'u eiye, 'Opiyai! Ane ta'aneyei awei ma'e wiyawi aniyei ne irowata.' Nowe me'iyeye oso a'i su, le marepi orese a'i toteye. Serai le aite lo ta'aneyei awei ma'e wiyawi aniyei ne fi. 31 Ane fene ma'e peri ta ei towerisiya. Eimane hesi lo ape ne eiwerai aite lo marepi tote umasiyeye awere?" Lowe le ma'e itiya'u eiye, "Ei meni eime Peiwe aite lo marepi tote umasiteye." Sosu Jisas lowe ma'e itiya'u eiye, "Ane peri pefine a'i fene ma'e au te'esiya. Lu tewi takis ani siye lu tamo, sosu taune tafa'e yo seni luwaru a'i se ape mo, lowe Owane Sitewi lo peri wanu tote umasiteye. Lowe yo seni luwaru a'i lowe lo me'iyeni ma'e atati arunati. Lu tewi ape mo Owane Sitewi lo omo hire ma'e tu wirowa. Fene Owane Sitewi lo peri wanuwewe, peri lo ape arisinamiteye. Serai fene Owane Sitewi lo omo hire ma'e wirowata. 32 Ane fene ma'e au te'esiya. Jon fene ma'e yo seni aseparo atuatuwei ne fai. Ahowa, fene le ne tote tawesirowata. Lu ape mo takis ma'aru ani siye lu ape mo, taune tafa'e yo seni luwaru a'i se ape mo, lowe le ne tote tawesi umasiteye. Fene yo seni irowe ape, siyeye su, fene yo seni luwaru a'i fene lo me'iyeni ma'e atati arunati ta'ame. Fene yo seni luwaru a'i fene lo neritase a'i iro ta'ame. Serai fene Owane Sitewi ne tote tawesi se ta'ama."^q

Lu luwaru a'i lai ta'aneyei awei ma'e au noweinoweiteye.

(Mak 12:1-12; Luk 20:9-19)

33 Sosu a'i pe Jisas lowe ma'e peri anowe tere'e ta au te'eye, Jisas apou eiye, "Peri anowe eite wanure! Meni owane ta ta'aneyei awei ta'aneye. Le tapiye fisahe ta'aneyei awei lo lo'oti yosetiteye. Le ta'aneyei

^p 21:26 Mt 14:5 ^q 21:32 Lu 3:12; 7:29-30

awei ponei ape sahe fisiye yo horuseye. Ta'aneyei awei fisiye yo papu wiyawi ani siye lu wafei wain lo so aine tapoteye. Le wesi aite oso a'i ta ta'aneyeye. Serai wiyawi ani siye lu, lowe wesi aite papu onuwewe, lo ta'aneyei awei au noweinoweiteye. Sosu le wiyawi ani siye lu tamo awei lo au noweinoweiyei ne nehiti. Wiyawi ani siye lu ete tepa'asiye su, le lowe ma'e eiye, 'Fene ta'aneyei awei ano au noweinoweite. Wain sa'i ta'uwe tepa'asiye su, ane wiyawi yahowa'i ani siye lu ano wain sa'i tewi a'i aniyei ne eimawesairowa.' Sosu meni ape omo pani eyeri ma'e fi.^r ³⁴Nowe me'iyeye su, wain sa'i ta'ane tepa'asiye su, meni owane ape wiyawi yahowa'i ani siye lu tamo awei lo ma'e wain sa'i tewi a'i aniyei ne eimawesawi. ³⁵Wiyawi yahowa'i ani siye lu ape mo ta'aneyei awei ma'e heneri su, wiyawi ani siye lu lowe ma'e au luwaruweye. Lowe meni ta'i me au se aineye. Meni ta'i ma'e tapiye aine fusawi. Meni ta'i, lowe lai aine tera'eye. ³⁶Sosu meni owane peri heneruwe ape wanuwe su, le wiyawi yahowa'i ani siye lu tomu ne'ese lowe ma'e wain sa'i aniyei ne eimawesawi. Wiyawi ani siye lu ape, lowe siye aniyeye su, lowe lu ape mo ma'e aiwawe a'i au luwaruweye. ³⁷Sosu meni owane ape apou toteye, 'Ane meni eime ano wiyawi ani siye lu ma'e eimawesawi. Lowe meni eime ano ne marepi wisere a'i wanu toterowa.' ³⁸Ahowa, wiyawi ani siye lu meni owane lo meni eime siye aniyeye su, lowe apou te'eye, 'Siyere! Meni owane lo meni eime fai. Nowe me'iyeye su, ta'aneyei awei ape topo lo pefine henerairowa. Nomo meni ape ereti se aniteyewe, le ma'e aine tera'eyeye ne. Nomo meni ape aine tera'eyeye su, ta'aneyei awei ape, nomo lo henerairowa.'^s ³⁹Sosu wiyawi ani siye lu lai meni owane lo meni eime ereti lo se anite tawesiyewe, ta'aneyei awei nowe ma'e ani fu arosawi. Lowe meni eime ape aine tera'eye.'^t ⁴⁰Jisas peri anowe te'e tepa'asiye su, le lowe ma'e ei toweriye, "Meni owane ape ta'aneyei awei lo ma'e si tame henerairowa su, le lai wiyawi ani siye lu werese ma'e eiwerou irorowa awere?"

⁴¹Sosu lowe itiya'u eiye, "Le aiyerowa su, le wiyawi ani siye lu luwaru werese a'i lo ape ereti aniteyewe, sosu le lowe ma'e aine tera'erowa. Lowe werese temeniyerowa su, meni owane ape wiyawi ani siye lu tewi tere'e eteyei ne nehitirowa. Nowe me'iyeye henerairowa su wiyawi ani siye lu ape mo lowe meni owane ma'e wain sa'i tewi a'i si itiya'u aurowa."

⁴²Jisas lowe ma'e ei toweriye, "Fene Owane Sitewi lo one towe sahe peri ape siye te'e ta'ame awere? Owane Sitewi lo peri apou te'esiya,

'Me tou pefine a'i ne wesi ta'aneyei siye lu lai ani fu arosawi ape, me tou pefine ape lai wesi me tou tutawe henerairowa. Owane Sitewi lai me tou ape aniyewe, wesi lo ape me tou tutawe iro henerai.

Lu taune ape mo me tou ape siyeye su, lowe apou toteye, Siyere!

^r 21:33 Ais 5:1-2 ^s 21:38 Mt 27:18 ^t 21:39 Hi 13:12

Meni owane pefine a'i lai, me tou ape wesi ta'aneyei siye lu ani fu arosawi po'uteye ape, le me tou wesi me tou tutawe iro henerai.

Meni Owane Pefine a'i wiyawi ape ta'aneyeye, sosu nomo marepi wisere erasi a'i totenamisiya.' Sng 118:22-23

⁴³Serai ane fene ma'e au te'esiya, Owane Sitewi lai kairefiyeyei fene lo, Owane Sitewi lo wiyawi au noweinoweiteye ape, ani po'uterowawe, lu tewi tere'e ma'e aurowa. Lu tewi ape mo lai Owane Sitewi lo wiyawi au noweinoweiorowawe, Owane Sitewi lo marepi tote umasinamitorowa."

⁴⁴{“Meni ta me tou ape hire sahe winetairowa su, me tou ape lai meni ape aine towesi haroharowerowa. Ahowa, me tou ape lai meni ta hire ma'e winetairowa su, meni ape awei peperu wou henerairowa. Fiyaru lai awei peperu ape fiyarisawirowa.”}“

⁴⁵Owane Sitewi lo wesi lu owane ape mo, lu Farisi ape mo wanuwe su, lowe apou toteye. Peri anowe ape le nomo ne au te'eye. ⁴⁶Lowe Jisas ereti se anite tawesiyei ne toteye su, lowe lu taune werese ne atoweyeye. Piyene awere? Lu taune werese Jisas ne apou toteye, “Jisas, le Owane Sitewi lo peri au te'e siye meni pefine a'i ne.”

Meni owane naituwei lo ta'uwe hereiyei au irowe.

(Luk 14:16-24)

22 ¹Sosu a'i pe Jisas lowe ma'e peri anowe tere'e tame au te'eye. Le apou te'eye, ²“Nowe ape se Owane Sitewi lai lu taune au noweinoweiorowa ape apou aiwawe a'i te'esiya. Awei meni owane tutawe ta apou eye, ‘Meni eime ano naituwei ne totesiya. Ane naituwei lo ta'uwe hereiyei erasi au irorowa.’ ³Ayei etiri werese ani ta'uwe opai tepa'asiye su, le wiyawi yahowa'i ani siye lu lo lu taune ma'e faiye ne eimawesawi. Ahowa, lu taune werese ta'uwe hereiyei ape aiyei ne ta'oreye. ⁴Wiyawi yahowa'i ani siye lu meni owane ma'e si tame henerai su, lowe apou eye, ‘Lu taune werese aiyei ne ta'oreye.’ Sosu meni owane ape wiyawi yahowa'i ani siye lu tere'e lu taune ma'e faiye ne eimawesawiyewe, lowe ma'e eye, Fene lu taune ape mo ma'e ane tu ei aniye ape, au te'ere, Wanure! Meni owane nomo lo ene ayei werese ani ta'uwe opai tepa'asiye. Le fe bulmakau oturai a'i nei tou opai tepa'asiye. Etiri werese ta'uwe nanei tepa'asiye. Fene werese naituwei lo ta'uwe hereiyei eite lo aiyerel ⁵Ahowa, lu taune werese peri lo arisinamiteye. Lowe werese fiyari howeinati a'i irowe. Meni ta'i ta'aneyei awei topo lo ma'e fi. Meni tere'e ta omo tere'e ma'e etiri lo ete ta'uweyeyei ne fi. ⁶Lu taune tere'e werese, lowe meni owane lo wiyawi yahowa'i ani siye lu ma'e au luwaruweteye.

“ 21:44 Peri eite, yaru “{”, sosu “}” sahe irosiya ape, peri ape, peri eite piye meni lai leseye awere? Lu so'oru se tamo, lowe so'oru ta'ama. One towe ya'ariyei tamo sahe peri eite iro te ta'ame. One towe ya'ariyei tere'e tamo sahe peri eite iroteye.

Lowe wiyawi yahowa'i ani siye lu tamo aine tera'eye.'⁷ Awei meni owane tutawe ape peri heneruwe ape wanuwe su, le ai marepi erasi a'i lowe ma'e totenamiteye. Serai le ai atu siye lu tomu ne'ese omo lowe lo ma'e yehe se taiso fuwei ne eimawesawi. Lowe lu taune ape mo wiyawi, yahowa'i ani siye lu lo aine tera'eye ape, lowe werese aine tera'e tepa'asiye.

⁸Ai atu siye lu tamo lu taune tewi ape aine tera'eye su, lowe meni owane ma'e si fi. Sosu meni owane ape wiyawi yahowa'i ani siye lu ma'e eiye, 'Naituwei lo ta'uwe hereiyei lo ene ayei opai tepa'asiye. Lu taune tewi ape lai ane tu ei aniye ape, lowe naituwei lo ta'uwe hereiyei aiyerowata. Lowe werese lu taune luwaru a'i ne. ⁹Serai fene yo teri werese ma'e irowawe, lu taune werese te'esiya. Fene siyeyei su, naituwei lo ta'uwe hereiyei ano eite ei anire.' ¹⁰Sosu wiyawi yahowa'i ani siye lu yo teri lu taune tei ninaweyei ne fi. Lowe lu taune werese werese lowe siyeye ape ei aniteye. Lu taune tamo wisere a'i lu taune tamo luwaru a'i. Meni owane lo ta'uwe wesi teme'eriyeye. Lu taune tomu ne'ese ene ayei ne ta'uwerai.

¹¹Ahowa, meni owane ape ta'uwe wesi ape wiye su, le lu taune werese siye etiteye. Le meni ta'i naituwei lo ipari tahe ani asi ta'ame ape siyeye. ¹²Meni owane ape meni ape ma'e eiye, 'Kaiyemo, Ne naituwei lo ipari tahe ani asi ta'ame. Piyene ne ta'uwe wesi ano wirai awere?' Meni ape peri se ta'ama. ¹³Sosu meni owane wiyawi ani siye lu ma'e apou eiye. 'Meni ape ereti lowe wafei se ani ti tawesire. Fene le nowe ma'e pasi a'i ani fu arosawire. Le fofowei erasi teriteyewe, pi ta'ani tawesitorowa. Le luwei erasi irotorowa.'^w

¹⁴Sosu Jisas apou eiye, Wanure! Fene peri ape ne totere. Owane Sitewi lai lu taune tomu ne'ese ei aniye. Ahowa, lu taune tewi oso a'i le lai Owane Sitewi lo omo ma'e wiyei ne ariariyeye.

Nomo Takis ma'aru tamo sisar ma'e auwei awere? Piyete awere?
(Mak 12:13-17; Luk 20:20-26)

¹⁵Sosu a'i pe lu Farisi tamo wesi nowe ma'e fi. Lowesi wesi tere'e ma'e te'eyei ne ta'uwerai. Lowe apou toteye, "Nomo yo ta Jisas areareyei ne te'e ani nehiyei. Sosu nomo le aine tera'erowa."^x ¹⁶Sosu lowe lu feni lowe lo Jisas ma'e te'e toweriyei ne eimawesawi. Herot lo lu tewi lowe aiwawe a'i fi. Lowe Jisas ma'e henerai su, lowe le ma'e apou te'e toweriye, "Atuatu siye meni, Nomo ne ne so'oruwesiya tene! Peri werese no wiyeme a'i ne. Ne Owane Sitewi lo peri pefine a'i lu taune ma'e au te'e atuatu areiyesiya. Lu werese lai ne eterowata. Ne lu taune ne apou tote ta'ama. 'Meni ape iyape erasi se ane le ne wiyawi aniorowa. Meni tere'e ape iyape

^v 22:6 Mt 21:35 ^w 22:13 Mt 8:12; 25:30; Lu 13:28 ^x 22:15 Mk 3:6

se ta'ama, Ane le ma'e ani fu ararorowa.' Ahowa, ne marepi eito eite tote ta'ame. ¹⁷Ne nomo ma'e peri ta itiya'u te'ere. Ne eiwerou totesiya awere? Nomo fara'u takis ma'aru tau awei meni owane Sisar aurowa awere. Piyete awere? Nomo takis ma'aru tamo meni owane Sisar ma'e aurowa su, nomo Owane Sitewi lo yo peri arisiorowa awere? Piyete awere?"

¹⁸Ahowa, Jisas marepi lowe lo siye so'oruwe tepa'asiyewe, lowe le ma'e au areareyei ne toteye. Le lowe ma'e eiye, "Piyene fene ane areareyei ne totesiya awere? Fene marepi hesiyei tote siye lu tene! ¹⁹Fene takis ma'aru tau ane ma'e ausa!" Sosu lowe ma'aru tau le ma'e aitai. ²⁰Sosu le lowe ma'e peri ta ei toweriye, "Nihari hepene ape ne eiwerou lo awere? Iyape leseye ape eiwerou lo awere?" ²¹Sosu lowe le ma'e itiya'u eiye, "Sisar lo nihari hepene sosu iyape lo aiwawe a'i sato irosiya." Sosu le lowe ma'e eiye, "Fene Sisar lo etiri Sisar ma'e si tame aure. Etiri werese Owane Sitewi lo ne, fene Owane Sitewi ma'e si tame aure!"²² Lu tewi ape mo peri ape wanuwe su, lowe hepene se su'ari hemirehemiye. Lowe le arunatiyewe, wesi towafi lowe lo si tame fi.

Lu Sadyusi apou totesiya, Meni ta si tame norohuwe sinerowata.

(Mak 12:18-27; Luk 20:27-40)

²³Nowe aiwawe a'i se lu Sadyusi tamo Jisas ma'e peri ta te'e toweriyei ne fai. Lu tewi ape mo apou totesiya. Meni ta temeniyeye su, le si tame sinerowata.²⁴ Lowe le ma'e apou te'e toweriye, "Atuatu siye meni, Moses apou leseye,

'Meni ta tani lo naituwe su, lowesi eimane se ta'ama. Sosu me'iye se meni ape temeniyeye. Meni ape lo pa'ise, le airu lo tani fa naiture. Serai lowesi eimane auteirowawe, lowesi airu lo eimane ma'e wou au noweinoweinamirowa. Serai eimane werese poto lo aiwawe a'i henerairowa.'

Lo 25:5

²⁵Sosu meni ape nairipi ereti feni werese ereti feni hesi a'i iroteye. Meni eime Poto tani lo naituwewe, sosu temeniyeye. Eimane se ta'ama. Serai Peiwe meni lai Poto lo tani naituwe. ²⁶Sosu meni Peiwe temeniyeye. Henei meni Poto lo tani naituwewe, sosu temeniyeye. Sosu nairipi werese Poto lo tani naituwewe, lowe werese temeniyeye. Lowe werese eimane se ta'ama. ²⁷Sosu me'iye su, menitani ape aiwawe a'i temeniyeye. Menitani ape eimane tamo autei ta'ame. ²⁸Serai nomo ne ma'e apou te'e towerisiya, nowe ye'ewi se, lu taune werese si tame sinerowa ape, menitani ape ne, eiwerai tani pefine naitunamirowa awere? Nairi ereti feni werese ereti feni hesi a'i awei sahe naitu tepa'asiye."

²⁹Ahowa, Jisas lowe ma'e itiya'u eiye, "Marepi fene lo meremereye a'i ironamisiya. Fene Owane Sitewi lo peri lo sitewi so'oru ta'ama. Fene

²² 22:21 Ro 13:7 ²⁴ 22:23 Ap 23:8

Owane Sitewi lo kairefi pefine siye so'oru ta'ama. ³⁰Nowe ye'ewi se lu taune si tame sinerowa ape, lowe naituwe se irorowata. Lowe taune tamo eterowata. Lu taune werese Owane Sitewi lo omo hire ma'e wirowa ape, lowe Owane Sitewi lo ipari wisere a'i (ensel) wou ironamitorowa.

³¹Serai ane fene ma'e si tame sineyei lo peri au te'esiya. Fene Owane Sitewi lo peri one towe sahe leseye ape siye te'e ta'ama awere? Owane Sitewi lai fene ma'e apou au te'eye,

³²'Ane a'i lai Abraham lo Owane Sitewi Pefine a'i ne.

Ane Aisak lo Owane Sitewi Pefine a'i ne. Sosu ane Jakop lo Owane Sitewi Pefine a'i ne. *Kis 3:6*

Owane Sitewi lai, lu taune werese temeniyeye ape, au noweinowei se ta'ame. Ahowa, le a'i lai lu taune werese, hepene norohuwe se ironamisiya ape, au noweinoweinamitorowa." ³³Lu taune werese Jisas lo peri wanuwe su, lowe hepene se su'ari hemirehemiteye. Lowe apou toteye, "Meni ape peri wisere a'i au te'e atuatusiya."

Owane Sitewi lo yo peri tutawe.

(Mak 12:28-31; Luk 10:25-28)

³⁴Sosu a'i pe lu Farisi peri heneruwe apou wanuwe su, Jisas lai lu Sadyusi lo peri ani fu ararowewe, serai lowe peri ta itiya'u te'erowata. Lowe peri se ta'ama. Lu Farisi peri ape wanuwe su, lowe Jisas ma'e ta'uwerai. ³⁵Meni ta'i yo peri siye so'oruwe siye meni le Jisas ma'e peri areareyei ne toteye. Le Jisas ma'e apou ei toweriye. ³⁶"Atuatu siye meni. Owane Sitewi lo yo peri werese totere. Piye yo peri tutawe irosiya awere?" ³⁷Jisas le ma'e itiya'u eiye,

"Ne Owane Sitewi pefine a'i no marepi werese se tote wawesiyere.

Ne aiwawe a'i marepi hepene werese se le ma'e tote wawesiyere.

Sosu kairefiyeyei werese no le ma'e tote wawesiyere." *Lo 6:5*

³⁸"Yo peri ape erasi pefine a'i tene. Yo peri ape peri tutawe henerai tepa'asiye. ³⁹Yo peri to'uresi apou aiwawe a'i te'esiya.

'Ne lu taune topo ne ne wawesiyeyei ape aiwawe a'i tote wawesiyenamite!'

Wkp 19:18

⁴⁰Yo peri hesi ape lo sitewi Owane Sitewi lo yo peri werese werese hire ma'e ironamiteye. Owane Sitewi lo peri au te'e siye lu lo peri werese yo peri hesi ape unahi ironamiteye."^a

Jisas lu Farisi ma'e ei toweriye, Krais eiwerai awere?

(Mak 12:35-37; Luk 20:41-44)

⁴¹Sosu lu Farisi tamo ta'uwerai su, Jisas lowe ma'e peri ta apou ei toweriye, ⁴²Le lowe ma'e apou ei toweriye, "Meni ape Krais lai, hi awei

^a 22:40 Ro 13:10; Ga 5:14

ma'e eimawe arosai ape, meni ape eiwerou lo eime awere?" Sosu lowe itiya'u eiye. "Meni ape ne Devit lo meni eime."^b 43 Serai Jisas lowe ma'e itiya'u eiye, "Meni ape Devit lo meni eime su, piyene Devit lai Owane Sitewi lo Hepene Wara'i a'i se meni ape apou eiye, 'Ne meni owane ano ne.' 44 Devit peri ape apou leseye,

'Meni owane pefine a'i lai meni owane ano ma'e eiye, Ne eyate feni ano ma'e onure. Ane airame werese fene lo, lowe no unahi fu ararore.'

Sng 110:1

45 Devit lai meni ape ne apou eiye su, 'Ne meni owane ano ne.' Piyene meni ape Devit lo meni eime henerai awere?"

46 Lu Farisi werese Jisas lo peri itiya'u te'e ta'ame. Lowe werese le ne atoweiyee iroteye. Serai lowe peri tere'e tere'e mi mi weriyei weriyei le ma'e te'e towerirowata.

Lu Farisi ape mo yo seni luwaru a'i ironamiteye.

(Mak 12:38-39; Luk 11:43,46; 20:45-46)

23 ¹ Sosu a'i pe Jisas lu taune werese ma'e lu disaipel lo aiwawe a'i apou au te'eye. ² "Lu tewi ape mo, lu Farisi, Owane Sitewi lo yo peri siye so'oru siye lu tamo lowe Moses lo yaru anirowa. Lowe apou totesiya, 'Nomo Moses aiwawe a'i ne. Nomo Moses lo wiyawi aninamirowa.' ³ Lowe fene ma'e peri ta au te'eyei su, fene fara'u peri lowe lo ape wanu umasite. Ahowa, lowe yo seni luwaru a'i ironamiteye. Serai fene yo seni lowe lo owe ape umasite. Lowe peri wiyeme tamo au te'esiya. Sosu peri wiyeme a'i, lowe au te'esiya ape, lowe umasi ta'ame.^c ⁴ Lowe lu taune werese ma'e marepi orese a'i auwei. Ahowa, lowe marepi orese a'i fene lo ani pati anirowata. Lowe onota'ano a'i ne. ⁵ Lowe wiyawi ta aniyee su, lowe wiyawi ape lu taune ma'e amerame a'i au atuaturowa. Lowe apou totesiya, 'Siyere! Nomo wiyawi erasi a'i anisiya. Fene nomo ne fa au te'e wisereyete.' Lowe Owane Sitewi lo peri one towe sahe leseseyewe, sosu one towe ape mapine sahe ti tawesiteye. Lowe namo, maruwai makerapo, ipari tahe no'u a'i pere'eyesiya. Lowe etiri ape irowei su, lowe apou totesiya. Lu taune werese nomo siyerowawe, nomo ma'e au te'e wisereyerowa.^d ⁶ Lowe ene ayei lo ta'uwe hereiyee aiyeeyee su, lowe me to'u tutawe onuwe ne toteye. Lowe ta'uwe wesi ma'e wiyei su, lowe me to'u tutawe onuwe ne toteye. ⁷ Lowe omo amerame a'i uweiteyee su, lowe apou totesiya, 'Lu taune lai nomo ma'e weriyei weriyei fa au te'e wisereye ani arowete.' Lu taune lowe ma'e apou te'eyei, 'Fene atuatu siye meni nomo lo ne.'

⁸ Ahowa, lu taune fene ne atuatu siye lu owe ape te'ete. Fene lai atuatu siye meni ta'i a'i irosiya. Atuatu siye meni ape Owane Sitewi Pefine a'i

^b 22:42 Jo 7:42 ^c 23:3 Mal 2:7-8 ^d 23:5 Mt 6:1; Kis 13:9; Lo 6:8; Nam 15:38-39

ne. Fene werese kaiyemo mo aiwawe a'i ne. ⁹Lu tere'e fene ma'e owe ape te'ete. 'Ne tai ano ne.' Fene tai pefine a'i irosiya. Owane Sitewi Pefine a'i, omo hire ma'e ironamitorowa ape, le a'i lai tai pefine a'i fene lo ne. ¹⁰Fene lu tere'e ma'e owe ape te'ere. 'Ne meni owane ano ne. Fene meni owane pefine ta'i a'i irosiya. Meni ape Kraisi tene. Owane Sitewi meni ape ariariyeyewe, hi awe ma'e eimawe arosai. ¹¹Lu tamo, iyape erasi pefine a'i irosiya ape, lowe wiyawi yahowa'i ani siye lu fene lo fa heneraire.'^e ¹²Meni ta apou toteyei su, 'Ane iyape erasi a'i irosiya.' Ahowa, Owane Sitewi lai meni ape ani ararorowa. Meni ta apou toteyei su, 'Ane meni yahowa'i ne.' Owane Sitewi lai meni ape iyape erasi a'i ei ani arowerowa.'^f

Jisas lu Farisi ma'e eiye, "Fene weiyaiye!"

(Mak 12:40; Luk 11:39-52; 20:47)

¹³Sosu a'i pe Jisas lu Farisi, Owane Sitewi lo yo peri so'oruwe siye lu ma'e apou eiye, "Fene werese Farisi, Owane Sitewi lo yo peri so'oruwe siye lu, fene werese marepi hesi a'i totesiya. Ane fene ma'e eisiya. Weiyai! Fene yo ape Owane Sitewi ma'e wiyei ape ti tawesisiya. Fene Owane Sitewi lo omo ma'e wi ta'ame su, fene apou totesiya, 'Lu taune Owane Sitewi ne tote tawesi umasiteye ape, lowe lai Owane Sitewi lo omo ma'e wirowata.'¹⁴{Lu Farisi, Owane Sitewi lo yo peri so'oruwe siye lu fene marepi hesi a'i totesiya ape, ane fene ma'e eiwa. Weiyai! Fene taune weiname areareteyewe, sosu wesi lowe lo fene lai ta'arei aniye. Fene lu taune ma'e areareyei ne totesiya. Serai fene peri wawero a'i Owane Sitewi ma'e pitase a'i au te'esiya. Nowe ye'ewi su, fene fofowei erasi a'i teritenamitorowa.}^g

¹⁵Fene, lu Farisi, Owane Sitewi lo yo peri so'oruwe siye lu, fene marepi hesi a'i totesiya ape, ane fene werese ma'e au te'esiya. Weiyai! Fene sa'i erasi toneriyewe, nawei pani iteyewe, fene meni ta'i a'i nehiti. Fene meni ape siyeye su, fene le ma'e apou eiye, 'Ne nomo aiwawe a'i fa henera!' Meni ape marepi fene lo tote umasiyei su, fene meni ape sepei Satan ma'e henetirowa. Serai le sepei Satan lo eimane wou henerairowa. Yo seni luwaru a'i lo, luwaru a'i tene!

¹⁶Fene meni nihe pokoweyei aiwawe a'i ne. Fene Owane Sitewi lo yo lu taune ma'e au atuatuwei ne toteyei su, fene Owane Sitewi lo yo so'oru ta'ama. Fene lowe ma'e te'esiya, 'Fene peri te'e naneiyei ta Owane Sitewi lo wesi lo kairefiyeyei se te'eyei su, peri te'e naneiyei ape pefine ta'ama.'

^e 23:11 Mt 20:26; Mk 9:35; Lu 22:26 ^f 23:12 Jop 22:29; Snd 29:23; Lu 14:11; 18:14

^g 23:14 Peri eite, yaru "{", sosu "}" sahe irosiya ape, peri ape, peri eite piye meni lai leseye awere? Lu so'oru se tamo, lowe so'oru ta'ama. One towe ya'ariyei tamo sahe peri eite iro te ta'ame. One towe ya'ariyei tere'e tamo sahe peri eite irotete.

Ahowa, meni ta peri te'e naneiyei ta apou eiyei su, 'Tapiye gol lo iyape se Owane Sitewi lo wesi sahe irosiya ape, ane peri te'e naneiyei.' Peri te'e naneiyei ape, le peri lo ape fa umasite.^h 17 Fene meremereye a'i ne. Marepi fene lo meremereye a'i tote tawesinamisiya. Fene peri ano itiya'u te'ere. Owane Sitewi lo nihe se etiri ape mo ne fene piye tutawe totesiya awere? Tapiye gol Owane Sitewi lo wesi irosiya ape, tutawe awere? Owane Sitewi lo wesi ape lai tapiye gol aseyaro a'i au iro ta'aneye. Owane Sitewi lo wesi ape tutawe awere? Fene piye tutawe totesiya awere? Ahowa, Owane Sitewi lo wesi tutawe irosiya ape, tapiye gol ani araronamisiya. 18 Meni ta apou te'eyei su, 'Ane peri te'e naneiyei ta tapiye wari lo kairefiyeyei se au te'eyei.' Peri te'e naneiyei ape yahowa'i ne. Ahowa, meni ta Owane Sitewi ma'e fe sipsip tapiye wari sahe aine tera'e au hese lei tiserowei su, sosu Owane Sitewi ma'e apou te'eyei, 'Ane ne ma'e peri te'e naneiyei ta au te'e areiyesiya.' Peri te'e naneiyei ape kairefi a'i ne. Meni ape te'e naneiyei ape fu umasite. 19 Fene marepi meremereye a'i ne. Owane Sitewi lo nihe se piye etiri hesi ape tutawe awere? Tapiye wari tutawe awere? Fe sipsip meni ape Owane Sitewi ma'e aine tera'e au hese lei tiserowei se ape tutawe awere? 20 Serai meni ta Owane Sitewi ma'e te'e naneiyei ta au te'e su, le tapiye wari se sosu fe sipsip tapiye wari hire irosiya ape aiwawe a'i se au te'e naneiyei. 21 Aiwawe a'i meni ape Owane Sitewi ma'e peri te'e naneiyei ta Owane Sitewi lo wesi sahe au te'e naneiyei su, le peri te'e naneiyei Owane Sitewi lo nihe se aiwawe a'i peri te'e naneiyei. 22 Aiwawe a'i meni ta Owane Sitewi lo omo hire ma'e se Owane Sitewi ma'e peri te'e naneiyei ta au te'e areiyeyei su, le Owane Sitewi aiwawe a'i, me tuto'u lo sahe onunamisiya ape, au te'e naneiyei areiyeyei.ⁱ

23 Ane fene ma'e, lu Farisi, Owane Sitewi lo yo peri so'oruwe siye lu, fene marepi hesi totenamisiya. Ane fene ma'e eiwa. Weiyai! Fene ta'aneiyei awei lo one, sawi, haiye werese wesi fene lo ani fu asiyei. Sosu fene one, sawi, haiye tewi oso a'i tamo Owane Sitewi ma'e itiya'u ani au hese ereirowa. Etiri wisere a'i ne. Ahowa, fene Owane Sitewi lo yo peri lo sitewi tote i'aneye. Lu taune fene ma'e marepi orese a'i se au hese ereiyei ne aiyerowa su, fene peri lowe lo wanu se ta'ame. Lu taune lau erasi se, fene lowe ne ewite ta'ame. Fene marepi wisere pefine a'i tote umasi se ta'ame. Etiri eite mo tutawe ne. Etiri tewi a'i ne fene Owane Sitewi ma'e au hese ereiyei ape etiri ape mo to'uresi. Ahowa, fene Owane Sitewi lo yo peri sitewi tote i'ane tepa'asiye.^j 24 Fene yo seni eito eite umasiyei su, fene lu nihe pokoweyei se wou a'i ne. Fene yo wisere a'i lu taune ma'e au atuatuwei ne toteyei su, fene yo wisere a'i ape siyerowata. Fene ne'i oso a'i siye auwe sa'i papu siyeyei su, fene ne'i oso a'i ape ani sasarisawiyei.

^h 23:16 Mt 15:14 ⁱ 23:22 Ais 66:1; Mt 5:34 ^j 23:23 Wkp 27:30; Mai 6:8

Ahowa, fene etiri erasi a'i, fe kamel sa'i sahe iroteye ape, siyeyei su, fene apou totesiya, 'Fe kamel sa'i sahe irosiya. Ane fara'u sa'i fe kamel aiwawe a'i amesi arorowa.'

²⁵ Ane fene ma'e, lu Farisi, Owane Sitewi lo yo peri so'oruwe siye lu, fene marepi hesi se totenamisiya. Ane fene ma'e eisiya. Weiyai! Fene siye auwe, plet aiwawe a'i nowe ma'e au hu noweinoweiisiya. Ahowa, siye auwe, plet oro'oru papu irosiya ape unouweye. Fene siye auwe, plet wou aiwawe a'i ne. Fene ipari tahe, tu nihari ereti lowe tahe au hu noweinoweinamisiya. Lu taune fene siyeyei su, lowe apou toteyei. 'Lu ape mo wisere a'i tene!' Ahowa! Wawero a'i ne! Marepi hepene fene lo yo seni ta'areiyei a'i irosiya. Fene marepi towafi fene lo umasinamisiya.^k ²⁶ Fene Farisi nihe pokoweyei se ne. Fene tu siye auwe, plet papu au hure. Fene siye auwe, plet papu au huwei su, siye auwe, plet nowe ma'e asevaro a'i iro heneraiyei. Ane fene ma'e eisiya. Fene marepi hepene towafi fene lo tu au fareraiyere. Marepi hepene fene lo asevaro a'i heneraiyei su, lu taune yo seni fene lo wisere a'i siyeyei.

²⁷ Ane fene ma'e lu Farisi, Owane Sitewi lo yo peri so'oruwe siye lu, fene marepi hesi se totenamisiya. Ane fene ma'e eisiya. Weiyai! Fene fisiye yo wou a'i ne. Fene fisiye yo mesu wisere a'i nowe ma'e au leseye. Lu nihe se fisiye yo ape mo wisere a'i siyeyei. Ahowa, fisiye yo papu meni tahe, pa'are a'i uwaseye ape, saro irosiya.^l ²⁸ Fene aiwawe a'i ne. Lu taune lai yo seni fene lo wisere a'i siyeyei. Ahowa! Wawero a'i tene! Marepi hepene fene lo hesi a'i totenamisiya. Fene yo peri werese arisinamisiya.^m

²⁹ Ane fene ma'e lu Farisi, Owane Sitewi lo yo peri so'oruwe siye lu, fene marepi hesi se totenamisiya. Fene Weiyai! Tu naifa weriyei, ya'ariyei fene lo lai Owane Sitewi lo peri au te'e siye lu aine tera'eye. Fene lu ape mo lo fisiye yo ma'e wisere a'i au lesesiya. Lu taune tamo yo seni asevaro a'i iroteye ape, fene fisiye yo lowe lo wisere a'i au lesesiya. ³⁰ Sosu fene apou te'esiya, 'Nomo tu naifa iroteye su, nomo ya'ariyei nomo lo pinasu iro ta'ame. Lowe Owane Sitewi lo peri au te'e siye lu aine tera'eye. Ahowa, nomo iroteye su, nomo lowe aine tera'e ta'ame.' ³¹ Serai fene lai yo seni fene lo siye eti ereisiya. Lu tewi ape mo lai Owane Sitewi lo peri au te'e siye lu aine tera'eye ape, lu tewi ape ya'ariyei fene lo ne.ⁿ ³² Lu ape mo ya'ariyei fene lo ne. Serai fene lai orese a'i ape marepi fene lo papu ironamisiya. Marepi fene lo papu orese a'i ape teme'eriyesiya. ³³ Fene haru luwaru wou a'i ne. Fene hare aimesi weneri wou a'i tene! Owane Sitewi lai fene werese yehe omo ma'e eimawe arosawirowa. Serai fene mi mi pasi pasi yehe omo sahe ironamitorowa.^o

^k 23:25 Mk 7:4 ^l 23:27 Ap 23:3 ^m 23:28 Lu 16:15 ⁿ 23:31 Ap 7:52 ^o 23:33 Mt 3:7; 12:34; Lu 3:7

³⁴Serai ane fene ma'e Owane Sitewi lo peri au te'e siye lu tamo eimawesairowa. Ane lu tamo, marepi wisere a'i totesiya ape, fene ma'e eimawesairowa. Lu so'oruwe siye lu tamo ne, ane fene ma'e eimawesairowa. Lowe fene ma'e aiyeyei su, lowe Owane Sitewi lo peri au te'e siye lu lo fisa'i ne fene ma'e au te'e fiyari areiyerowa. Lu tewi tamo fene lai aine tera'erowa. Fene lu tamo me tape'i sahe aine tera'erowa. Ta'uweyeyi wesi fene lo sahe fene lu tamo wafei se ainerowa. Lu tamo fene lai omo omo werese sahe au luwaruwerowa. ³⁵Lu taune ape mo yo seni aseparo a'i ironamiteye ape, lu tewi ape mo aine tera'eye ape, fene orese a'i ape ne marepi papu ironamitorowa. Meni ape iyape Abel, Kein lai pa'ise Abel aine tera'eye. Fene Abel lo orese a'i ne marepi fene lo papu ironamitorowa. Aiwawe a'i meni ape Sekaraia fene Owane Sitewi lo wesi nowe ma'e ponei tapiye wari atahe a'i sahe meni ape aine tera'eye. Fene meni ape lo temeniyete ape ne marepi fene lo papu ironamitorowa.^p ³⁶Ane fene ma'e eisiya. Peri ano wiyeme a'i tene! Wanure! Fene werese, pereye nowe irosiya ape, etiri ape mo fene ma'e henerairowa.

Jisas lu taune omo Jerusalem sahe marepi erasi a'i ewiteteye.

(Luk 13:34-35; 19:41-44)

³⁷Omo Jerusalem, omo Jerusalem fene lu taune saro irosiya ape, fene lai Owane Sitewi lo peri au te'e siye lu werese aine tera'eye. Owane Sitewi lai lu tamo fene ma'e peri lo au te'eyei ne eimawe arosai su, fene lowe tapiye se aine tera'e temeniyeye. Nowe ne'ese ane fene ei ta'uwe anireme. Apou aiwawe a'i kakaruk mai yene lo haipi unahi ma'e ei ta'uwe anisiya. Ahowa, fene peri ano wanu arisinamisiya. Fene ane ma'e aiyeyei wou ta'ama. ³⁸Wanure! Fene peri ano wanu arisiteyeyi su, ane lai fene arunatirowa. Serai fene yo seni fene lo umasinamirowa. Sosu fene yehe omo sahe mi mi pasi pasi ironamitorowa.^q ³⁹Ane fene ma'e eisiya fene ane tame siyerowata. Fene apou eirowa su,

'Meni ape ma'e owane pefine lo iyape se aiyerowa ape, ane le ne au te'e wisereyenamisiya.'

Sng 118:26

Fene peri ape eirowa su, fene ane tame siyerowa."

Jisas Owane Sitewi lo wesi aine tapetirowa ape au te'e areiyeye.

(Mak 13:1-2; Luk 21:5-6)

24 ¹Sosu a'i pe Jisas lu disaipel lo mase Owane Sitewi lo wesi nowe ma'e henerai. Lu disaipel lo Jisas ma'e Owane Sitewi lo wesi werese au atuatuwe apou te'eye, "Owane Sitewi lo wesi werese ape, siyere! Wesi werese wisere a'i tene!" ²Sosu Jisas lowe ma'e itiya'u eiye, "Wesi werese, siyere! Peri ano wanure! Peri ano wiyeme a'i tene! Nowe

^p 23:35 Stt 4:8; 2 Sto 24:20-21 ^q 23:38 1 Kin 9:7-8; Jer 22:5

me'iyē su wesi werese ape tapeti po'uterowa. Lowe tapiye werese ani towesi sasarisawirowa. Wesi werese ape tapeti po'uterowa.”^r

Nowe me'iyē su etiri orese a'i tamo henerairowa.
(Mak 13:3-13; Luk 21:7-19)

³Sosu a'i pe Jisas Omo Oliv ma'e yaneye. Le saro onuwe su, lu disaipel lo eresene a'i se le ma'e peri ta te'e toweriyei ne fai. Lowe apou te'e toweriye, “Meni owane, Ne peri ape nomo ma'e itiya'u eire! Eiwērou su etiri ape henerairowa awere? Ne si tame aiyerowa su, piye yaru nomo siyerowa awere? Nowe ye'ewi aiyerowa su, piye yaru nomo siyerowa awere? Eiwērou su awei eite po'uterowa awere?” ⁴Sosu Jisas lowe se itiya'u eiye, “Fene Weiyai! Lu tamo fene owe ape arearer! ⁵Lu tomu ne'ese iyape ano se aiyerowa. Lowe apou au te'e fiyarirowa, ‘Ane a'i lai meni tutawe, Owane Sitewi hi awei ma'e eimawe arosai.’ Lowe lu taune tomu ne'ese au arearerowa. Lu taune peri lowe lo wanurowa su, lowe lu ape mo tote umasirowa.” ⁶Fene ai atuwei erasi a'i lo no'u wanurowa. Omo tere'e tere'e ape sahe, fene ai atuwei lo peri heneruwe wanurowa. Fene etiri ape mo wanurowa su, fene owe ape atoweyere. Nowe ye'ewi ataheye se ta'ama. Etiri ape mo ai atuwei erasi a'i ai atuwei lo no'u lu tamo iyape ano se lu taune au arearerowa ape tu henerairowa. ⁷Pani tewi lo ai atu siye lu, lowe pani tewi tere'e lo ai atu siye lu ma'e ai atu tiyatinamirowa. Lu tewi tamo lu tewi tere'e ma'e ai atunamirowa. Omo tere'e tere'e sahe ene ayei werese ariye po'uterowa. Omo tomu ne'ese sahe awe erasi a'i omo werese auseriyerowa. ⁸Ahowa, fene etiri ape mo siyerowa su, fene etiri ape apou siye so'oruwerowa. Nowe ye'ewi ataheyerowa. Apou wou a'i ne, menitani ta eime lo autei ataheyeyei su, le lire papu fofowei erasi teriteyēi. ⁹Lu tamo fene ma'e au luwaruweyēi ne henetirowa. Lowe fene tamo aine tera'erowa. Fene iyape ano anite tawesi umasisiya su, lu taune tomu ne'ese omo omo werese sahe fene ma'e ai marepi totenamirowa.” ^t ¹⁰Nowe ape se lu taune tomu ne'ese iyape ano umasiteye ape, lowe marepi orese a'i teriterowa su, lowe peri ano arisiterowawe, ane ma'e me'iyēni atati arurowa. Lowe lu feni ano lu owane ma'e etiyei ne henetirowa. Lowe lu feni werese ano ai marepi totenamirowa. ¹¹Peri wawero a'i au te'e siye lu tomu ne'ese henerairowa. Lowe lai lu taune tomu erasi au te'e arearerowa. Lu taune tomu ne'ese peri wawero a'i ape wanurowa su, lowe peri ape wanu tote umasirowa.” ^u ¹²Nowe ape se lu taune werese werese yo seni luwaru a'i ironamirowa. Serai lowe lu taune tere'e ma'e tote wawesiyerowata. ¹³Ahowa, lu taune iyape ano me'iyēni ma'e atati arunati ta'ame su, mi mi werese kairefi

^r 24:2 Lu 19:44 ^s 24:5 Mt 24:23-24; 1 Jo 2:18 ^t 24:9 Mt 10:22 ^u 24:11 Mt 24:5,24; 1 Jo 4:1

a'i teinamirowa su, nowe ape se tai ano lowe feraferairowawe, omo lo ma'e henetirowa.^v ¹⁴Sosu lu feni ano lai peri heneruwe wisere a'i ano omo omo werese ma'e au te'e fiyari areiyerowa. Lowe peri ano lu taune ma'e omo omo werese sahe irorowa ape, lowe ane ne au te'e fiyari areiye tepa'asirowa su, me'iyeye su, nowe ye'ewi henerairowa.”^w

Etiri luwaru a'i wiyeme a'i henerairowa.

(Mak 13:14-23; Luk 21:20-24)

¹⁵“Serai meni luwaru pefine a'i henerairowa. Meni ape henerairowa su, le etiri luwaru a'i pefine Owane Sitewi lo wesi sahe au teirowa. Meni ape etiri ape Owane Sitewi lo wesi sahe au teirowa su, fene etiri ape siyerowa. Tu naifa weriyei Owane Sitewi lo peri au te'e siye meni iyape Daniel meni ape ne leseye. Fene peri ape siye te'eyei su, fene etiri ape ne wanu so'oruweyei.^x ¹⁶Etiri ape henerairowa su, lu taune werese omo pani Judia irorowa ape, witane a'i se omo hire ma'e itero yanerowa. ¹⁷Lu taune tamo naretei wesi a'i sahe onu fetane irotorowa su, lowe witane se iteroti. Lowe wesi towafi lowe lo papu etiri ta'uweyei ne wi ta'ame.^y ¹⁸Lu taune tamo ta'aneyei awe sahe ta'aneteyei su, lowe wesi towafi lowe lo ipari tahe lowe lo aniyei ne si tame iro ta'ame. ¹⁹Taune tamo, eimane tahe se irorowa ape, fene marepi orese erasi a'i teriterowa. Fene Weiyai! Taune tamo, eimane ma'e mo'u au arowa ape, fene weiyai! Fene marepi orese a'i teriterowa. ²⁰⁻²¹Nowe ape se fofowei luwaru erasi a'i henerairowa. Tu naifa weriyei weriyei lu taune werese fofowei luwaru erasi a'i eito eite terite ta'ame. Fofowei luwaru erasi ape etiri fofowei werese tere'e ani fu araronamiteye. Nowe me'iyeye su, fofowei eito eite tame irotorowata. Serai fofowei luwaru erasi ape henerairowa su, fene Owane Sitewi ma'e apou te'e towerire! ‘Owane Sitewi ne fofowei erasi ape Owane Sitewi lo nowe wara'i a'i se, nowe naretei a'i se owe ape au arosa.’ Nowe amou (Sabat) se, nowe naretei a'i se henerairowa su, nomo witane a'i iterotiwata.^z ²²Nowe ape se Owane Sitewi lai fofowei luwaru a'i erasi a'i einami ta'ame su, lu taune eimane werese temeniyerowa. Serai Owane Sitewi lu taune lo ariariyeye ape ne, le lai fofowei erasi ape einamirowa.

²³Sosu lu taune tamo fene ma'e apou te'erowa su, ‘Siyere! Meni ape Krai Owane Sitewi lai hi awe ma'e eimawe arosai ape irosiya.’ Wawero a'i tene. Fene peri lowe lo owe ape tote umasire.^a ²⁴Lu tomu ne'ese fene ma'e henerairowa. Lowe peri wawero a'i apou au te'e fiyarirowa, ‘Ane meni ape, Krai, Owane Sitewi hi awe ma'e eimawe arosai.’ Peri wawero a'i au te'e siye lu tomu ne'ese henerairowa. Lowe wiyawi erasi pefine a'i

^v 24:13 Mt 10:22 ^w 24:14 Mt 28:19 ^x 24:15 Dan 9:27; 12:11 ^y 24:17 Lu 17:31

^z 24:20-21 Dan 12:1 ^a 24:23 Mt 24:5

lu taune ma'e au atuaturowa. Lowe yaru erasi pefine a'i lu taune ma'e au atuaturowa. Lowe lu taune tomu ne'ese au te'e arearerowa. Lu feni ano Owane Sitewi tu naifa ariariyeye ape, lowe lai marepi lowe lo tore tatai anirowawe, lowe lu feni ano areareyeyi ne toterowa. Fene wiyawi lowe lo siyerowa su, fene peri lowe lo owe ape umasire.^b

²⁵Fene peri ano wanu etire! Ane pereye nowe fene ma'e etiri ape mo ne au te'e tepa'asiye. Etiri ape mo henerai se ta'ame ne. Nowe me'iyeye su, etiri werese ape mo wiyeme a'i henerairowa. ²⁶Serai lu tamo fene ma'e te'eyeyi su, 'Siyere! Meni ape Owane Sitewi ariariye eimawe arosai ape, le ipo ma'e irosiya.' Fene le ipo ma'e nehiyeyi ne owe ape ire! Aiwawe a'i lowe fene ma'e apou te'eyeyi su, 'Siyere! Meni ape wesi papu onusiya!' Weiyai! Fene peri lowe lo owe ape tote tawesi umasire.^c ²⁷Ane meni ape hire ma'e itorai ape, si tame aiyerowa su, ane eresene fareyareye a'i itoraiyeyi ta'ama. Ahowa, ane si tame itorairowa su, ane pesiyeyi mera'o wou a'i itorairowa. Lu taune werese mera'o erasi hire ma'e siyerowa. Mera'o ape omo pani werese werese tei mitaiyerowa. Ane aiwawe a'i ne. Ane si tame itorairowa su, lu taune werese omo werese sahe ane se siye so'oruwerowa." Sosu Jisas peri anowe ta apou te'esiya.^d ²⁸"Fene irowe yaruwapi totere. Meni ta ipo sahe temeniyeyeyi su, irowe yaruwapi meni ape lo heneri somu siyerowa. Lowe werese meni ape ene ayei ne ta'uwe sine itorairowa."^e

Nowe me'iyeye su, meni ape omo hire ma'e itorai ape, si tame itorairowa.
(*Mak 13:24-27; Luk 21:25-28*)

²⁹"Fene peri ano wanure! Nowe orese fofowei luwaru erasi a'i tepa'asirowa su, witane a'i poweiyeye ape pasi a'i henerairowa. Yame lo mi aiwawe a'i po'uterowa. Eiwariyemi werese ni'arawe ma'e winetairairowa. Etiri werese, hire ma'e ironamirowa ape erasi a'i auserinamirowa."
Ais 13:10; 34:4

³⁰Etiri werese hire ma'e auserinamirowa su, ane, meni ape hire ma'e itorai ape, si tame itorairowa su, yaru ano ni'arawe ma'e henerairowa. Lu taune eimane werese, omo omo pani werese sahe irosiya ape, etiri ape mo siyerowa su, lowe erasi a'i atoweiyerowa. Sosu lowe luwei erasi a'i ironamitorowa. Ane meni ape hire ma'e itorai ape, ni'arawe ma'e itorairowa. Ane ni'arawe ma'e itoraiyeyi su, lowe werese ane si tame siye anirowa. Ane kairefiyeyeyi erasi se, sosu mi wara'i a'i mase itorairowa.^f ³¹Ane si tame itorairowa su, ane Owane Sitewi lo ipari wisere a'i (ensel) omo omo werese ma'e eimawesawirowa. Lowe metaiyeyi erasi a'i ainerowa. Lowe lu taune eimane werese werese peri ano umasinamirowa

^b 24:24 Lo 13:1-3; 2 Te 2:8-9; KTH 13:13-14 ^c 24:26 Lu 17:23-24 ^d 24:27 Mt 24:37-39

^e 24:28 Lu 17:37 ^f 24:30 Sek 12:10; KTH 1:7; Dan 7:13

ape, hene ta'uwe anirowa. Lu feni ano omo werese sahe poweiye wirai siye ma'e, omo werese sahe poweiye itori siye ma'e, lu feni ano omo werese eyate feni ma'e irorowa ape, lu feni ano omo werese opi feni ma'e irorowa ape, Owane Sitewi lo ipari wisere a'i (ensel) lowe werese hene ta'uwe anirowa.”^g

Fene me owarape wou siye so'oruwere.

(Mak 13:28-31; Luk 21:29-33)

³²Sosu a'i pe Jisas lu feni lo ma'e apou eiye, “Fene me owarape lo peri anowe wanure. Fene peri anowe lo sitewi wanu so'oruwere. Me owarape lo me nei he'i a'i siyeyei su, towe lo ataheyewa. Fene towe he'i a'i siyeyei su, fene apou totesiya. Nowe ape se me ape so atahe a'i ta'eyei. ³³Aiwawe a'i ne. Fene etiri werese, ane fene ma'e au te'e areiyeye ape, siyeyei su, fene siye so'oruwe tepa'asiye. Ane yo ma'e tei ataheyewa. Nowe ape se ataheye heneraiwa. ³⁴Ane fene ma'e apou te'esiya. Wanure! Juda lo lu tewi ape tamo, sato irosiya ape, lowe temeniyerowata. Ahowa, tu etiri werese ape, ane fene ma'e au te'eteye ape, henerairowa su, sosu mo'o lu tewi ape tamo fara'u temeniyerowa.^h ³⁵Etiri werese, hire sahe irosiya ape, etiri werese, omo pani sahe irosiya ape, etiri werese ape mo po'uterowa. Ei etiri werese ape mo po'uterowa. Ahowa, peri werese ano po'uterowata. Ahowa, peri ano mi mi pasi pasi ironamitorowa.ⁱ

Owe meni ta nowe tewi ape heneraiyei ne so'oruwewata.

(Mak 13:32-37; Luk 17:26-30; 17:34-36)

³⁶Eiwerou su nowe ape henerairowa awere? Lu taune werese werese so'oru ta'ama. Aiwwawe a'i Owane Sitewi lo ipari wisere a'i (ensel), hire sahe irosiya ape, lowe aiwwawe a'i nowe ape so'oru ta'ama. Ane Owane Sitewi lo meni eime aiwwawe a'i nowe ape so'oru ta'ama. Tai pefine ta'i a'i le nowe ape so'oruwesiya tene!^j ³⁷⁻³⁸Fene meni Noa totere! Nowe ape se tu naifa weriyei, lu taune werese ene ateye, sa'i ateye, lowe taune naituwe, taune lu naitu ene a wisereyete. Sosu nowe ta se meni Noa wai wesi erasi papu wiri. Meni ape wai wesi papu wiye su, Owane Sitewi lai aitu werese au peratiye. Mi pasi tomu ne'ese (40) sa'i itorai. Omo awei pani werese ani aporuwe. Aiwwawe a'i ane, meni ape hire ma'e itorai ape, si tame itorairowa su, lu taune werese yo seni apou ape aiwwawe a'i ironamirowa. Ane witane a'i itorairowa.^k ³⁹Nowe ape se lu taune werese Owane Sitewi lo peri siye so'oru ta'ama. Sa'i omo pani ani aporu po'uteye su, lowe siye so'oruweye. Sa'i ei erasi ape lu taune eimane werese aiti. Lowe sa'i atenise temeniyeye. Aiwwawe a'i ane meni ape hire ma'e itorai ape, si tame itorairowa su, nowe

^g 24:31 1 Ko 15:52; 1 Te 4:16 ^h 24:34 Mt 16:28 ⁱ 24:35 Mt 5:18 ^j 24:36 Ap 1:7; 1 Te 5:1-2 ^k 24:37-38 Stt 6:5-8

ape aiwawe wou a'i ne.^l ⁴⁰Sosu lu hesi ta'aneyei awei sahe iroteyei su, Owane Sitewi lai meni ta'i hene ani wirowa. Heta awei saro arunatirowa. ⁴¹Taune hesi tamo nau taineteyei su, Owane Sitewi lai menitani ta'i hene ani wirowa. Menitani ta'i saro arunatirowa. ⁴²Serai fene werese nowe ape se ane, Meni Owane Pefine fene lo si tame itorairowa su, fene siye ninawe etinamite. Le si tame itorairowa su, nowe ape fene so'oru ta'ama.^m ⁴³Fene ta'arei meni ne totere. Eiwerou su ta'arei meni wesi tapeti wiyei su, meni owane ape wesi topo lo siye noweinoweiteye su, ta'arei meni ape wesi ape ani tapeti wirowata.ⁿ ⁴⁴Serai fene aiwawe a'i fu au noweinoweinamite. Ane, meni ape hire ma'e itorai ape, si tame itorairowa su, eiwerou su itorairowa awere? Lu taune werese so'oru ta'ama.

Jisas peri anowe ta au te'eye. Wiyawi ani siye meni wisere a'i ne.
(Luk 12:42-46)

⁴⁵Sosu a'i pe Jisas peri anowe ta apou te'eye. Le apou au te'eye. Meni owane ta omo pani eyeri ma'e iyei ne toteye. Le wiyawi yahowa'i a'i siye meni marepi wisere a'i se au ariariyeye. Le ma'e eiye, 'Ne lu taune werese wesi ano howeisiya ape au noweinoweite. Ne ene ayei mi mi werese ta'uwere. Lowe ma'e au ene are!' ⁴⁶Meni owane si tame aiyeiyei su, Wiyawi ani siye meni peri lo wanu umasinamirowa. Le lu tewi owane lo au noweinoweinamiteye. Wiyawi ani siye meni marepi wisere a'i totenamirowa. ⁴⁷Peri ano pefine a'i tene! Ane fene ma'e au te'esiya. Meni owane wiyawi ani siye meni siyeyei su, le le ma'e apou eiye, 'Ne lu taune, wesi ano howeiteye ape, au noweinoweiteye tepa'asiye su, ane etiri werese werese ano ne ma'e au noweinoweiteye ne aurowa.'^o ⁴⁸Fene wiyawi ani siye meni luwaru a'i ne totere. Wiyawi ani siye meni luwaru a'i apou toteyei, 'Meni owane ano omo pani eyeri ma'e fi. Le witane a'i se si tame aiyerowata.' ⁴⁹Serai wiyawi ani siye meni ape le wiyawi ani siye lu tere'e ma'e wafei se aineye. Le lu luwaru a'i mase ene ateye, lowe mase sa'i meremereye a'i ateye. ⁵⁰Nowe ta se meni owane lo si tame aiyerowa su, le wiyawi ani siye meni luwaru a'i siyerowa. Eiwerou su, meni owane lo si tame aiyerowa awere? Le nowe ape meni owane si tame aiyerowa ape so'oru ta'ama. Meni owane eresene a'i se si tame aiyerowa. ⁵¹Meni owane si tame aiyerowa su, le wiyawi siye meni luwaru a'i ma'e fofoweie erasi a'i aurowa. Le meni ape yehe omo ma'e lu taune marepi hesi aiwawe a'i ironamirowa ape, eimawe arosawirowa. Le omo ape sahe lu taune werese fofoweie erasi a'i teriterowa. Lowe luwei erasi a'i ironamirowa. Lowe ahi pi fekeke ne tawesinamitorowa."

^l 24:39 Stt 7:21-23 ^m 24:42 Mt 25:13 ⁿ 24:43 Lu 12:39-40; KTH 16:15
^o 24:47 Mt 25:21,23

Taune tamo marepi wisere a'i toteye ape lo peri anowe.

25 ¹Sosu a'i pe Jisas peri anowe ta lowe ma'e au te'eye. "Nowe ape se Owane Sitewi lai lu feni lo au noweinoweirowa ape piye te'esiya awere? Taune wati'are ereti feni hesi werese, lowe naituwe lo meni owane siyeyei ne fi. Lowe yehe erei mase aiti.^p ²⁻⁴Taune ereti feni werese, lowe marepi luwaru a'i toteteye. Lowe yehe erei tere'e mase aiti ta'ame. Taune tere'e ereti feni werese, lowe marepi wisere a'i toteye. Lowe yehe erei tere'e tamo mase aiti. ⁵Sosu lowe werese naituwei lo meni owane ninawe ninaweteye. Naituwei meni owane eiwerou su aiyepei awere? Sosu taune werese nihe teiteye.

⁶Ahowa, pasi poney su, lowe peri erasi a'i wanuwe. 'Mao! Naituwei lo meni owane ataheyewa. Fene le nowe ma'e siyeyei ne aiya.' ⁷Taune werese peri ape wanuwe su, lowe witane a'i sineyewe, yehe erei ani ta'uwe naneiteye. ⁸Sosu taune ereti feni werese marepi luwaru a'i toteye ape, lowe taune tere'e, marepi wisere a'i toteye ape, ma'e te'e toweriyei ne fai. 'Fene yehe erei tewi a'i fene lo nomo ma'e ausa! Yehe erei nomo lo ti te'eye po'uteye.' ⁹Ahowa, taune marepi wisere a'i toteye ape, lowe ma'e itiya'u eiye, 'Piyete! Yehe omo erei tewi a'i feni ma'e auwei su, yehe erei nomo lo aiwawe a'i te'eye po'uteyei. Fene ipo ma'e yehe erei nehiyei ne ire!' ¹⁰Sosu taune marepi luwaru a'i ipo ma'e yehe erei he'i a'i nehiyei ne fi. Lowe fi su, naituwei meni owane witane a'i fai. Taune marepi wisere a'i toteye ape, lowe meni owane ape mase wesi papu ta'uwe hereiyei ene ayei ne wiye. Lowe werese wesi papu wiye su, lowe wesi yo ti tawesiye. ¹¹Nowe me'iye su, taune marepi luwaru a'i se si tame fai. Lowe wesi ape yo sahe aineye. Apou uteye, 'Owane, Nomo si tame fai. Yo ape tosore!'^q ¹²Ahowa, meni owane lowe ma'e itiya'u eiye, 'Ane fene ma'e eisiya. Ane fene so'oru ta'ama. Fene ire!'^r ¹³Sosu ane fene ma'e eisiya. Fene werese siye ninawe noweinoweite. Nowe ape se ane si tame aiyerowa su, fene so'oru ta'ama.^s

Wiyawi ani siye meni ma'aru aniyei lo peri anowe.

(Luk 19:11-27)

¹⁴Fene peri anowe tere'e wanure! Meni owane ta omo pani eyeri ma'e iyei ne toteye. Le wiyawi yahowa'i ani siye lu werese ei aniye. Le lowe ma'e eiye, 'Fene etiri werese ano au noweinoweite.' ¹⁵Le wiyawi meni ta'i ne apou toteye, 'Meni ape marepi wisere a'i totenamisiya. Ane meni ape ma'aru ereti feni werese le ma'e auwei.' Le wiyawi ani siye meni tere'e ape ne apou toteye, 'Meni ape marepi kairefi se ta'ame. Ane meni ape ma'e ma'aru hesi a'i auwei.' Sosu le wiyawi ani siye meni tere'e ei

^p 25:1 KTH 19:7; Lu 12:35 ^q 25:11 Lu 13:25-27 ^r 25:12 Mt 7:23 ^s 25:13 Mt 24:42

aniye. Le meni ape ne apou toteye. 'Meni ape marepi onota'ano a'i ne. Ane ma'aru ta'i a'i le ma'e auwei.' Sosu le ma'aru werese wiyawi ani siye lu ma'e au tepa'asiye su, le omo pani eyeri ma'e fi.¹⁶ Sosu wiyawi ani siye meni, ma'aru ereti feni werese aniye ape, le wiyawi tohote aniteye. Serai ma'aru lo ereti feni werese tere'e aniye. Serai le ma'aru ereti feni hesi werese anite tepa'asiye.¹⁷ Sosu aiwawe a'i wiyawi ani siye meni tere'e ma'aru hesi a'i aniye ape, le ma'aru hesi a'i wiyawi ani tohoteye. Sosu meni ape ma'aru hesi a'i tere'e aniyei. Serai meni ape ma'aru hesiyo hesiyo ereti anite tepa'asiye.¹⁸ Ahowa, wiyawi ani siye meni tere'e, ma'aru ta'i a'i aniye ape, le apou toteye, 'Ane ma'aru ta'i a'i auwei yo papu horuse fareyareteye. Serai meni owane ano si tame aiyerowa su, ane ma'aru lo le ma'e si tame aurowa.'

¹⁹ Sosu a'i pe wiyawi ani siye lu lo meni owane si tame fai. Le wiyawi ani siye lu werese ei aniye. Le ma'aru lo siye etiyei ne toteye.²⁰ Sosu le wiyawi ani siye meni ma'aru ereti feni werese aniye ape, ei aniye. Meni ape meni owane lo ma'e henerai su, le le ma'e eiye, 'Siyere! Ane ma'aru ereti feni werese no aitiyewe, wiyawi ani tohoteteye. Serai ane ma'aru ereti feni werese tere'e anitesiya. Ne ma'e si auwei.'²¹ Sosu meni owane le ma'e itiya'u eiye, 'Pefine a'i tene. Ne meni wisere a'i tene! Ne etiri oso a'i ano au noweinowe tepa'asiye. Serai ane ne ma'e etiri tomu ne'ese ano au noweinoweiyei ne auwei. Serai notosi marepi wisere a'i ironamitorowa.'²²

²² Sosu meni owane ape wiyawi ani siye meni tere'e, ma'aru hesi a'i auwe ape, ei aniye. Wiyawi ani siye meni ape henerai su, le owane lo ma'e eiye, 'Meni owane, Siyere! Ne ma'aru hesi a'i ane ma'e auwe. Ane ma'aru no aitiyewe, wiyawi ani tohoteye. Sosu ane ma'aru hesi tere'e ne ma'e auwei ne fai.'

²³ Sosu meni owane lo le ma'e itiya'u eiye, 'Pefine a'i tene! Ne meni wisere a'i tene! Ne etiri oso a'i ano au noweinowe tepa'asiye. Serai ane ne ma'e etiri tomu erasi ano au noweinoweiyei ne auwei. Serai notosi marepi wisere a'i ironamitorowa.'

²⁴ Sosu mo'o meni owane ape wiyawi ani siye meni tere'e ei aniye. Meni ape meni owane lo ma'e henerai su, le, le se eiye, 'Meni owane, ane marepi no so'oruwe tepa'asiye. Ne meni marepi kairefi luwaru a'i ne. Ne etiri tomu ne'ese ta'aneyei awei tere'e ma'e ani ta'uwerai. Ne lu tere'e lo me so asiye. Ane ne ne atoweiyesiya.²⁵ Serai ane ne ne erasi a'i atoweiyei. Sosu ane ma'aru ta'i a'i no awei yo papu horuse fareyareye. Siyere! Ane ma'aru ta'i a'i no ne ma'e si tame auwei ne fai.'

²⁶ Ahowa, meni owane ape itiya'u eiye. 'Piyene aware? Ne meni luwaru a'i tene! Ne meni onota'ano a'i tene! Ne marepi ano so'oruwe tepa'asiye. Ane etiri tomu ne'ese ta'aneyei awei tere'e ma'e ani ta'uwerai. Ane lu

¹⁶ 25:15 Ro 12:6 ¹⁷ 25:21 Mt 24:45-47; Lu 16:10

tere'e lo me so asiya. ²⁷Sosu ne piyene ma'aru ta'i a'i ano ma'aru wesi papu aiti ta'ame awere? Serai ane si tame aiyeyei su, ane ma'aru tewi oso a'i tere'e anirowa.

²⁸Serai ane ma'aru ta'i a'i ano aniyei. Ane wiyawi ani siye meni, ereti feni hesi (10) werese aniteye ape, le ma'e auwei.' ²⁹Lu taune tamo wiyawi ani tohoterowa ape, lowe etiri ma'aru tere'e tamo ani ta'uwerowa. Serai lowe etiri ma'aru tomu ne'ese irorowa. Ahowa, lu taune tamo onota'ano a'i ape, etiri lowe lo ape irosiya ape, ane etiri lowe lo ape mo aniyewe, lu taune tere'e ma'e aurowa.^y ³⁰Meni onota'ano a'i ape omo pasi wiyeme a'i ma'e ani fu arosawire. Omo ape sahe lu taune werese luwei erasi a'i ironamitorowa. Lowe fofowei erasi luwaru a'i teriterowawe, lowe pi towafi lo ta'ani fekekeniye ironamitorowa."^w

Jisas peri anowe ta au te'eye. Fe sipsip sosu fe meme.

³¹"Ahowa, ane, meni hi awei ma'e itorai ape, mitaiyeyei erasi se si tame itorairowa. Ane Owane Sitewi lo ipari wisere a'i (ensel) mase aiwawe itorairowa. Ane a'i lai meni owane tutawe lo me to'u onunamitorowa.^x ³²⁻³³Lu taune werese omo werese sahe le ma'e ta'uwerowa. Le a'i lai lowe ponei teiyewe, lowe ma'e au hese ereirowa. Lu taune werese Jisas lo iyape umasinamiteye su, lowe ereti eyate feni ma'e au ei teirowa. Lu taune werese lo yo seni luwaru a'i ironamiteye ape, le lowe ereti opi feni ma'e au ei teirowa. Le apou a'i irorowa. Fe sipsip aiwawe a'i ereti eyate feni ma'e ani furowa. Sosu fe meme ape aiwawe a'i ereti opi feni ma'e ani furowa.^y

³⁴Sosu meni owawe tutawe lu taune ma'e ereti eyate feni sahe irorowa ape, lowe ma'e eirowa, 'Fene Owane Sitewi lai marepi wisere a'i fene ma'e iroteye ape, fene werese ane ma'e aiya! Tu naifa weriyei weriyei le a'i lai awei pani fene ne au ta'ane ta'uweye. Serai fene lu taune werese, awei pani irorowa ape, au noweinoweitorowa. ³⁵Ane lau erasi a'i iroteye su, fene lai ane au aye. Ane sa'i wawe teriteye su, fene lai ane sa'i au aye. Ane meni omo tere'e se omo wesi fene lo ma'e henerai su, fene lai ane wesi fene lo papu fa isafiyeyei ne heneti.^z ³⁶Ane ipari tahe ariye a'i iroteye su, fene lai ipari tahe fene lo ane se auwe. Ane u tahe se iroteye su, fene lai ane se sewiyeteye. Ane kalabus wesi sahe iroteye su, fene lai ane au ferafereiteye.'

³⁷Sosu lu taune yo seni aseyaro a'i irorowa ape, lowe ma'e te'e toweriye, 'Meni owane, eiwerou su nomo ne lau erasi se siyeteye awere? Eiwerou su nomo ne au aye awere? Eiwerou su nomo ne sa'i wawe teriteye awere? Serai nomo sa'i ne ma'e au aye awere? ³⁸Eiwerou su ne

^y **25:29** Mt 13:12; Mk 4:25; Lu 8:18 ^w **25:30** Mt 8:12; Lu 13:28 ^x **25:31** Mt 16:27; 19:28
^y **25:32-33** Ese 34:17; KTH 20:11-13 ^z **25:35** Ais 58:7

omo eyeri ma'e fai awere? Serai nomo ne ma'e wesi nomo lo papu au isafiyeyei ne heneti awere? Eiwerou su ne ipari tahe ariye a'i iroteye awere? Serai nomo ipari tahe nomo lo ne ma'e auwe. ³⁹Eiwerou su ne u tahe se iroteye awere? Eiwerou su ne kalabus wesi sahe iroteye awere? Serai nomo ne sahe sewiyeyei ne aiyete awere?

⁴⁰Sosu meni owane tutawe lai lu taune lowe ma'e itiya'u eirowa, 'Ane fene ma'e peri wiyeme a'i au eisiya! Wanure! Fene wiyawi ape lu feni pefine ano ma'e au iroteye su, fene ane se aiwawe a'i iroteye. Fene lu feni yahowa'i ano au iroteye su, fene aiwawe a'i ane se au iroteye.'^a

⁴¹Sosu meni owane ape lu taune ereti opi feni sahe iroteye ape, le lowe ma'e eirowa, 'Fene werese ane arunatire. Fene ma'e ire. Fene lu taune luwaru a'i ne. Fene Owane Sitewi lo yo pefine awera'iyenati. Serai Owane Sitewi lo ai marepi fene ma'e ironamitorowa. Fene ma'e weriyei weriyei tinamitorowa ape, Owane Sitewi lai au ta'ane ta'uweye. Sosu sepei Satan lu feni werese lo aiwawe a'i ma'e tinamitorowa.'^b ⁴²Ane lau erasi iroteye su, fene ane ma'e au a ta'ame. Ane sa'i wawe teriteye su, fene ane sa'i au a ta'ame! ⁴³Ane omo eyeri ma'e fai su, fene ane mase aiwawe isafiye ta'ame. Ane ipari tahe ariye a'i iroteye su, fene ane ipari tahe au ta'ame. Ane u tahe iroteye su, kalabus wesi sahe iroteye su, fene ane se sewiyenarai ta'ame!'

⁴⁴Sosu lu taune ape mo meni owane ape ma'e itiya'u eiye, 'Meni owane, eiwerou su ne lau erasi a'i iroteye awere? Eiwerou su ne sa'i wawe iroteye awere? Eiwerou su ne ipari tahe ariye a'i iroteye awere? Eiwerou su ne u tahe se kalabus wesi sahe iroteye awere? Serai nomo ne au noweinowe ta'ame. Nomo ne siye ta'ame.

⁴⁵Sosu meni owane ape lowe ma'e itiya'u eirowa, Ane fene ma'e peri pefine a'i au eisiya. Wanure! Fene lu feni yahowa'i ano au feraferei ta'ame su, fene ane aiwawe a'i au feraferei ta'ame.'

⁴⁶Serai lu taune werese yo ano umasi ta'ame ape, ane lowe ma'e weriyei weriyei ani fu arosawirowa. Lowe weriyei weriyei yehe ma'e tinamitorowa. Aiwawe a'i lu taune werese yo ano umasinamiteye ape, ane lowe Owane Sitewi lo omo ma'e henetirowa. Sosu lowe mi mi pasi pasi Owane Sitewi lo omo sahe ironamitorowa.'^c

Au heseyei lu owane lai Jisas ne me tape'i sahe aine tera'eyei ne toteye.

(Mak 14:1-2; Luk 22:1-2; Jon 11:45-53)

26 ¹Sosu a'i pe Jisas peri lo au te'e tepa'asiye su, le lu disaipel lo ma'e apou eiye, ²"Wanure! Nowe mi hesi i tepa'asiye su, Juda lo ta'uwe hereiyei tutawe iyape Pasova henerairowa. Nowe ape se lu tamo lai ane, meni hire ma'e itorai ape, kalabus wesi ma'e etiyei

^a 25:40 Snd 19:17; Mt 10:42; Mk 9:41 ^b 25:41 Mt 7:23 ^c 25:46 Dan 12:2; Jo 5:29

ne henetirowa. Lowe ane me tapeli sahe ti tawesirowawe, sosu aine tera'erowa.”^d

³Sosu a'i pe au heseyei lu owane erasi a'i, ya'ariyei lu tamo, lowe au heseyei meni owane tutawe lo wesi au te'e tiyatiyei ne ta'uwerai. Meni ape lo iyape Kaiafas. ⁴Lowe werese ta'uwerai su, lowe peri te'e tiyatiyei ne onuwe. Lowe Jisas ne te'e arearerowawe, ereti lowe lo wafei se ti tawesirowa. Sosu lowe fara'u aine tera'erowa. ⁵Lowe apou te'e tiyatiteye, “Nomo ta'uwe hereiyei nomo lo le ereti wafei se ti tawesirowata. Ahowa, nomo le anite tawesiyei su, lu taune werese ai marepi nomo ne toterowa. Serai lowe nomo ma'e ai atu tiyatirowa.”

Menitani ta sa'i heneri wisere a'i Jisas lo mato au ani terosowe.

(Mak 14:3-9; Jon 12:1-8)

⁶Sosu a'i pe Jisas omo Betani sahe onuteye. Le Saimon lo wesi papu wi onuteye. Jisas tu naifa Saimon lo enite kairefi a'i au ta'ane niyemaiye. ⁷Jisas Saimon lo wesi metei sahe onuteye su, menitani ta tapiye pa'are ta aniyewe, heneri sa'i wisere a'i ape Jisas lo mato hire au ani terosowe. Menitani ape heneri sa'i ape ma'aru tomu ne'ese eteye.^e

⁸Ahowa, lu disaipel lo menitani ape siyeye su, lowe ai marepi menitani ma'e toteye. Lowe apou eiyee, “Piyene sa'i heneri wisere a'i au ani terosowe awere? Yo seni ape luwaru a'i tene! ⁹Nomo fara'u sa'i ape etiri wesi ma'e fu irorowawe, ma'aru tomu ne'ese anirowa. Ma'aru ape lu tamo ma'aru ariye a'i ape aurowa.”

¹⁰Ahowa, Jisas lu disaipel lo peri wanuwe su, le lowe ma'e eiyee, “Fene piyene menitani ape ne marepi luwaru a'i totesiya awere? Menitani ape ane ma'e wiyawi wisere a'i ta'ane tepa'asiye. ¹¹Fene mi mi werese lu taune ma'aru ariye a'i ne totesiya. Ahowa, ane fene mase nowe oso a'i se irorowa. Nowe me'iye su, ane fene aru po'utenatirowa.^f ¹²Menitani ape sa'i heneri wisere a'i mato hire ano au ani terosowe su, le tahe pa'are ano fisiye yo sahe ta'uwe naneiyee. ¹³Ane fene ma'e peri pefine a'i eisiya! Wanure! Omo omo werese sahe peri ano au te'e fiyarirowa su, lu taune werese menitani lo wiyawi ape marepi tote anite tawesirowa. Lowe menitani ape tote i'anerowata.”

Judas lai Jisas au heseyei lu owane ma'e areare henetiyei ne toteye.

(Mak 14:10-11; Luk 22:3-6)

¹⁴Sosu a'i pe Jisas lo meni disaipel ta iyape Judas Iskariot, le Jisas arunatiyewe, Owane Sitewi lo wesi lu owane ma'e peri ta au te'eyee ne fi. ¹⁵Le Owane Sitewi lo wesi lu owane ma'e heneri su, le lowe ma'e ei toweriye, “Ane meni Jisas fene ma'e henetirowa su, piye etiri ma'aru

^d 26:2 Kis 12:1-27; Mt 20:18 ^e 26:7 Lu 7:37-38 ^f 26:11 Lo 15:11

tamo ane ma'e aurowa awere?" Owane Sitewi lo wesi lu owane peri lo wanuwe su, lowe ma'aru tewi tamo au heseye, lowe ma'aru tau meni ta werese ereti hesi werese le ma'e au heseye.⁸ ¹⁶Serai meni ape lai yo ta Jisas lowe ma'e henetiyei ne nehiteye. Le Jisas areareyei ne toteye.

Jisas ta'uwe hereiyei lu disaipel lo mase ene ateye.
(*Mak 14:12-21; Luk 22:7-14; 22:21-23; Jon 13:21-30*)

¹⁷Sosu a'i pe ta'uwe hereiyei, Pasova, lo nowe tutawe henerai su, Jisas lo lu feni le ma'e te'e toweriyei ne fai. "Ta'uwe hereiyei, Pasova, tutawe ape nomo eiwerou ma'e ene ayei awere? Nomo etiri werese au ta'uwe naneiyei."^h ¹⁸Sosu Jisas lowe ma'e itiya'u eiye, "Fene omo eire ma'e ire. Fene meni ta siyeyei. Le ma'e eire! 'Atuatu siye meni ne ma'e eisiya. Nowe ape ane temeniyeyei ape ataheyeyei ne henerairowa. Ane lu feni ano mase ta'uwe hereiyei, Pasova, ape wesi no sahe ene ayei.'" ¹⁹Sosu lu disaipel lo omo ape ma'e fi. Jisas lo peri umasiteye. Lowe ta'uwe hereiyei, Pasova, lo etiri werese au ta'uwe naneiyei.

Jisas Pita ma'e apou eiye, "Ne ane me'iyeni ma'e atati arurowa."

²⁰Sosu a'i pe nowe neriwei pasi su Jisas lu feni werese lo mase metei sahe ene ayei ne onuteye. ²¹Lowe ene ateye su, Jisas lowe ma'e apou eiye, "Ane peri wiyeme a'i fene ma'e eisiya. Wanure! Meni ta'i fene mase irosiya ape, le ane lu owane tamo ma'e etiyei ne henetirowa."²² Lu disaipel lo Jisas lo peri wanuwe su, lowe werese marepi orese a'i toteteye. Lowe ta'i ta'i a'i lai le ma'e apou ei toweriye. "Meni owane, Eiwerai awere? Ane se ta'ama awere?" ²³Sosu Jisas lowe ma'e itiya'u apou eiye, "Meni ape ane mase ayei fi wisere siye auwe papu iroteye ape, ani teinamiyewe, meni ape lai ane lu owane ma'e henetirowa."ⁱ ²⁴Owane Sitewi lo peri ane ne apou te'esiya, 'Meni ape hire ma'e itorai ape, le temeniyerowa. Ahowa! Meni ape lai le lu owane ma'e henetirowa ape, meni ape weiyai! Meni ape lo mai le autei ta'ame su, etiri wisere a'i tene. Piyene etiri ape wisere a'i awere? Mai lo auteiye su, marepi lirewawe luwaru a'i papu le ma'e henerairowa. ²⁵Sosu meni ape, iyape Judas, le Jisas ne lu owane ma'e au te'e ariariyeye ape, le Jisas ma'e ei toweriye. "Atuatu siye meni. Pefine, ane lai awere?" Sosu Jisas le ma'e itiya'u eiye, "Ne lai peri wiyeme a'i au te'e tepa'asiye."

Jisas nau ta'ase, wain sa'i mase lu disaipel lo ma'e auwe.
(*Mak 14:22-26; Luk 22:15-20; 1 Korin 11:23-25*)

²⁶Sosu a'i pe lowe ene ateye su, Jisas lai nau ta'ase ereti se aniteyewe, Owane Sitewi ma'e au te'e wisereyete. Sosu le nau ta'ase tewi pa tewi

⁸ 26:15 Sek 11:12; Jo 11:57 ^h 26:17 Kis 12:14-20 ⁱ 26:23 Sng 41:9

ani topotowewe, lu disaipel lo ma'e au noneye. Le lowe ma'e apou eiye, "Fene nau ta'ase ape ani ene. Nau ta'ase ape tahe pa'are ano wou a'i ne."²⁷ Lowe nau ta'ase ene a tepa'asiye su, le wain sa'i pa'are ereti aniteyewe, Owane Sitewi ma'e au te'e wisereyeye. Le wain sa'i pa'are lu disaipel lo ape ma'e au noneye. Le apou eiye, "Fene werese wain sa'i ape ene are."²⁸ Wain sa'i ape fisa'i ano wou a'i ne. Owane Sitewi lai peri he'i ariariye irowe. Lowe tahe ano aine tewi narowa. Fisa'i ano nowe ma'e tepi'o teroso arosairowa. Fisa'i ano lai yo seni luwaru a'i ape mo au ani sasari tepa'asiyei. Owane Sitewi tai ano, fisa'i ano siyeyei su, le yo seni luwaru a'i ape tote i'ane tepa'asiyei.^j ²⁹Ahowa, ane fene ma'e peri ta eisiya. Ane wain sa'i ape a tepa'asiyei su, ane wain sa'i tere'e tame arowata. Ahowa, nowe ye'ewi su, ane hi awei ma'e si tame itorairowa su, ane fene mase fara'u wain sa'i tere'e arowa. Nowe ape se ane Tai ano lo lu tewi werese au noweinowerowa."

³⁰Sosu a'i pe lowe Owane Sitewi lo omoyawi ahi ta irowe su, lowe wesi ape arunatiyewe, Omo Oliv hire ma'e yaneye.^k

Jisas Pita ma'e au eiye, "Ne ane me'iyeni ma'e atati arunatirowa."

(Mak 14:27-31; Luk 22:31-34; Jon 13:36-38)

³¹Sosu a'i pe Jisas lowe ma'e eiye, "Wanure! Nowe pasi eite se lu owane lai ane ereti aniteye su, fene werese ane ne me'iyeni ma'e atati arunatirowa. Owane Sitewi lo peri tu naifa weriyei apou te'eye,

'Ane fe sipsip au noweinowe siye meni ape aine tera'erowa. Serai fe sipsip werese lo atoweiyeye itero fiyari howeirowa.' *Sek 13:7*

³²Ahowa! Ane si tame sinerowa su, ane omo pani Galili ma'e tu irowa. Yaro ahe ane fene tame siyerowa."^l

³³Ahowa, Pita le ma'e itiya'u eiye, "Wanure! Lu feni tere'e no lowe ne ne me'iyeni ma'e atati arunatirowa su, ane lai mi mi werese ne ne me'iyeni ma'e atati arunatirowata."³⁴ Sosu Jisas le ma'e eiye, "Ane peri wiyeme a'i ne ma'e eisiya. Wanure! Pasi eite se ne nowe hesi heta ane ne me'iyeni ma'e atati arunatirowa. Ne yo seni iro tepa'asirowa su, ne irowe kakaruk aite peri uterowa ape, wanurowa."^m ³⁵Pita le ma'e itiya'u eiye, "Ahowa! Ane ne ne au temeniyerowa. Ane mi mi weriyei ne ne me'iyeni ma'e atati arunatirowata." Lu disaipel lo ape werese peri aiwawe a'i le ma'e au te'eye.

Jisas Owane Sitewi ma'e au te'e fiyariteye.

(Mak 14:32-42; Luk 22:39-46)

³⁶Sosu a'i pe Jisas lu disaipel lo mase awei Getsemani ma'e henerai. Sosu Jisas lu feni lo ma'e apou eiye, "Fene saro ahe onure. Ane hire yaro

^j 26:28 Kis 24:8; Jer 31:31-34; Sek 9:11; 1 Ko 10:16 ^k 26:30 Lu 22:39; Jo 18:1

^l 26:32 Mt 28:7,16 ^m 26:34 Mt 26:69-75

ma'e Owane Sitewi se au te'e tiyatiyei ne irowa.”³⁷ Sosu Pita, Sebedi lo eimane hesi, iyape Jems, Jon, Jisas lai lowe hene yaneye. Jisas marepi orese erasi a'i teriteye. Le fofowe i erasi lirewawe papu teriteye.³⁸ Sosu Jisas lowe ma'e eiye, “Marepi lirewawe ano orese a'i irosiya. Ane apou toteye. Ane orese a'i ape suterowata. Ane tote temeniyereme. Fene sato onuwewe, etiri siye noweinowe etire. Owane Sitewi ma'e ane ne au ferafereiyei ne te'e towerire.”ⁿ ³⁹Sosu le lowe arunatiyewe, omo hire oso a'i yaneye. Le lowe lo ape'i onuwewe, ereme se awei ma'e winetaiteye. Sosu Owane Sitewi ma'e ei toweriye. “Tai ano, marepi ano orese a'i ne. Ane temeniye wou ta'ama. Ne yo tere'e fara'u siye nehire. Ahowa, ane lai marepi ano awera'iyenatirowa. Ane lai marepi no umasirowawe, peri no umasirowa.”

⁴⁰Nowe oso a'i su, le si tame itorai. Lu feni hesi heta lo nihe howeiteye. Sosu le Pita ma'e eiye, “Fene nowe tewi ta'i a'i ane aiwawe a'i tei ninaweteye awere?”⁴¹ Fene etiri werese tei siye etinamire. Owane Sitewi ma'e au te'ere. Serai fene yo seni luwaru a'i irowei ne toterowata. Yo aseyaro ne hepene fene lo marepi kairefi a'i tote umasisiya. Ahowa, tahe pa'are fene lo yo luwaru a'i umasiye ne totenamisiya.”

⁴²Sosu Jisas lowe hesi heta arunatiyewe, omo hire ma'e si tame yaneye. Le aite lo ma'e au te'e tiyatiyei ne fi. Le apou eiye. “Tai ano, ane fara'u marepi orese a'i ape awera'iyenatiyei awere? Ahowa, ane marepi no umasirowa.”⁴³ Jisas peri te'e tepa'asiye su, le si tame itorai. Le lu feni hesi heta aiwawe a'i nihe howeiteyei siyeye. Nihe lowe lo orese a'i ne.⁴⁴ Sosu Jisas lowe arunatiyewe, omo hire ma'e si tame yaneye. Le aite lo ma'e peri aiwawe a'i au te'eteye. “Tai ano, ane fara'u wiyawi no ne ane ma'e auwe ape, awera'iyenatirowa awere? Ahowa, ane marepi ano ani fu ararorowa. Ane marepi no umasirowa.”

⁴⁵Sosu le aite lo peri te'e tepa'asiye su, le lu disaipel lo ma'e si tame itorai. Le lowe ma'e eiye, “Fene nihe howeisiya awere? Fene tahe fetane a'i teritesiye awere? Siyere! Nowe ano ataheyerai tepa'asiye. Meni ape ane lu luwaru a'i ma'e henetiyei.⁴⁶ Fene sinere! Nomo iyei ne! Meni ape ane ai lu owane ma'e henetiyei ape fai.”^o

Ai lu tamo Jisas ereti wafei se ti tawesiye.
(*Mak 14:43-50; Luk 22:47-53; Jon 18:3-12*)

⁴⁷Sosu a'i pe le peri ape te'eye su, siyere! Meni Judas Jisas ma'e henerai. Le lu disaipel lo (12 disaipel) ta'i a'i ne. Au heseyei lu owane lu tamo, lu owane tere'e tamo, lowe lai ai lu tomu ne'ese, lu taune tomu ne'ese Judas mase eimawesawi. Lowe eine inapi, ti, me au aiwawe a'i anitetai.⁴⁸ Sosu meni Judas Jisas henerai su, le yaru ta lowe ma'e

ⁿ 26:38 Jo 12:27 ^o 26:46 Jo 14:31

ariariyeyei au te'eye. Le apou eiye, “Ane meni ta ya'ore erite wisereyeyei su, fene meni ape ereti lo ma'e anitere.” ⁴⁹Sosu Judas Jisas henerai su, le Jisas ma'e eiye, “Atuatu siye meni, Pasi a'i.” Sosu le Jisas ya'ore erite wisereyeye. ⁵⁰Sosu Jisas le ma'e eiye, “Kaiyemo, Ne ane lu owane ma'e henetiyei ne fai. Ne witane se a'i irore.” Sosu ai lu tamo Jisas lo ereti anite tawesirai.

⁵¹Sosu siyere! Meni ta'i Jisas mase iroteye ape, le ipari mene'e ereti se aniyewe, au heseyei meni owane tutawe lo wiyawi yahowa'i siye meni lo apaniye aine tou la'eye.^p ⁵²Sosu Jisas le ma'e eiye, “Ne ipari mene'e no ape si tame fure. Lu werese ipari mene'e se ai atu irowei su, lowe lai ipari mene'e se aiwawe a'i temeniyerowa.” ⁵³Piyene ne yo seni ape irowe awere? Ne apou totere. Ane tai ano ma'e fara'u au pati aniyei ne uterowa. Serai le a'i lai fara'u ipari wisere a'i (ensel) tomu ne'ese lo ane ma'e au feraferiyei ne eimawe arosairowa. ⁵⁴Wanure! Ane Owane Sitewi lo ipari wisere a'i (ensel) ape ane fa feraferiyei ne ute aniyei su, Owane Sitewi lo peri, tu naifa leseye ape, pefine henerairowata.”

⁵⁵Sosu Jisas lu werese ape ma'e apou eiye, “Fene ane ne totesiya awere? Ane ta'arei siye meni awere? Fene piyene eine inapi, me au, ipari mene'e aita'siya awere? Mi mi werese ane Owane Sitewi lo wesi fene lo ma'e au te'e atuatuwei ne onuteye. Ane sato onuteye su, fene ereti ano anite tawesiye ta'ama.” ⁵⁶Tu naifa weriyei Owane Sitewi lo peri au te'e siye lu fene ne leseye. Serai yo seni fene lo fene irowe ape, wiyeme henerai tepa'asiye.” Sosu Jisas peri te'e tepa'asiye su, lu feni werese lo Jisas arunatiyewe, atoweiyee iteroti.

Lu Owane lai Jisas etiye.

(Mak 14:53-65; Luk 22:54-55,63-71; Jon 18:13-14,19-24)

⁵⁷Sosu a'i pe ai lu werese Jisas lo ereti anite tawesiye ape, lowe meni Kaiafas ma'e heneti. Lu owane tere'e Kaiafas lo wesi ma'e ta'uweyeyei. ⁵⁸Ahowa, Pita lu werese eyeri ma'e mo'o umasiteye. Lowe Jisas Kaiafas lo wesi papu hene wiye su, Pita Kaiafas lo wesi nowe taire ma'e hene onuri. Ai lu tamo mase onuteye. Le Jisas lo peri etiyei ape siyeyei ne.

⁵⁹Kaiafas lo wesi papu, au heseyei lu owane tamo, lu owane tere'e tamo, wesi papu ta'uweye ape, lowe peri wawero au te'eteye. Lowe Jisas aine tera'eyei ne toteye. ⁶⁰Ahowa, lowe yo seni luwaru a'i nehirowata. Lu tomu ne'ese Jisas ne peri wawero au te'eye. Ahowa, peri werese lowe lo Jisas etirowata. Nowe me'iyee su, lu hesi ponei sahe au te'eyei ne teiteye. ⁶¹Lowesi apou eiye, “Meni ape apou au te'eye. Nomo wanuwe. Le apou eiye, ‘Ane fara'u Owane Sitewi lo wesi tutawe

^p 26:51 Jo 18:26 ^q 26:52 Stt 9:6; KTH 13:10 ^r 26:55 Lu 19:47; 21:37

aine tapeti po'uterowa. Sosu nowe hesi heta i tepa'asiyei su, ane Owane Sitewi lo wesi eite si tame ta'anerowa.' ”^s

⁶²Sosu Owane Sitewi lo meni owane tutawe sine teiyewe, Jisas ma'e eiye, “Ne lu hesi lo peri wanuwe awere? Ne peri ta itiya'u au te'erowata awere? Lu hesi piye peri eti ne ma'e au fu te'eye awere?” ⁶³Ahowa, Jisas peri se ta'ama. Sosu au heseyei meni Owane tutawe le ma'e ei toweriye, “Ane ne ma'e ei toweriye. Owane Sitewi norohuwe ironamisiya ape, lo nihe se ne peri pefine nomo ma'e au te'ere. Ne Kraisi awere? Ne meni Owane Sitewi lai, hi awei ma'e eimawe arosai awere? Ne Owane Sitewi lo meni eime awere?”^t

⁶⁴Sosu Jisas le ma'e eiye, “Peri no wiyeme a'i tene! Weiya! Nowe me'iyu su, ane, meni ape, omo hire ma'e itorai ape, ane Owane Sitewi kairefityeyei pefine a'i lo ereti eyate feni ma'e onunamitorowa. Nowe ye'ewi su, ane ni'arawe papu itorairowa. Fene werese ane ni'arawe hire ma'e siye anirowa.”^u ⁶⁵Sosu a'i pe au heseyei meni owane tutawe Jisas lo peri wanuwe su, le ipari tahe lo ani erauwiye. Sosu eiye, “Le Owane Sitewi Pefine ne te'e naruwe. Nomo lu tere'e au te'eyei ne ei anirowata. Siyere! Fene werese peri lo ape wanu tepa'asiye. Peri lo ape Owane Sitewi ne te'e naru tepa'asiye.” ⁶⁶Fene piye totesiya awere?” Sosu lowe werese itiya'u uteye. “Le Owane Sitewi ma'e te'e naru tepa'asiye. Serai nomo le aine tera'erowa.”^w ⁶⁷Sosu lu tamo Jisas lo nihari sahe pisa'i sine'iyu. Lowe le ma'e nihari ma'e ereti mokumoku se aineye. Lu tamo tere'e ereti se aine apasiye.^x

⁶⁸Lowe le ma'e eiye, “Ne meni ape Kraisi Owane Sitewi lai, hi awei ma'e eimawe arosai ape, ne nomo ma'e au te'ere. Eiwerai ne ereti mokumoku se aineye awere?”

Pita Jisas ne me'iyeni ma'e atati arunati.

(Mak 14:66-72; Luk 22:56-62; Jon 18:15-18,25-27)

⁶⁹Sosu a'i pe Pita wesi nowe ma'e wesi taire onu ninaweteye. Nowe oso a'i su, wiyawi yahowa'i siye menitani lai Pita ma'e ei toweriyei ne henerai. Le ma'e eiye, “Siyere! Ne Jisas mase, Pani Galili ma'e fai ape, aiwawe a'i iroteye.” ⁷⁰Ahowa, Pita lowe ma'e itiya'u eiye, “Wawero a'i ne! Ane meni ape mase aiwawe iro ta'ame. Ane peri no so'oru ta'ama.” ⁷¹Sosu Pita wesi taire arunatiyewe, nowe ma'e fi. Sosu Wiyawi yahowa'i ani siye menitani tere'e ta Pita siyeye. Le lu taune ma'e eiye, “Meni ape le Jisas omo Nasaret lo meni aiwawe iroteye.” ⁷²Pita peri lo wanuwe su, le peri kairefi a'i se eiye, “Ahowa, ane meni ape so'oru ta'ama.” ⁷³Nowe oso a'i su, lu tamo Pita ma'e te'eyei ne henerai. “Pefine a'i ne Jisas aiwawe a'i

^s 26:61 Jo 2:19-21 ^t 26:63 Ais 53:7; Mt 27:12 ^u 26:64 Sng 110:1; Dan 7:13; Mt 24:30

^v 26:65 Mt 9:3; Jo 10:33 ^w 26:66 Wkp 24:16; Jo 19:7 ^x 26:67 Ais 50:6; 53:5

iroteye. Ne Jisas lo peri wou a'i te'esiya.”⁷⁴ Sosu Pita peri luwaru a'i lowe ma'e au te'eye. “Ahowa! Ane meni ape so'oru ta'ama.” Sosu Pita peri ape te'le tepa'asiye su, irowe kakaruk aite peri erasi uteye. ⁷⁵Sosu Pita irowe kakaruk aite lo peri wanuwe su, le Jisas lo peri ne toteye. Jisas nowe tu se apou au te'eye, “Ne nowe hesi heta ane ne me'iyeni ma'e atati arurowa. Serai irowe kakaruk aite uterowa su, ne yo seni ape iro tepa'asirowa.” Sosu le nowe ma'e fiyewe, luwei erasi irowe.^y

Meni Pailat lai Jisas etiyē.

(Mak 15:1; Luk 23:1-2; Jon 18:28-32)

27 ¹Sosu a'i pe nowe esi mitaiyeye henerai su, Owane Sitewi lo wesi lu owane werese, ya'ariyei lu tamo wesi papu Jisas ne te'le tiyatiyei ne ta'uwerai. Lowe Jisas aine tera'eyei ne toteye. ²Sosu lowe Jisas ereti wafei se ti tawesiyewe, awei meni owane, iyape Pailat, ma'e heneti.

Judas wafei se pere'i topo lo sahe heri tera'eye.

(Aposel 1:18-19)

³Meni ape Judas Jisas lo etiyē siyeye su, le marepi orese a'i teriteteye. Serai le ma'aru tau meni ta werese ereti hesi werese au heseyei lu owane ya'ariyei lu owane ma'e si tame aiti. Judas Jisas Owane Sitewi lo wesi lu owane ma'e heneti. ⁴Le lowe ma'e eiye, “Ane Owane Sitewi ma'e yo seni luwaru a'i irowe. Meni ape yo seni werese lo wara'i a'i ne.” Ahowa, lowe le ma'e itiya'u eiye, “Etiri ape ne irowe ape, ne lai marepi no umasi tepa'asiye. Nomo ne ma'e yo seni ape irowei ne te'eye. Marepi nomo lo yahowa'i totesiya. Etiri ape ne ewiteyei no a'i lai.” ⁵Judas peri lowe lo wanuwe su, le ma'aru werese fiyafe ma'e ani fu arowewe, wesi nowe ma'e fi. Nowe me'iyē su, Judas lai wafei se pere'i topo lo sahe ti tawesiyewe, me nei sahe heri tera'eye.^z

⁶Judas ta'uwe wesi nowe ma'e fi su, Owane Sitewi lo wesi lu owane ma'aru werese ani ta'uwe fuwe. Sosu lowe apou eiye, “Nomo ma'aru eite Owane Sitewi lo wesi lo pa'are papu au furowata. Ma'aru eite nomo meni ta lo temeniyeyei ape, ete tepa'asiye. Ma'aru eito eite nomo Owane Sitewi ma'e siye ma'aru pa'are papu au furowata.” ⁷Serai lowe peri ta te'le tiyatiteye. Te'le tepa'asiye su, lowe ma'aru ape ta'aneyei awei ta eteye. Ta'aneyei awei ape meni topo peperu pa'are ta'aneteye ape. Piyene lowe awei tewi ape eteye aware? Lowe lu taune pani eyeri ma'e fai ape, temeniyeyei su, lowe tahe pa'are lowe lo fisiye yo ma'e funarirowa. ⁸Serai lowe awei tewi ape eteye su, lowe iyape tere'e au papowe, “Fisa'i lo Awei Tewi.” Iyape ape mi mi werese ironamitorowa. ⁹⁻¹⁰Sosu tu naifa weriyēi Owane Sitewi lo peri au te'le siye meni Jeremaia apou leseye,

^y 26:75 Mt 26:34 ^z 27:5 Ap 1:18-19; Mt 26:14-15

“Lowe ma'aru tau meni ta werese ereti feni hesi (10) aniyewe, awei tewi ta eteye. Awei tewi ape sahe meni ta peperu pa'are ta'aneteye. Meni owane lai lowe ma'e awei tewi ape eteyei ne au te'eye. Ma'aru meni ta werese ereti feni hesi (10) ape Israel lo lu taune lai meni hepene eteyei ne ariariyeye.” *Jer 32:6-9*
 Nowe ape se peri eite, Jeremaia leseye ape, wiyeme a'i henerai tepa'asiye.

Pailat meni luwaru a'i kalabus wesi nowe ma'e heneye.

(Mak 15:2-5; Luk 23:3-5; Jon 18:33-38)

¹¹Sosu a'i pe Owane Sitewi lo wesi lu owane lai Jisas awei meni owane tutawe ma'e au teiyei ne heneti. Meni owane ape Jisas ma'e peri ta ei toweriye. Le apou ei toweriye, “Ne Juda lo meni owane tutawe awere?” Jisas le ma'e itiya'u eiye, “Ei! Ne peri wiyeme a'i au te'eye.” ¹²Sosu au heseyei lu owane tamo awei lu owane tamo peri luwaru a'i Jisas ma'e au te'eteye. Ahowa, Jisas peri ta itiya'u te'e ta'ame.^a ¹³Sosu Pailat le ma'e eiye, “Ne lowe lo peri werese wanu ta'ame awere? Lowe etiri luwaru a'i tomu ne'ese ne ma'e au fu te'eteye.” ¹⁴Ahowa, Jisas peri werese lowe lo itiya'u te'e ta'ame. Serai Pailat Jisas ne hepene se su'ariye.

Pailat Jisas ne eiye. Me tape'i sahe aine tera'ere!

(Mak 15:6-15; Luk 23:13-25; Jon 18:38–19:16)

¹⁵Ta'uwe hereiyei iyape Pasova, iyu menei weriyei weriyei sahe awei meni owane lai meni ta, kalabus wesi sahe iroteye ape, nowe ma'e hene arosairowa. Meni ape Israel lo lu taune lai ariariyerowa. ¹⁶Meni luwaru a'i ta kalabus wesi papu ironamiteye, iyape Barabas. Meni ape yo seni luwaru a'i ironamiteye. ¹⁷Serai lu taune tomu ne'ese meni Pailat ma'e ta'uwerai. Sosu le lowe ma'e apou ei toweriye. “Ane meni ta'i, kalabus wesi papu iroteye ape, nowe ma'e henerowa. Fene eiwerai ane nowe ma'e fa henerowa awere? Fene eiwerou totesiya awere? Ane meni Barabas nowe ma'e henerowa awere? Jisas nowe ma'e henerowa awere? Meni ape Jisas Owane Sitewi lai hi awei ma'e eimawe arosai.” ¹⁸Awei meni owane ape peri ape au te'eye su, le apou toteye. “Juda lo lu tewi ape Jisas ma'e marepi luwaru a'i totenamiteye. Lowe le ne marepi afofo a'i totenamisiya. Serene lowe lai Jisas ane ma'e etiyei ne henetai.”^b ¹⁹Awei meni owane ape etiyei lo me to'u onuteye su, tani lo le ma'e peri ta le ma'e apou te'esai, “Meni ape wara'i wisere a'i tene! Ne etiri luwaru a'i ta le ma'e owe ape irore! Liyewe pasi ane le ne suwou ta siyeye. Ane marepi orese erasi a'i teriteteye.”

²⁰Ahowa, au heseyei lu owane tamo, awei ya'ariyei lu tamo, lowe lu taune werese ma'e peri kairefi a'i au te'eye, “Fene meni Barabas

^a 27:12 Ais 53:7 ^b 27:18 Jo 11:47-48; 12:19

kalabus wesi nowe ma'e ei ani heneraire! Fene awei meni owane ma'e Jisas aine tera'eyei ne au te'ere.”²¹ Awei meni owane lowe ma'e itiya'u eyie, “Fene eiwerou a'i lu hesi ape ne totesiya awere? Jisas nowe ma'e ani arosaiyei awere? Barabas ani arosaiyei awere?” Lowe le ma'e itiya'u eyie, “Ne meni Barabas ani arosaire!”²² Sosu Pailat lowe ma'e ei toweriye. “Meni Jisas, Owane Sitewi lai eimawe arosai ape, ane le ma'e eiwerou irowei awere?” Lowe le ma'e itiya'u eyie, “Meni eite me tape'i sahe aine tera'ere!”²³ Sosu Pailat lowe ma'e itiya'u eyie, “Piyene awere? Meni ape yo seni luwaru a'i iro ta'ame.” Ahowa, lu taune werese peri kairefi erasi a'i uteye, “Meni eite me tape'i sahe aine tera'ere.”

²⁴ Meni ape, Pailat peri lowe lo wanuwe su, le apou toteye. Lu taune ape mo marepi luwaru a'i toteteje. Lowe ai atuwei lo marepi toteje. Serai le sa'i tewi ta ei aniteye. Sa'i tewi ta aitai su, le ereti aiyawe lo sa'i au huwewe, lowe ma'e eyie, “Ereti hesi ano sa'i se au huwe su, ane fene ma'e apou au atuatusiya, ane yo seni luwaru a'i siye ta'ame. Ane le ma'e aine tera'erowata. Fene le ma'e aine tera'ereme su, fene a'i lai le me tape'i sahe aine tera'ere.”^c ²⁵ Sosu lu taune werese le ma'e apou uteye. “Ei, nomo meni ape me tape'i sahe aine tera'erowa. Nomo orese a'i eite teriterowa. Eimane nomo lo aiwawe a'i orese a'i eite teriterowa.”^d ²⁶ Sosu Pailat peri lowe lo wanuwe su, le meni Barabas kalabus wesi papu irote ape, nowe ma'e ani arosaiyewe, lu taune ma'e heneti. Sosu mo'o le ai lu tamo Jisas lo me'iyeni ma'e wafei se aineyei ne eimawesawi. Sosu lowe ma'e me tape'i sahe aine tera'eyei ne heneti.

Ai lu tamo Jisas ne au te'e naruteye.

(Mak 15:16-20; Jon 19:2-3)

²⁷ Sosu a'i pe awei meni owane lo ai lu tamo Jisas ta'uweyei wesi erasi papu hene wiye. Lowe ai lu werese Jisas ma'e ei ta'uwerai. ²⁸ Sosu lowe ipari tahe werese lo ani erauwewe, sosu lowe ipari tahe lo'u a'i ape se au ani asiye.^e ²⁹ Lowe wafei tohu ni'ari ape se tuhe wou ani ape'iyie ta'aneyewe, Jisas lo mato sahe au ti atati asi arowe. Lowe me epi ta ereti sa'onare eyate feni lo se au aniteye. Lowe le ma'e lowe uporo ape'i onuwewe, lowe le ma'e peri ta apou te'e naruteye. Lowe apou te'eye, “Siyere! Juda lo meni owane tutawe.”³⁰ Lowe pisa'i le ma'e sene'iyie. Lowe me epi lo aniyewe, mato lo ma'e aineye.^f ³¹ Lowe le ma'e peri te'e naru tepa'asiye su, lowe ipari tahe lo'u a'i le ani asiteye ape si tame au ani erauwewe, sosu ipari tahe lo, tu tame ani asiye ape, le ma'e si tame au ani asiye. Lowe ta'uwe wesi nowe ma'e me tape'i aine tera'e ti tawesiyei ne heneti.

^c 27:24 Lo 21:6-9 ^d 27:25 Ap 5:28 ^e 27:28 Lu 23:11 ^f 27:30 Ais 50:6

Lowe Jisas me tape'i sahe aine tera'e ti tawesi temeniye.

(Mak 15:21-32; Luk 23:26-43; Jon 19:17-27)

³²Sosu a'i pe lowe ta'uwe wesi erasi nowe ma'e heneye su, lowe meni ta iyape Saimon omo Sairini ma'e fai ape, lowe meni ape ma'e eiye, "Ne Jisas lo me tape'i omo hire ma'e sute yanere!"

³³Lowe omo ta iyape Golgota Jisas hene yaneye. Omo ape lo peri sitewi apou ne. "Mato Pa'are lo Omo." ³⁴Sosu lowe Jisas ma'e wain sa'i horuse luwaru a'i ape Jisas au aye. Ahowa, Jisas sa'i tewi a'i asiyei irowewe, sosu sa'i ape a ta'ame.^g ³⁵Sosu lowe Jisas me tape'i sahe aine tera'e ti tawesi heriye su, lowe tapiye tamo ipari tahe lo aniyei ne ani fu arosawi. Tapiye ape mo ai lu ta ipari tahe lo aniyei ne ariariye. Serai ai lu ape tapiye ariariye ape, le lai Jisas lo ipari tahe anirowa.^h ³⁶Sosu lowe pa'eye tepa'asiye su, lowe senarepe sahe onuwewe, le ma'e siye ninaweteye. ³⁷Sosu lowe metei sahe apou leseye,

MENI APE JISAS JUDA LO MENI OWANE TUTAWE

Lowe peri ape one towe sahe lese tepa'asiye su, lowe peri ape Jisas lo me tape'i pihatu sahe aine tawereye.

³⁸Nowe ape se ta'arei lu hesi Jisas mase me tape'i sahe aine ti tawesiye. Ta'arei meni ta Jisas lo eyate feni ma'e au ti tawesiye. Ta'arei meni tere'e ta opi feni ma'e au ti tawesiye.ⁱ

³⁹Sosu a'i ape lu tamo Jisas ma'e atahe a'i teiteye su, lowe peri luwaru a'i le ma'e au te'e naruwe. Lowe le se niyeyeiteye.^j ⁴⁰Lowe le ma'e eiye, "Ne tu apou eiye, 'Ane Owane Sitewi lo wesi tutawe aine tapeti fiyariyei. Sosu nowe hesi heta ane si tame ta'anerowa.' Ne iyape no ei ani aroweye. Serai ne Owane Sitewi lo meni eime su, ne fara'u topo ne au si anire! Ne me tape'i hire saro arunatirowawe, hi eito itora!"^k ⁴¹Owane Sitewi lo wesi lu owane tamo, Owane Sitewi lo peri ani so'oruwe siye lu tamo, lowe aiwawe a'i Jisas ma'e peri luwaru a'i te'e naru niyeyeiteye. Lowe le ne eiye, ⁴²"Meni ape lu taune tere'e tamo ma'e si tame au hene aniteye. Ahowa, le topo a'i lai si anirowata. Le Juda lo meni owane tutawe pefine su, le fara'u me tape'i hire arunatirowawe, hi awei ma'e itorairowa. Le hi awei ma'e itoraiyei su, nomo fara'u le ne a'i tote tawesinamirowa. ⁴³Meni ape Owane Sitewi pefine a'i ne tote tawesiyei su, sosu Owane Sitewi le ne marepi erasi a'i totenamisiya su, Owane Sitewi le ma'e au ferafereirowa. Meni ape topo le ne apou eiye, 'Ane a'i lai Owane Sitewi lo meni eime pefine a'i ne!"^l ⁴⁴Ta'arei lu hesi me tape'i sahe le mase ti tawesiteye ape, lowesi le ma'e au te'e naru niyeyeiteye.

^g 27:34 Sng 69:21 ^h 27:35 Sng 22:18 ⁱ 27:38 Ais 53:12 ^j 27:39 Sng 22:7; 109:25

^k 27:40 Mt 26:61; Jo 2:19 ^l 27:43 Sng 22:8

Jisas me tape'i sahe temeniyeye.

(Mak 15:33-41; Luk 23:44-49; Jon 19:28-30)

⁴⁵Sosu a'i pe poweiye ponei se nowe pasi a'i ito henerai, awei pani werese napetuwe. Sosu poweiye neriwei aiwawe a'i se pasi po'uteye. Nowe neriwei aiwawe a'i poweiye si tame tewi mitaiye fiyarirai. ⁴⁶Sosu nowe neriwei (3 klok) Jisas peri kairefi erasi a'i apou uteye,

Eloi, Eloi lama sabaktani! Peri ape Hibru lo peri apou te'eye, "Owane Sitewi ano, Owane Sitewi ano, piyene ne ane ne me'iyeni ma'e atari aruwe awere?" *Sng 22:1*

⁴⁷Sosu lu tamo me tape'i ataha sahe teiteye ape peri lo ape wanuwe su, lowe apou te'eye, "Meni Elaija ute anisiya awere?" ⁴⁸Sosu meni ta witane a'i se ipari tahe aniyewe, me pite ta pihatu sahe ipari tahe ape tiye su, Jisas ma'e wain sa'i luwaru a'i ape au aye."^m ⁴⁹Ahowa, lu tere'e tamo apou eiye, "Weiya! Aru! Nomo pei siyere! Meni Elaija lai meni ape fara'u si tame hene anirowa awere? Piyete awere? Nomo pei ninawere!"

⁵⁰Sosu Jisas peri kairefi erasi a'i tame uteye. Sosu hepene lo fi. Le temeniyeye.

⁵¹Ipari tahe erasi a'i Owane Sitewi lo wesi tutawe, papu hire heriteye ape, hire ma'e ani erauwiye. Owane Sitewi lai ipari tahe ape hire ma'e ponei ani tou apeti itorai. Auwe erasi a'i awei pani werese tei auseriyeye. Tapiye erasi a'i tamo aine erauwiye."ⁿ ⁵²Fisiye yo werese toso tepa'asiye. Lu taune tomu ne'ese, Owane Sitewi lo yo umasinamiteye ape, tu temeniyeye ape, Owane Sitewi lai lowe fisiye yo sahe si tame au norohuwe sineye. ⁵³Nowe me'iyeye se Owane Sitewi lo kairefi se Jisas fisiye sahe si tame au norohuwe sineye su, lu taune ape mo Owane Sitewi lo omo wara'i a'i wiri. Lu taune tomu ne'ese lowe siyeye. ⁵⁴Sosu ai lu lo meni owane, ai lu tamo le mase iroteye ape, lowe Jisas au tei siyeteye ape, lowe auwe lo etiri werese auwe erasi tei auseriyeye erasi teriteye siyeteye. Lowe marepi atoweiyeye erasi a'i toteye. Lowe apou eiye, "Wanure! Wiyeme a'i, meni ape Owane Sitewi lo meni eime tene!"

⁵⁵Taune tomu ne'ese Jisas lo me tape'i eyeri sahe tei ninaweteye. Lowe tu pani Galili sahe Jisas mase iroteyewe, le ma'e au noweinoweiteye.^o

⁵⁶Menitani ta iyape Maria, omo pani Makdala ma'e fai. Menitani tere'e ta iyape Maria. Menitani ape Jems, Josep lo mai. Sosu menitani tere'e ta, Jems, Jon lo mai, Sebedi lo eimane hesi.

Lowe Jisas lo tahe pa'are tapiye fisiye yo sahe fu arowe.

(Mak 15:42-47; Luk 23:50-55; Jon 19:38-42)

⁵⁷Nowe neriwei pasi se meni ta ma'aru tomu ne'ese iroteye ape, iyape Josep, omo Arimatea ma'e fai. Le tu naifa Jisas lo peri tote tawesi

^m 27:48 Sng 69:21 ⁿ 27:51 Kis 26:31-33; Hi 10:19-20 ^o 27:55 Lu 8:2-3

umasinamiteye. ⁵⁸Le Pailat, awei meni owane, ma'e ei toweriyei ne henerai. Le apou ei toweriyei, "Ane fara'u Jisas lo tahe pa'are ani itorairowawe, fisiye yo papu ma'e furowa awere?" Sosu Pailat ai lu lo ma'e eiye, "Ne Jisas lo tahe pa'are ape ani itorowawe, Josep ma'e aure!"^p ⁵⁹Sosu Josep lai Jisas lo tahe pa'are aniyeye. Sosu le ipari tahe aseparo a'i aniyewe, tahe pa'are lo sahe au napetu ti tawesiye. ⁶⁰Le Jisas lo tahe pa'are au napetu ti tawesi tepa'asiye su, le fisiye yo he'i a'i topo lo papu ma'e fuwe. Fisiye yo ape tapiye erasi a'i papu horuseye. Jisas lo tahe pa'are fisiye yo papu ma'e fuwe su, le tapiye erasi ta fisiye yo hire au onu tawesiye. Le tapiye erasi fisiye yo hire noweri onuwe su, le wesi topo lo ma'e fi.^q ⁶¹Sosu taune hesi iyape Maria omo Makdala ma'e fai ape, sosu Maria tere'e lowesi fisiye atahe a'i yo sahe onuteye.

⁶²Sosu a'i pe nowe mo'o se ta'uwe hereiyei lo etiri ta'uwe tepa'asiye su, au heseyei lu owane tamo, Farisi lu tamo, lowe awei meni owane tutawe Pailat ma'e ta'uwerai. ⁶³Lowe le ma'e eiye, "Meni owane Jisas lai peri wawero te'enamiteye. Nomo peri lo wanuwe. Sosu nomo peri lo ape tote tawesiye. Le sato iroteye su, le apou eiye, 'Ane temeniyeyei su, nowe hesi heta ane si tame norohuwe sinerowa.'" ⁶⁴Serai ne ai lu ma'e apou au te'ere, 'Fene Jisas lo fisiye yo tei siyete.' Serai lu tamo Jisas lo tahe pa'are ta'arei ani tahe anirowata. Nowe hesi heta i tepa'asiyei su, ai lu werese fara'u wesi towafi lo ma'e irowa. Jisas lo lu disaipel lai tahe pa'are lo ta'arei ani tahe aniyei su, lowe lu taune werese ma'e apou eiyei, 'Jisas si tame norohuwe sineye.' Lowe lu taune ma'e au te'e fiyariyei su, peri wawero ape lai peri wawero tere'e ape ani fu ararorowa." ⁶⁵Sosu Pailat lowe ma'e itiya'u eiye, "Ane ai lu tamo fene ma'e auwei. Fene ire! Ai lu werese fisiye yo ma'e hetetire! Lowe fara'u fisiye yo ape sahe tei siyeterowa. Fene fisiye yo ape au kairefiyere!" ⁶⁶Sosu lowe ai lu ape mo fisiye yo ma'e tei siyeyei ne heteti. Lowe fisiye yo sahe wafei tepi ani ti tawesirawawe, owe meni ta wafei ape owe ape ani eraure. Sosu lowe fisiye arunatiyewe, omo towafi lowe lo fi.

Owane Sitewi lai Jisas si tame norohuwe sineye.

(Mak 16:1-10; Luk 24:1-10; Jon 20:1-18)

28 ¹Sosu a'i pe nowe amou (Sabat) i tepa'asiye. Nowe poweiye tutawe esi pasi ape henerai su, taune hesi, Maria omo Makdala ma'e fai ape, Maria tere'e ta lowesi Jisas lo fisiye yo ma'e siyeyei ne fi. ²Siyere! Nowe ape se auwe erasi omo awei werese auseriyeye. Owane Sitewi lo ipari hire ma'e arunatiyewe, hi awei fisiye yo ma'e itorai. Le tapiye erasi ape, fisiye yo ti tawesiye ape, fisiye yo tewiye ma'e ani

^p 27:58 Lo 21:22-23 ^q 27:60 Ais 53:9 ^r 27:63 Mt 12:40; 16:21; Mk 9:31; 10:33-34; Lu 9:22; 18:31-33; Jo 2:19-21

nowerisawi. Owane Sitewi lo ipari wisere a'i ape tapiye erasi hire ma'e onuteye. ³Taune hesi ape Owane Sitewi lo ipari ape siyeye. Nihari lo yehe erasi tei mitaiyeyei siyeye. Ipari tahe lo ape ni'arawe mi wapo wou a'i asiteye. ⁴Ai lu ape mo Owane Sitewi lo ipari siye itorai. Lowe le siye itorai su, lowe atoweiyeye erasi iroteye. Tahe lowe lo auwe wou a'i auseriyeye. Lowe werese awei sahe winetai temeniyeye wou irowe.

⁵Sosu a'i pe taune hesi fisiye yo ma'e henerai su, Owane Sitewi lo ipari lowesi ma'e apou eiye, "Fenesi atoweiyeye sawa! Fenesi meni Jisas, me tape'i sahe temeniyeye ape, siyeyei ne fai. Ane marepi fenesi lo so'oruwe tepa'asiye. ⁶Siyere! Le lai sato ariye. Tu naifa le fenesi ma'e apou eiye, 'Ane si tame norohuwe sinerowa.' Peri lo ape wiyeme a'i henerai. Owane Sitewi lai le si tame norohuwe sine tepa'asiye. Fenesi aiya! Fenesi fisiye yo yaru wari siyera! Le sato ariye.^s ⁷Fenesi witane se a'i Jisas lo lu disaipel ma'e au te'eyei ne ire! Lowe ma'e apou au te'ere! 'Jisas si tame norohuwe sine tepa'asiye. Wanure! Le omo pani Galili ma'e tu fi. Omo pani ape sahe fene le siyerirowa.' Wanure! Ane fenesi au te'eyei ne fai."

⁸Sosu lowesi marepi hesi a'i teriteye. Lowesi Owane Sitewi lo ipari siyeye su, lowesi marepi atoweiyeye erasi teriteye. Sosu lowesi peri lo ape wanuwe su, lowesi marepi wisere a'i tote nine'inamiteye. Serai lowesi Jisas lo fisiye yo witane se a'i arunatiyewe, lu disaipel lo ma'e peri heneruwe au te'eyei ne iteroti. ⁹Taune hesi ape fisiye yo ape arunati su, Jisas yo sahe siye naituri. Le lowesi ma'e peri eriteye. Lowesi le siyeye su, lowesi Jisas lowe sahe ape'i onuri. Lowe lo ereti anite tawesiye. Lowesi le ma'e au te'e wisereyete. ¹⁰Sosu Jisas lowesi ma'e apou eiye, "Fenesi atoweiyeye sawa! Fenesi kaiyemo ano ma'e peri ta au te'etire. Lowe omo pani Galili ma'e fu ire! Omo ape sahe lowe ane fara'u siyerowa."^t

Au heseyei lu owane peri wawero ta au te'e fiyariye.

¹¹Sosu a'i pe taune hesi ape omo ape fi su, ai lu ape mo au heseyei lu owane ma'e peri werese au te'e areiyeri. ¹²Owane Sitewi lo wesi lu owane peri lowe lo wanuwe su, lowe Owane Sitewi lo wesi lu ya'ariyeyei owane werese ei ta'uwerai. Lowe werese ta'uwerai su, lowe ai lu werese ape mo ma'aru tomu ne'ese auwe. ¹³Lowe ai lu ma'e apou eiye, "Fene peri wiyeme a'i owe ape au te'ere. Ahowa, fene apou au te'ere, 'Nowe pasiyeye su nomo nihe teiye su, Jisas lo lu disaipel fisiye yo papu wiyewe, tahe pa'are lo ta'arei ani tahe aiti.' ¹⁴Sosu awei meni owane peri ape wanurowa su, fene ma'e au luwaruwe irowei ne toterowa su, nomo le ma'e peri ape au fareraiyerowa. Serai le fene ne etirowata."

¹⁵Sosu a'i pe ai lu ape mo ma'aru aniyewe, Owane Sitewi lo wesi arunati. Lowe au heseyei lu owane lo peri wanu umasiteye. Lowe Juda lo

^s 28:6 Mt 12:40; 16:21 ^t 28:10 Mt 26:32

lu taune werese werese ma'e peri wawero ya'ariyei lu ape au te'eye ape, te'e fiyariteye. Peri wawero ape lowe au te'e fiyariteye ape, ironamisiya.

Jisas lu disaipel lo ma'e peri ye'ewi au te'eye.

(Mak 16:14-18; Luk 24:36-49; Jon 20:19-23)

¹⁶Sosu a'i pe Jisas lo lu disaipel ereti feni hesi lowe ta'i a'i (11) omo Jerusalem arunatiyewe, omo pani Galili ma'e fi. Lowe omo ape, Jisas tu ariariyeye ape, le ma'e yane siyeri.^u ¹⁷Sosu lowe le siyeye su, lowe le ma'e au te'e wisereyete. Ahowa, lu tamo marepi hesi iroteye. ¹⁸Sosu Jisas lowe ma'e henerai su, le lowe ma'e apou eiye, "Owane Sitewi lai ane ma'e kairefi erasi a'i auwe. Kairefiyeyei werese hire ma'e irosiya ape, le ane ma'e au tepa'asiye. Aiwawe a'i kairefiyeyei werese hi awei sahe irosiya ape, le ane ma'e au tepa'asiye."^v ¹⁹Serai ane fene ma'e au te'esiya. Fene omo omo werese ma'e ire. Fene lu taune werese peri ano au te'e fiyarite! Lowe peri ano wanu tote tawesirowa su, lowe fara'u lu feni ano henerairowa. Lowe lu feni ano henerairowa su, fene fara'u lowe sa'i se au hurowa. Fene Owane Sitewi Tai Pefine lo iyape se, meni eime lo iyape se, Hepene lo wara'i a'i se, lowe ma'e sa'i se au hurowa."^w ²⁰Fene lu taune werese ma'e peri werese ano au te'e atuatu areiyete! Serai lowe peri werese ano wanu umasinamirowa. Wanure! Ane a'i lai fene mase ironamitorowa. Nowe ye'ewi ape henerairowa, ane fene mase ironamitorowa."

^u 28:16 Mt 26:32 ^v 28:18 Jo 13:3; Ef 1:20-22 ^w 28:19 Mk 16:15-16; Ap 1:8